

Službeni list

Europske unije

C 56

Hrvatsko izdanje

Informacije i objave

Godište 64.

16. veljače 2021.

Sadržaj

I. Rezolucije, preporuke i mišljenja

MIŠLJENJA

Europski gospodarski i socijalni odbor

556. plenarno zasjedanje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora – Interactio, 2.12.2020.–3.12.2020.

2021/C 56/01	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Ususret Strategiji EU-a za poboljšanje zelenih vještina i kompetencija za sve” (samoinicijativno mišljenje)	1
2021/C 56/02	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Industrijska tranzicija prema zelenom i digitalnom europskom gospodarstvu: Regulatorni zahtjevi i uloga socijalnih partnera i civilnog društva” (razmatračko mišljenje)	10
2021/C 56/03	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Načelima javnih službi za stabilnost demokratskog poretka (razmatračko mišljenje na zahtjev njemačkog predsjedništva)	29
2021/C 56/04	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Potrebama da se osobama s invaliditetom zajamči stvarno pravo glasanja na izborima za Europski parlament (dodatno samoinicijativno mišljenje)	36

III Pripremni akti

Europski gospodarski i socijalni odbor

556. plenarno zasjedanje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora – Interactio, 2.12.2020.–3.12.2020.

2021/C 56/05	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o prekograničnim plaćanjima u Uniji (kodificirani tekst) (COM(2020) 323 final – 2020/0145 (COD))	43
--------------	---	----

HR

2021/C 56/06	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Agenda i akcijski plan EU-a za borbu protiv droga (2021.–2025.) (COM(2020) 606 <i>final</i>)	47
2021/C 56/07	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o izmijenjenom Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o provedbi jedinstvenoga europskog neba (preinaka) (COM(2020) 579) i Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) 2018/1139 u pogledu sposobnosti Agencije Europske unije za sigurnost zračnog prometa da vrši ulogu tijela za reviziju izvedbe u okviru jedinstvenog europskog neba (COM(2020) 577)	53
2021/C 56/08	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju mjera upravljanja, očuvanja i kontrole primjenjivih na području Konvencije Međuameričke komisije za tropsku tunu i o izmjeni Uredbe Vijeća (EU) br. 520/2007 (COM (2020) 308 <i>final</i> – 2020/0139 (COD))	59
2021/C 56/09	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu direktive Vijeća o izmjeni Direktive Vijeća 2006/112/EZ u pogledu privremenih mjera povezanih s porezom na dodanu vrijednost za cjepiva protiv bolesti COVID-19 i <i>in vitro</i> dijagnostičke medicinske proizvode za tu bolest kao odgovor na pandemiju bolesti COVID-19 (COM(2020) 688 <i>final</i> – 2020/0311 (CNS))	61
2021/C 56/10	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu odluke Europskog parlamenta i Vijeća o ovlašćivanju Komisije da glasa za povećanje kapitala Europskog investicijskog fonda (COM(2020) 774 <i>final</i> – 2020/0343 (COD))	62
2021/C 56/11	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Direktive 2004/37/EZ o zaštiti radnika od rizika zbog izloženosti karcinogenim ili mutagenim tvarima na radu (COM(2020) 0571 – 2020/0262 COD)	63
2021/C 56/12	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o određenim aspektima željezničke sigurnosti i povezanosti u pogledu prekogranične infrastrukture koja povezuje Uniju i Ujedinjenu Kraljevinu putem izravne veze ispod Engleskog kanala (COM (2020) 782 <i>final</i> – 2020/0347 (COD))	64

I.

(Rezolucije, preporuke i mišljenja)

MIŠLJENJA

EUROPSKI GOSPODARSKI I SOCIJALNI ODBOR

556. PLENARNO ZASJEDANJE EUROPSKOG GOSPODARSKOG I SOCIJALNOG ODBORA –
INTERACTIO, 2.12.2020.–3.12.2020.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Ususret Strategiji EU-a za poboljšanje zelenih vještina i kompetencija za sve”

(samoinicijativno mišljenje)

(2021/C 56/01)

Izvjestiteljica: **Tatjana BABRAUSKIENĖ**

Odluka Plenarne skupštine:	20.2.2020.
Pravni temelj:	pravilo 32. stavak 2. Poslovnika samoinicijativno mišljenje
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za zapošljavanje, socijalna pitanja i građanstvo
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	11.11.2020.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	2.12.2020.
Plenarno zasjedanje br.:	556
Rezultat glasovanja	241/4/8
(za/protiv/suzdržani):	

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO naglašava da je **ekološka odgovornost obaveza svih nas**. Održivi razvoj okoliša iziskuje drastične društvene promjene, uključujući individualne i kolektivne promjene u mentalitetu, ponašanju i načinu života, ali i promjene društvene, političke i gospodarske organizacije naših zemalja i društava.

1.2. EGSO poziva države članice da utvrde djelotvorne nacionalne strategije te da uz sudjelovanje socijalnih partnera i relevantnih dionika poduzmu korake za hitnu provedbu **UN-ovih ciljeva održivog razvoja**, kojima se zemlje pozivaju da poduzmu mjere za uključivo, ravnopravno i kvalitetno obrazovanje (4. cilj održivog razvoja) i za borbu protiv klimatskih promjena (13. cilj održivog razvoja). Ciljem 13.3 posebno se želi „[u]naprijediti obrazovanje, podići razinu osviještenosti te unaprijediti ljudske i institucijske kapacitete povezane s ublažavanjem klimatskih promjena, prilagodbom njima, smanjenjem njihovih posljedica i ranim upozoravanjem”. Ciljem 4.7 želi se „osigurati da svi koji se obrazuju steknu znanja i vještine potrebne za promicanje održivog razvoja”, što nije samo način za poboljšanje skupa vještina i jačanje gospodarstva, već i za unapređivanje ciljeva **globalnog građanstva i mira**. Obrazovanje ima ključnu ulogu u toj promjeni, koja nadilazi puko bavljenje pitanjima okoliša u nastavnim planovima i programima.

1.3. EGSO poziva Europsku komisiju i države članice da provedu prvo načelo **europskog stupa socijalnih prava** da svi u Europi imaju pravo na kvalitetno i uključivo obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje, da ga primjenjuju za poboljšanje pružanja zelenih vještina i kompetencija za zaštitu okoliša i profesionalnih vještina i da se provedba tog načela podupre održivim javnim financiranjem dogovorenim sa socijalnim partnerima i civilnim društvom.

1.4. EGSO vjeruje da bi zelene vještine, okolišnu odgovornost i održivi razvoj trebalo transverzalno integrirati u sve ishode učenja (znanje, vještine, stavove i vrijednosti) u formalnom, informalnom i neformalnom učenju svih koji se obrazuju bez obzira na dobnu skupinu, i to u svakom obrazovnom sektoru, programu naukovanja i osposobljavanja zaposlenika u okviru zelenih sektora i šire.

1.5. EGSO podsjeća Europsku komisiju i države članice da je politike zaštite okoliša potrebno bolje povezati s politikama zapošljavanja i obrazovanja. Time bi se pažnja usmjerila na predviđanje potreba za vještinama i na razvoj vještina nezaposlenih ili zaposlenih osoba čije bi osposobljavanje trebalo uključivati okolišnu odgovornost s posebnim naglaskom na zelene vještine. Stoga je ključno osigurati da učenje i poučavanje o klimatskim promjenama bude usklađeno s demokratskom školskom kulturom i okruženjem za učenje utemeljenim na „zelenoj kulturi“ u kojem dolazi do **stvaranja zelenih škola** kojima se, zahvaljujući odgovarajućoj infrastrukturi prilagođenoj klimatskim potrebama i očuvanju okoliša, upravlja po načelu održivosti u partnerstvu sa svim dionicima u školstvu i koje pripremaju svoje učenike za borbu protiv klimatskih promjena u ulozi aktivnih građana i na njihovim budućim radnim mjestima.

1.6. EGSO poziva Europsku komisiju da **na razini EU-a provede istraživanje** o razvoju zelenih vještina i kompetencija u državama članicama te da svoju stratešku politiku temelji na takvim istraživanjima. Škole su ključan izvor informacija o ekološkim pitanjima za učenike, posebno u doba kada se „sve informacije“ mogu pronaći na internetu, u društvenim medijima i lažnim vijestima. Međutim, potrebno je više informacija o politikama država članica EU-a za integriranje podizanja razine osviještenosti o klimatskim promjenama, okolišne odgovornosti i održivog razvoja kao zelenih vještina i kompetencija u obrazovne politike i nastavne planove i programe u predškolskom odgoju i obrazovanju, te općem i visokom obrazovanju. Takvo istraživanje trebalo bi se usredotočiti i na socijalne i profesionalne zelene vještine i kompetencije u sektoru strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, sektoru inicijalnog osposobljavanja, sektoru trajnog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja i u okviru osposobljavanja za usavršavanje i prekvalifikaciju nezaposlenih osoba i radnika.

1.7. EGSO podsjeća da su zelene vještine i kompetencije potrebne svim građanima, i mladima i starima, pa bi stoga trebalo posvetiti više pozornosti njihovoj primjeni u skladu s provedbom **okvira ključnih kompetencija** ⁽¹⁾ za sve vrste obrazovanja i upotrijebiti taj okvir za poboljšanje kompetencija građanstva potrebnih za preuzimanje odgovornosti za okoliš i „matematičkih kompetencija te kompetencija u prirodoslovlju, tehnologiji i inženjerstvu“ koje moraju podržavati okolišnu održivost, posebno u pogledu znanstvenog i tehnološkog napretka. Osim toga, pitanja zelenih vještina i odgovornosti za okoliš trebala bi biti integrirana u sve predmete, posebno u geografiju, etiku i filozofiju.

1.8. EGSO pozdravlja činjenicu da je Program vještina za Europu ⁽²⁾ (2020.) Europske komisije usredotočen na zelene vještine, ali izražava žaljenje što za zemlje nije predviđen ciljani udio sudjelovanja odraslih u kvalitetnom i uključivom osposobljavanju u području barem osnovnih zelenih vještina, iako se predlaže ciljana razina sudjelovanja odraslih u osposobljavanju u području osnovnih digitalnih vještina.

1.9. EGSO pozdravlja činjenicu da europski zeleni plan ⁽³⁾ (2019.) predstavlja sveobuhvatnu strategiju EU-a za borbu protiv klimatskih promjena i zaštitu okoliša s ciljem postizanja klimatske neutralnosti do 2050. te da najavljuje različite strategije koje će biti popraćene uredbama, fondovima i nacionalnim reformama. EGSO poziva države članice da osmisle nacionalne politike koje će biti usmjerene i na obrazovanje o okolišnoj odgovornosti i zelenim vještinama te **proaktivno**

⁽¹⁾ SL C 189, 4.6.2018., str. 1.

⁽²⁾ COM(2020) 274 final.

⁽³⁾ COM(2019) 640 final.

usavršavanje i prekvalifikaciju kako bi se svima, a posebice radnicima u sektorima u opadanju, olakšala pravedna tranzicija prema zelenom gospodarstvu. EGSO podsjeća da se te reforme moraju provoditi u okviru istinskog socijalnog dijaloga sa sindikatima nastavnika i radnika, poslodavcima te uz savjetovanje s relevantnim organizacijama civilnog društva.

1.10. EGSO pozdravlja prijedlog iz europskog zelenog plana da se uspostavi „**europski okvir kompetencija**” i predlaže Komisiji da ga osmisli tako da bude primjenjiv u **formalnom, informalnom i neformalnom** učenju unutar „Otvorene metode suradnje” koja bi uključivala predstavnike ministarstava obrazovanja, socijalne partnere iz sektora obrazovanja i osposobljavanja te ostale relevantne dionike kao što su nevladine organizacije koje se bave mladima i obrazovanjem.

1.11. EGSO pozdravlja činjenicu da je Europski parlament donio rezoluciju o europskom zelenom planu ⁽⁴⁾ i naglasio da **industrijska strategija** mora uključivati utjecaje na radnu snagu, kao i **osposobljavanje, usavršavanje i prekvalifikaciju radnika** ⁽⁵⁾. EGSO ujedno podržava regionalnu dimenziju te strategije i snažno upravljanje uz socijalni dijalog. EGSO ističe da i poduzeća trebaju razviti strategije zaštite okoliša, što podrazumijeva potrebu za razvojem vještina poslodavaca.

1.12. EGSO poziva buduća predsjedništva EU-a i Europsku komisiju da pojačaju suradnju između **Vijeća za obrazovanje, Vijeća za zapošljavanje i Vijeća za okoliš** kako bi donositelji odluka na najvišoj razini borbu protiv klimatskih promjena povezali s važnošću pružanja zelenih vještina i kompetencija za sve dobne skupine te u svim oblicima i vrstama sektora obrazovanja i osposobljavanja.

1.13. EGSO poziva na razvoj **sveobuhvatne strategije na razini EU-a**, kao što je preporuka Vijeća, za poboljšanje obrazovanja i osposobljavanja u području zelenih vještina i kompetencija, razvoj strategija zelenih škola i prekvalifikaciju i usavršavanje odraslih u okviru radnog mjesta i izvan njega, a u pogledu vještina potrebnih za zaštitu okoliša, za društvo i za ozelenjavanje gospodarstva. Predlažemo da se takvom preporukom Vijeća nadopune prijedlozi novog Programa vještina za Europu radi razvoja pozitivnog stava o okolišu kod svih, s time da okolišna odgovornost postane transverzalna kompetencija u okviru obrazovanja i osposobljavanja unutar europskog prostora obrazovanja i da se naglasi jednakost u razvoju zelenih vještina za sve uzraste, a posebno za socioekonomski ugrožene skupine. Provedba strategije na taj način trebala bi podrazumijevati i to da poboljšanje obrazovanja i osposobljavanja bude popraćeno održivim i odgovarajućim tehničkim, financijskim i ljudskim resursima te da se financira iz javnog proračuna.

1.14. EGSO smatra da bi države članice trebale uvesti sveobuhvatnije politike i financiranje u svrhu **podrške početnom i kontinuiranom stručnom usavršavanju nastavnika i instruktora o zaštiti okoliša** kao transverzalnoj temi u svim predmetima i razinama i vrstama obrazovanja i osposobljavanja, kao i posebno osposobljavanje u području zelenih vještina i kompetencija. Države članice također bi trebale osigurati odgovarajuću stručnu potporu nastavnicima i instruktorima te im osigurati relevantne, ažurirane nastavne materijale, te alate, metode i smjernice za poučavanje o toj temi.

1.15. EGSO podsjeća da bi stjecanje zelenih vještina na radnom mjestu povećalo otpornost i prilagodljivost radnika, rukovoditelja i dionika, a istodobno pridonijelo zelenom rastu. EGSO poziva na potporu suradnji i udruživanju sredstava među poduzećima (posebice MSP-ovima) kako bi se zadovoljile potrebe za osposobljavanjem u pogledu „mekih” i „tvrdih” zelenih vještina i kompetencija.

1.16. EGSO poziva na to da se osiguraju **financijska sredstva EU-a za zelene vještine i kompetencije u pogledu zaštite okoliša**. Drugim riječima, **Erasmus+**, **ESF+**, paket za oporavak i Fond za pravednu tranziciju trebali bi biti usmjereni na pružanje financijske potpore za razvoj zelenih vještina za sve koji se obrazuju bez obzira na dob.

⁽⁴⁾ Rezolucija Europskog parlamenta od 15. siječnja 2020. o europskom zelenom planu.

⁽⁵⁾ Naš naglasak.

1.17. EGSO poziva na **ozelenjavanje europskog semestra** ⁽⁶⁾ i traži od Komisije da surađuje s ministarstvima obrazovanja, relevantnim socijalnim partnerima i organizacijama civilnog društva na osmišljavanju pojedinačnih preporuka za sve države članice EU-a o poboljšanju pružanja zelenih vještina i kompetencija na svim razinama i u svim vrstama sektora obrazovanja i osposobljavanja, počevši od **predškolskog odgoja i obrazovanja pa sve do visokog obrazovanja i obrazovanja odraslih**, vodeći pritom računa o djelotvornoj podršci odraslima na radnom mjestu i izvan njega.

2. Opće napomene

2.1. Borba protiv klimatskih promjena ima ogroman utjecaj na socijalne uvjete, obrazovanje, zapošljavanje i tržište rada. U Europi je 2019. godinu obilježila iznimno važna mobilizacija građana, posebice učenika i studenata, koji su tražili da javna tijela poduzmu hitne i ambiciozne mjere u borbi protiv klimatskih promjena. Okolišna odgovornost i zelene vještine potrebne su svima: potrošačima i građanima općenito te oblikovateljima politika, poduzećima i radnicima. One su potrebne u svakom sektoru i djelatnosti, kako u poslovnom (uključujući zadatke od strateškog planiranja i inovacija do rada u tvornicama i uslužnim djelatnostima na lokalnoj razini) tako i u svakodnevnom životu (na primjer, u vezi s vlastitim domom, prijevozom i potrošnjom), uglavnom kao sastavni dio svake profesije, iako se neki poslovi mogu smatrati poslovima „stručnjaka za zaštitu okoliša”.

2.2. Poremećaji u gospodarstvu uzrokovani pandemijom bolesti COVID-19 ne bi smjeli dovesti do toga da klimatska politika postane manje važnom za vlade i građane diljem Europe. Europski političari, društva, zakonodavci i aktivisti pozivaju svoje čelnike da osiguraju zelena ulaganja kako bi ponovno pokrenuli rast nakon pandemije koronavirusa. Pretpostavka je da će borba protiv klimatskih promjena i promicanje biološke raznolikosti doprinijeti izgradnji jačih gospodarstava. Paketi fiskalnih poticajnih mjera za razdoblje nakon pandemije bolesti COVID-19 pružit će priliku za pokretanje transformacijskog i zelenog oporavka stvaranjem zelenih radnih mjesta.

2.3. Usporedno s time, nekoliko je zemalja svjedočilo masovnim prosvjedima zbog fiskalnih i socijalnih reformi koje dio njihova stanovništva smatra nepoštenima. Ti nedavni događaji ukazuju na hitnost i potrebu za ambicioznim i značajnim klimatskim politikama koje bi trebale biti uključive i podržavati najugroženije regije, sektore, radnike i građane općenito. Te klimatske politike, naravno, **utječu na formalno, informalno i neformalno učenje svih koji se obrazuju bez obzira na dobnu skupinu**, a zelene vještine, okolišnu odgovornost i održivi razvoj potrebno je integrirati u ishode učenja (znanje, vještine, stavove i vrijednosti) u svakom obrazovnom sektoru, programu naukovanja i osposobljavanja zaposlenika u okviru zelenih sektora i šire. Zelene vještine i kompetencije treba shvatiti kao one koje su društvu i gospodarstvu potrebne za ispunjavanje potreba za zaštitom okoliša. Pitanja zaštite okoliša obuhvaćaju širok raspon tema, od klimatskih promjena i onečišćenja do prirodnih resursa i biološke raznolikosti.

2.4. Obrazovanje ima presudnu ulogu u podizanju razine osviještenosti o izazovima u području zaštite okoliša i oblikovanju stavova i ponašanja koji mogu biti ključ pozitivne promjene. Iako mnogi petnaestogodišnjaci nisu optimistični u pogledu svoje budućnosti s gledišta zaštite okoliša ⁽⁷⁾, prema podacima OECD-a ⁽⁸⁾ brojne su zemlje već uključile **teme zaštite okoliša u nastavne planove** te razmatraju pitanja kao što su recikliranje, dnevni obrasci potrošnje i održiva ponašanja. Škole su ključan izvor informacija o ekološkim pitanjima za učenike i mjesto za pripremu odgovornih građana koji kritički razmišljaju i koji imaju svijest i razumijevanje o uzrocima i posljedicama ekoloških problema, kao i znanje, vještine i stavove potrebne za pronalazak održivijih rješenja. Međutim, potrebno je više informacija o politikama država članica EU-a za integriranje povećanja razine osviještenosti o klimatskim promjenama, okolišne odgovornosti i održivog razvoja kao zelenih vještina i kompetencija u nastavne planove i programe u predškolskom odgoju i obrazovanju, te općem i visokom obrazovanju.

⁽⁶⁾ Vijeće za okoliš, 5. ožujka 2019.

⁽⁷⁾ OECD (2019.), Avvisati, F., *Is there a generational divide in environmental optimism?* (Postoji li generacijski jaz u optimizmu u pogledu zaštite okoliša?), *PISA in Focus*, br. 95.

⁽⁸⁾ OECD (2014.), *Trends shaping education 2014 Spotlight 4* (Društvena kretanja koja oblikuju obrazovanje, 2014. Istaknuta tema br. 4).

2.5. Zelene vještine i kompetencije potrebne su svim građanima, i mladima i starima. Zelene vještine transverzalni su pojam koji se odnosi na sposobnost integriranja aspekata zaštite okoliša u druge vještine. To zahtijeva dovoljno razumijevanje i znanje o pitanjima zaštite okoliša, ali istodobno i čvrste osnove u općim i profesionalnim vještinama. U okviru ključnih kompetencija ⁽⁹⁾ kaže se da *matematičke kompetencije te kompetencije u prirodoslovlju, tehnologiji i inženjerstvu* moraju podržavati okolišnu održivost, posebno u pogledu znanstvenog i tehnološkog napretka, a da je kompetencija građanstva potrebna za preuzimanje odgovornosti za okoliš. Kompetencije u području prirodnih znanosti, tehnologije, inženjerstva i matematike važna su osnova za razumijevanje pitanja zaštite okoliša i za razvoj rješenja problema. Kompetencije kao što su kritičko razmišljanje, kreativnost i suradnja/timski rad isto su tako važne za osposobljavanje ekološki osviještenog i aktivnog građanstva.

2.6. Prema OECD-u, iako u većini zemalja samo u manjem dijelu škola postoje predmeti posvećeni okolišu, o tom se pitanju često raspravlja u okviru ostalih osnovnih nastavnih planova i programa, a mnoge škole nude i izvanškolske aktivnosti koje se bave okolišem ⁽¹⁰⁾. Međutim, još uvijek ne postoje **međunarodna istraživanja** posvećena nacionalnim strategijama i nastavnim planovima o znanostima o okolišu, stavovima o zaštiti okoliša i konkretnom razvoju pružanja zelenih vještina i njihovu ocjenjivanju. Stoga EGSO poziva Europsku komisiju da provede istraživanje o razvoju zelenih vještina i kompetencija među državama članicama te da svoju strategiju temelji na rezultatima tog istraživanja.

2.7. Ozelenjavanje gospodarstva znači proizvodnju proizvoda i usluga s manje energije, manje sirovina i uz smanjenu emisiju ugljika. Ono se primjenjuje na sve gospodarske aktivnosti u svim sektorima, a u svojem području primjene obuhvaća radnike i potrošače ⁽¹¹⁾. Prelazak na niskouglično gospodarstvo podrazumijeva strukturne promjene u različitim sektorima i zanimanjima s obzirom na nastanak novih „zelenih” zanimanja ili porast potražnje za njima. Međutim, prvenstveno je potrebno ozelenjavanje već postojećih zanimanja. To dovodi do **novih skupova vještina koji iziskuju ažuriranje nastavnog plana** ili čak nove kvalifikacije na različitim razinama obrazovanja i osposobljavanja.

2.8. U svakoj profesiji postoje posebni aspekti zaštite okoliša koje je potrebno uzeti u obzir. Dok ozelenjavanje gospodarstva stvara potrebe za vještinama, posebice u specifičnim sektorima kao što su energetska učinkovitost i učinkovitost resursa, građevinarstvo ili proizvodnja, kretanje prema kružnom gospodarstvu stvara potrebe za zelenim vještinama u širokom rasponu industrija. Takvi novi skupovi vještina moraju se odražavati i u različitim obrazovnim sektorima, uključujući sektor strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, u rasponu od inicijalnog osposobljavanja do trajnog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, kao i u nastavnim programima naukovanja. Te nove zelene vještine mogu varirati od vrlo tehničkih vještina i vještina potrebnih za određeni posao do „mekših” vještina, kao što je odgovorno korištenje resursa, koje mogu biti od važnosti u različitim zanimanjima, razinama hijerarhije i sektorima ⁽¹²⁾.

2.9. Još uvijek ne postoji **sveobuhvatna strategija na razini EU-a**, kao što je preporuka Vijeća, za poboljšanje obrazovanja i osposobljavanja u području zelenih vještina i kompetencija, razvoj strategija zelenih škola i prekvalifikaciju i usavršavanje odraslih u okviru radnog mjesta i izvan njega, a u pogledu vještina potrebnih za zaštitu okoliša, za društvo i za ozelenjavanje gospodarstva. EGSO pozdravlja činjenicu da je Program vještina za Europu ⁽¹³⁾ (2020.) Europske komisije usredotočen na zelene vještine, ali izražava žaljenje što za zemlje nije predviđen ciljani udio odraslih s barem osnovnim zelenim vještinama, iako se predlaže ciljana razina sudjelovanja odraslih u osposobljavanju u području osnovnih digitalnih vještina. Predlažemo da se takvom preporukom Vijeća nadopune prijedlozi novog Programa vještina za Europu radi razvoja

⁽⁹⁾ SL C 189, 4.6.2018., str. 1.

⁽¹⁰⁾ OECD (2012.), *How 'green' are today's 15-year-olds?* (Koliko su „zeleni” današnji petnaestogodišnjaci?) *PISA in Focus*, br. 15.

⁽¹¹⁾ Eurofound (2011.), *Industrial relations and sustainability: the role of social partners in the transition towards a green economy* (Industrijski odnosi i održivost: uloga socijalnih partnera u tranziciji prema zelenom gospodarstvu).

⁽¹²⁾ Cedefop (2019.), *Skills for green jobs: 2018 update* (Vještine za zelene poslove: ažurirana verzija 2018. godine). Europsko sažeto izvješće. U istraživanju Cedefopa razmatra se razvoj događaja u Njemačkoj, Danskoj, Španjolskoj, Estoniji, Francuskoj i Ujedinjenoj Kraljevini.

⁽¹³⁾ COM(2020) 274 final.

pozitivnog stava o okolišu kod svih, s time da okolišna odgovornost postane transverzalna kompetencija u okviru obrazovanja i osposobljavanja unutar europskog prostora obrazovanja i da se naglasi jednakost u stjecanju zelenih vještina za sve uzraste, rodove i socioekonomski ugrožene skupine.

2.10. Prelazak na kružno i niskouglično gospodarstvo neizbježno će izmijeniti strukture sektora i zanimanja te stvoriti mogućnosti, ali i izazove, uključujući sektore u opadanju i sektore suočene sa zastojem u zapošljavanju. Iz te bi perspektive prilagođeni pristupi ranjivijim grupama odraslih, kao što su niskokvalificirani radnici ⁽¹⁴⁾, donijeli dodatne socioekonomske koristi.

2.11. Trebalo bi uvesti sveobuhvatnije politike i financiranje za podupiranje početnog i kontinuiranog stručnog usavršavanja nastavnika i instruktora o zaštiti okoliša kao transverzalnoj temi za nastavnike u svim predmetima te razinama i vrstama obrazovanja i osposobljavanja, kao i u posebnom osposobljavanju o zelenim vještinama i kompetencijama. Trebalo bi osigurati odgovarajuću stručnu potporu nastavnicima i instruktorima te im osigurati relevantne, ažurirane nastavne materijale, te alate, metode i smjernice za podučavanje o toj temi.

2.12. Prema nedavnim istraživanjima ⁽¹⁵⁾ programi osposobljavanja za razvoj vještina nezaposlenih ili zaposlenih osoba uglavnom su rijetko usmjereni na zelene vještine, iako sektorske organizacije i dobrotvorne/neprofitne organizacije ponekad aktivno rade na razvoju takvih vještina. To može odražavati slabu povezanost utvrđenu između politika relevantnih za zaštitu okoliša i onih koje se bave zapošljavanjem i vještinama, uključujući predviđanje potreba za vještinama. Propisi, politike i strategije u ispitivanim zemljama rijetko su usmjereni isključivo na zelene vještine i radna mjesta. Istodobno su subvencije i poticaji za razvoj zelenih vještina namijenjeni poduzećima rijetki.

3. Posebne napomene

3.1. EGSO ističe da je za ispunjavanje **UN-ovih ciljeva održivog razvoja** potrebno da zemlje poduzmu mjere za uključivo, ravnopravno i kvalitetno obrazovanje (4. cilj održivog razvoja) i borbu protiv klimatskih promjena (13. cilj održivog razvoja). Ciljem 13.3 posebno se želi: „[u]naprijediti obrazovanje, podići razinu osviještenosti te unaprijediti ljudske i institucijske kapacitete povezane s ublažavanjem klimatskih promjena, prilagodbom njima, smanjenjem njihovih posljedica i ranim upozoravanjem”. Ciljem 4.7 želi se „osigurati da svi koji se obrazuju steknu znanja i vještine potrebne za promicanje održivog razvoja”, što nije samo način za poboljšanje skupa vještina i jačanje gospodarstva, već i za unapređivanje ciljeva **globalnog i aktivnog demokratskog građanstva i mira**.

3.2. EGSO naglašava potrebu za provedbom prvog načela **europskog stupa socijalnih prava** da svi u Europi imaju pravo na kvalitetno i uključivo obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje u kontekstu poboljšanja pružanja zelenih vještina i kompetencija i da se provedba tog načela podupre održivim javnim financiranjem dogovorenim sa socijalnim partnerima i civilnim društvom.

3.3. EGSO pozdravlja činjenicu da europski zeleni plan ⁽¹⁶⁾, objavljen 11. prosinca 2019., predstavlja sveobuhvatnu strategiju EU-a za borbu protiv klimatskih promjena i zaštitu okoliša s ciljem postizanja klimatske neutralnosti EU-a do 2050. te da se njime najavljuju različite strategije koje će biti popraćene uredbama, fondovima i nacionalnim reformama. EGSO izražava posebno zadovoljstvo što se u europskom zelenom planu naglašava da su „[s]kole, ustanove za osposobljavanje i sveučilišta u dobrom položaju za razgovor s učenicima, roditeljima i širom zajednicom o promjenama koje su potrebne za uspješnu tranziciju.” Europski zeleni plan isto tako naglašava važnost proaktivnog usavršavanja i prekvalifikacije kako bi se svima, a posebice radnicima u sektorima u opadanju, olakšala pravedna tranzicija prema zelenom gospodarstvu.

⁽¹⁴⁾ Vidjeti Cedefop (2020.), *Empowering adults through upskilling and reskilling pathways* (Osnaživanje odraslih osoba uz pomoć usavršavanja i prekvalifikacije), svezak 1.: odrasla populacija s potencijalom za usavršavanje i prekvalifikaciju, za sveobuhvatan pregled niskokvalificiranih odraslih osoba u 27 država članica EU-a i Ujedinjenoj Kraljevini.

⁽¹⁵⁾ Cedefop (2019.), *Skills for green jobs: 2018 update*. Europsko sažeto izvješće. U tom istraživanju razmatra se razvoj događaja u Njemačkoj, Danskoj, Španjolskoj, Estoniji, Francuskoj i Ujedinjenoj Kraljevini.

⁽¹⁶⁾ COM(2019) 640 final.

3.4. Europski zeleni plan najavljuje da Europska komisija planira pripremu „**europskog okvira kompetencija** kako bi pomogla u razvoju i procjeni znanja, vještina i stavova o klimatskim promjenama i održivom razvoju. Pobrinut će se i za dodatne materijale te olakšati razmjenu dobrih praksi EU-ovih mreža programa za osposobljavanje nastavnika.” EGSO pozdravlja ovaj prijedlog i predlaže da Komisija razvije okvir kompetencija koji bi bio primjenjiv u **formalnom, informalnom i neformalnom** učenju u okviru otvorene metode suradnje koja bi uključivala predstavnike ministarstava obrazovanja, socijalne partnere iz sektora obrazovanja i osposobljavanja te ostale relevantne dionike kao što su nevladine organizacije koje se bave mladima i obrazovanjem.

3.5. Iz perspektive formalnog učenja, zelene vještine i usredotočenost na klimatske promjene idu zajedno s procesom demokratičnijeg vođenja škola i okruženjem za učenje koje se temelji na „zelenoj kulturi”, a u kojem dolazi do **stvaranja zelenih škola** koje su, zahvaljujući odgovarajućoj infrastrukturi prilagođenoj klimatskim potrebama i očuvanju okoliša, kojima se upravlja po načelu održivosti u partnerstvu s cijelom školskom zajednicom i koje pripremaju svoje učenike za borbu protiv klimatskih promjena u ulozi aktivnih građana i na njihovim budućim radnim mjestima.

3.6. Potrebno je razvijati zelene vještine u okviru **nacionalnih strategija aktivnog obrazovanja/osposobljavanja te strategija za vještine** u suradnji s relevantnim dionicima, a kao dio djelotvornog socijalnog dijaloga te u savjetovanju s relevantnim organizacijama civilnog društva, uključujući organizacije učenika, mladih, nastavnika i roditelja, radi promicanja niskougljičnog gospodarstva koje djelotvorno iskorištava resurse i koje je društveno uključivo. Te strategije isto tako treba oblikovati i ažurirati koristeći se djelotvornim sustavom za predviđanje i usklađivanje potreba za vještinama⁽¹⁷⁾ koji uključuje sve relevantne dionike, posebice socijalne partnere i nevladine organizacije koje se bave mladima i obrazovanjem, te uzima u obzir i druge ciljeve politika, poput onih koji su relevantni za obrazovanje, zapošljavanje, zaštitu okoliša, kružno gospodarstvo i migracije. To bi omogućilo pravovremeno i ciljano obrazovanje i osposobljavanje o zelenim vještinama koje bi odgovaralo potrebama društva i gospodarstva. Kad je riječ o promatranju tranzicije na kružno gospodarstvo kao strateškog cilja država članica, poticanje razvoja zelenih vještina trebalo bi uskladiti s nacionalnim strategijama rasta kako bi se osiguralo da inicijative u području obrazovanja i osposobljavanja ispunjavaju nacionalne strateške ciljeve.

3.7. Osim formalnog obrazovanja, neformalno okruženje doprinosi obrazovanju za okolišno građanstvo pružajući priliku i uvjete kojima se omogućuje mladima da steknu znanja, ali i vještine, vrijednosti, stavove i mjere zaštite okoliša potrebne kako bi postali ekološki osviješteni građani. „Usto, ekološki osviješteni građanin osnažen je i motiviran za sudjelovanje u društvu kao pokretač promjene u smjeru rješavanja suvremenih problema u vezi s okolišem, sprečavanja stvaranja novih problema, postizanja održivosti i obnove naših (ljudskih) odnosa s prirodom. Odgojno-obrazovna područja, uključujući lokalno obrazovanje, građansko obrazovanje o ekologiji, odgoj o ekološkoj pravdi, ovlasti za djelovanje i društveno-znanstveno učenje utemeljeno na istraživanju mogu pridonijeti izgradnji kompetencija mladih za snažno građansko sudjelovanje neophodno za ostvarivanje okolišnih i društvenih promjena.”⁽¹⁸⁾ Stoga je od vitalne važnosti podržati **neformalne obrazovne programe i organizacije koji se koriste ovim metodama usavršavanja** jer nadopunjuju formalno obrazovanje u školama.

3.8. Slijedeći primjer prvog **sastanka Zajedničkog vijeća** ministara i ministrica financija i obrazovanja EU-a održanog 2019.⁽¹⁹⁾, EGSO poziva buduća predsjedništva EU-a i Europsku komisiju da pojačaju međusobnu suradnju Vijeća za obrazovanje, Vijeća za zapošljavanje i Vijeća za okoliš kako bi donositelji odluka na najvišoj razini borbu protiv klimatskih promjena povezalili s važnošću pružanja zelenih vještina i kompetencija za sve dobne skupine.

⁽¹⁷⁾ Za više informacija o predviđanju i usklađivanju potreba za vještinama u okviru sveobuhvatnog sustava upravljanja vještinama, vidjeti Cedefopovu internetsku stranicu o predviđanju i usklađivanju potreba za vještinama. Za važnost predviđanja potreba za vještinama usmjerenog na zelene vještine vidjeti Cedefop (2019.), *Skills for green jobs: 2018 update*.

⁽¹⁸⁾ Paraskeva-Hadjichambi D. et al. (2020.) *Educating for Environmental Citizenship in Non-formal Frameworks for Secondary Level Youth* (Obrazovanje za okolišno građanstvo u neformalnim okvirima za srednjoškolce) U: Paraskeva-Hadjichambi D. et al. (ur.) *Conceptualizing Environmental Citizenship for 21st Century Education. Environmental Discourses in Science Education*, vol 4. (Konceptualiziranje okolišnog građanstva za obrazovanje u 21. stoljeću. Diskursi o okolišu u znanstvenom obrazovanju, svezak 4.) Springer, Cham.

⁽¹⁹⁾ Zajednički sastanak ministara i ministrica obrazovanja i financija.

3.9. EGSO pozdravlja i činjenicu da je Europski parlament donio rezoluciju o europskom zelenom planu⁽²⁰⁾ u kojoj „ističe da **industrijska strategija** mora uzeti u obzir utjecaj na radnu snagu, kao i **osposobljavanje, prekvalifikaciju i unapređenje vještina radnika** ⁽²¹⁾; poziva Komisiju da pažljivo razmotri regionalnu dimenziju te strategije i da osigura da ni jedna regija ne bude zapostavljena; ustraje u tome da strategija mora uključivati socijalni dijalog u kojem su radnici u potpunosti uključeni.” EGSO ističe da i poduzeća trebaju razviti strategije zaštite okoliša, što podrazumijeva potrebu za razvojem vještina poslodavaca.

3.10. Ekološka odgovornost započinje informiranjem ljudi o tome koja tehnička rješenja mogu početi upotrebljavati za ozelenjavanje gospodarstva, privatnog života ili kućanstava. Za to je od presudnog značaja poduzeti mjere kako bi poduzeća, javna tijela i kućanstva mogla uvesti više tehnoloških zelenih rješenja uz edukaciju o tome kako upotrebljavati ta tehnološka rješenja učenjem kroz rad. Stoga bi Strategija pravedne tranzicije⁽²²⁾ trebala **podupirati razvoj kompetencija i vještina odraslih osoba bez obzira na dobnu skupinu** na radnom mjestu i izvan njega i na taj im način pomoći u donošenju odluka o izboru i promjeni karijere te u tome da u svojoj svakodnevici imaju u vidu i koncept održivosti.

3.11. Potrebno je ostvariti prvo načelo europskog stupa socijalnih prava da bi se osiguralo da svi odrasli imaju jednak pristup kvalitetnom i uključivom obrazovanju, osposobljavanju i cjeloživotnom učenju u okviru radnog mjesta i izvan njega u pogledu zelenih vještina, kompetencija, zelenih tehnologija i „teških” i „mekih” zelenih vještina pojedinih zanimanja jer takav pristup vodi do priznavanja osposobljavanja za poboljšanje razine kvalifikacija. Potrebno je pružiti djelotvornu podršku za poboljšanje osposobljavanja u području zelenih vještina i vještina za zelena radna mjesta radnicima na svim razinama vještina i u poduzećima svih veličina, bez obzira na sektor i zemljopisno područje u kojem rade. Takvu potporu treba osmisлити kao nacionalnu i sektorsku strategiju, uz sudjelovanje vijeća za sektorske vještine i socijalnih partnera, a posebnu pozornost treba posvetiti kvaliteti osposobljavanja pružatelja usluga.

3.12. EU mora povećati ulaganja kako bi smanjio svoju emisiju ugljika i ugljični otisak kroz projekte kojima se ujedno mogu stvoriti kvalitetna radna mjesta. **Financijska potpora za zelene vještine i kompetencije za zaštitu okoliša** presudna je kao dio **programa Erasmus+** za podršku projektima mladih i projektima obrazovne suradnje u borbi protiv klimatskih promjena, mobilnosti i razmjene učenika, mladih i osoblja u pogledu učenja, razvoja zelenih škola i osposobljavanja nastavnika. EGSO uviđa da Komisija radi na tome da državama članicama osigura nova financijska sredstva kako bi školske zgrade i rad škola postali održiviji s ciljem poticanja ulaganja u školsku infrastrukturu u iznosu od 3 milijarde EUR za 2020. godinu. Podupiremo usmjerenost drugih fondova EU-a, kao što su ESF+, paket za oporavak i Fond za pravednu tranziciju, na pružanje financijske potpore za razvoj zelenih vještina za sve koji se obrazuju bez obzira na dobnu skupinu. Istodobno treba osigurati održiva javna ulaganja u obrazovanje i osposobljavanje⁽²³⁾.

3.13. Podrška za osposobljavanje odraslih osoba od velike je koristi za pojedince, poslodavce i cjelokupno gospodarstvo u okviru temeljite **transformacije u svijetu rada** uglavnom potaknute klimatskim promjenama. **Financiranje usavršavanja i prekvalifikacije** radne snage uz pomoć fonda ESF+, drugih europskih fondova, nacionalne podrške javnih službi za zapošljavanje i doprinosa poslodavaca od iznimne je važnosti te ga treba poduprijeti djelotvornim strategijama usavršavanja i prekvalifikacije. Potpora suradnji i udruživanju sredstava među poduzećima kako bi se zadovoljile potrebe za osposobljavanjem može biti posebno korisna za MSP-ove koji nemaju vremena ni sredstava za samostalno osposobljavanje⁽²⁴⁾. Stjecanje zelenih vještina na radnom mjestu povećalo bi otpornost i prilagodljivost radnika, rukovoditelja i dionika, istodobno pridonoseći zelenom rastu.

⁽²⁰⁾ Rezolucija Europskog parlamenta od 15. siječnja 2020. o europskom zelenom planu.

⁽²¹⁾ Naš naglasak.

⁽²²⁾ Mehanizam za pravednu tranziciju dio je Plana ulaganja za europski zeleni plan, a mobilizirat će najmanje 100 milijardi EUR u ulaganjima kako bi pružio dodatnu ciljanu potporu regijama koje su najviše pogođene tranzicijom prema klimatski neutralnom gospodarstvu i koje su najmanje sposobne nositi se s tim izazovom.

⁽²³⁾ SL C 262, 25.7.2018., str. 1.

⁽²⁴⁾ Cedefop (2019.), *Skills for green jobs: 2018 update*. U tom istraživanju razmatra se razvoj događaja u Njemačkoj, Danskoj, Španjolskoj, Estoniji, Francuskoj i Ujedinjenoj Kraljevini.

3.14. EGSO pozdravlja činjenicu da se Vijeće za okoliš sastalo 5. ožujka 2020. i da je raspravljalo o zelenom planu i **ozelenjavanju europskog semestra** ⁽²⁵⁾ te traži da Komisija surađuje s ministarstvima obrazovanja, relevantnim socijalnim partnerima i organizacijama civilnog društva na definiranju preporuka za pojedinu zemlju za sve države članice EU-a o poboljšanju pružanja zelenih vještina i kompetencija na svim razinama i u svim vrstama obrazovanja i sektora osposobljavanja, počevši od predškolskog odgoja i obrazovanja pa sve do visokog obrazovanja i obrazovanja odraslih, vodeći pritom računa o djelotvornoj podršci odraslima na radnom mjestu i izvan njega.

Bruxelles, 2. prosinca 2020.

Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG

⁽²⁵⁾ Vijeće za okoliš, 5. ožujka 2019.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Industrijska tranzicija prema zelenom i digitalnom europskom gospodarstvu: Regulatorni zahtjevi i uloga socijalnih partnera i civilnog društva”

(razmatračko mišljenje)

(2021/C 56/02)

Izvjestiteljica: **Lucie STUDNIČNÁ**

Zahtjev za savjetovanje:	Europski parlament, 15.9.2020.
Pravni temelj:	članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za jedinstveno tržište, proizvodnju i potrošnju
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	2.12.2020.
Plenarno zasjedanje br.:	556
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	148/89/19

1. Zaključci i preporuke

1.1. Da bi se ostvarila održiva, pravedna i socijalno prihvatljiva budućnost Europe treba ispuniti brojne preduvjete za industrijsku tranziciju prema zelenom i digitalnom europskom gospodarstvu. Pandemija bolesti COVID-19 dodatno je istaknula neodgodivu potrebu za mnogo širim i snažnijim sudjelovanjem socijalnih partnera i civilnog društva u oblikovanju politika na svim razinama te za snažnim regulatornim okvirom i standardima na europskoj razini, osobito u pogledu socijalnog programa. Važnu ulogu u tim nastojanjima trebao bi imati akcijski plan kojim se najavljuje provedba europskog stupa socijalnih prava.

1.2. EGSO smatra da je ključno prepoznati komplementarnost između klimatskih promjena, politika kružnog gospodarstva i društvene odgovornosti poduzeća te naglasiti kružne značajke energije iz obnovljivih izvora.

1.3. Uloga poslodavaca, poduzetnika i uključenost privatnog sektora u pokretanju strukturnih promjena ključni su za industrijsku tranziciju. Budući da su tvorcini inovacija u Europi obično mali subjekti, potrebno je usredotočiti se na stvaranje povoljnog poslovnog okruženja za MSP-ove koji pružaju usluge visoke razine temeljene na znanju i promicanje njihovog potencijala. Oni su često pioniri u tržišnom pozicioniranju povezanih industrija, pouzdani poslodavci i otporni na krize. Treba iskoristiti i iskustva poduzeća i organizacija socijalne ekonomije jer djeluju u područjima na koja utječu zelena i digitalna tranzicija. Stoga treba promicati njihovo poslovanje i procese socijalne inovacije.

1.4. Trebalo bi na dosljedan način uspostaviti mehanizam za usmjeravanje financijskih sredstava iz privatnog sektora prema ulaganjima usklađenima s okolišnim, socijalnim i upravljačkim kriterijima. Strategije za bankovnu uniju, uniju tržišta kapitala, održivo financiranje, digitalno financiranje i MSP-ove stoga se međusobno osnažuju i jamče usmjeravanje sredstava prema produktivnijim projektima u gospodarstvu u kojem do 80 % financijskih potreba ovisi o bankovnom sektoru.

1.5. Otporna, održiva, pravedna i uspješna Europa iziskuje regulatorni okvir kojim se može poboljšati postupak pravedne tranzicije, a da se pritom vodi računa o njegovim etičkim učincima i pitanjima od javnog interesa poput zaštite potrošača, zdravlja, sigurnosti i kvalitete. EGSO preporučuje da europske i nacionalne institucije uvedu nove upravljačke strukture koje mogu zajamčiti aktivno uključivanje predstavnika lokalnog gospodarstva, socijalnih partnera i civilnog društva u izradu i provedbu pravednih mjera kojima će se osigurati socijalna pravednost tranzicija. Europski semestar jedno je od ključnih upravljačkih rješenja za provedbu i praćenje napretka socijalno pravednih tranzicija. EGSO preporučuje da se u europski semestar uključe novi, poboljšani, mjerljivi i dopunski socijalni, gospodarski i okolišni pokazatelji koji bi omogućili nadziranje i praćenje svih načela europskog stupa socijalnih prava.

1.6. U europskom programu tranzicije trebalo bi ojačati ulogu regija. Središnji je naglasak na dugoročnom planiranju, snažnom lokaliziranom pristupu, pametnoj specijalizaciji i programu ljudskog kapitala, kao i na usklađivanju dugoročnih ciljeva tranzicije s kratkoročnim prioritetima.

1.7. EGSO smatra da financijska sredstva i instrumente potpore za djelovanje u smjeru tranzicije na razini EU-a treba upotpuniti nacionalnim sredstvima uz nužnu koordinaciju različitih razina vlasti. EGSO zagovara i širi raspon vlastitih sredstava radi osiguravanja dostatnog financiranja.

1.8. Program ljudskog kapitala jedan je od preduvjeta uspješne tranzicije. Brojni akteri, uključujući obrazovne institucije, poslodavce, sindikate, javne službe za zapošljavanje, nevladine i stručne organizacije, moraju surađivati u razvoju vještina i predviđanju svih budućih potreba za novim i starim vještinama.

1.9. EGSO pozdravlja najavljeni akcijski plan za provedbu europskog stupa socijalnih prava. Relevantnu pravnu stečevinu EU-a u području radnog prava trebalo bi pojačati tako da pruža bolju potporu pravednoj tranziciji radnika. Akcijskim planom trebala bi se utvrditi minimalna prava na razini EU-a, među ostalim: pravo na zdravlje i sigurnost kojim su obuhvaćeni svi radnici i svi novi oblici poslova; pravo na informiranost, savjetovanje, suodlučivanje i sudjelovanje koje nije ograničeno na tranziciju; pravo na razvoj vještina; minimalni standardi osiguranja za slučaj nezaposlenosti; minimalna plaća i kolektivno pregovaranje.

2. Opće napomene i pristup usmjeren na budućnost

2.1. Odbor za zapošljavanje i socijalna pitanja Europskog parlamenta zatražio je izradu ovog razmatračkog mišljenja kao doprinos predstojećem akcijskom planu za provedbu europskog stupa socijalnih prava i sljedećem socijalnom samitu EU-a predviđenom za svibanj 2021. u Portu.

2.2. Europska poduzeća i radnici suočavaju se s golemim socijalnim i gospodarskim posljedicama pandemije bolesti COVID-19. Mnoga poduzeća propadaju, radna mjesta se zatvaraju, a kućanstva gube sredstva za život. Unatoč dosad nezabilježenim mjerama za spašavanje gospodarstva namijenjenima ublažavanju posljedica koje mjere ograničenja kretanja imaju na radna mjesta i poduzeća, gospodarske prognoze vrlo su zabrinjavajuće. Predviđa se da će se gospodarstvo EU-a u 2020. smanjiti za 8,3 %, a u 2021. narasti za 5,8 %. Rast u 2021. će također biti nešto slabiji u odnosu na proljetnu prognozu⁽¹⁾. Države članice bilježe rekordni dug, a EU po prvi puta zajednički dug. Ne znamo ni kakve će posljedice ostaviti Brexit.

2.3. Potrebno je utvrditi i podržati ključne industrije i sektore, od ljudskih resursa do istraživanja, te provoditi europsku industrijsku politiku kojom se ti strateški sektori na tržištu štite i kojom im se jamči sigurnost opskrbe ključnim resursima. Europska industrijska politika trebala bi služiti kao krovna politika koja radi postizanja sinergija na dosljedan i sveobuhvatan način koordinira razne europske politike. Da bi se takva transformacija ostvarila, Europska komisija morat će odrediti ne samo smjer već i politike država članica koje treba uskladiti s politikama EU-a. Tu nije riječ o mikroupravljanju, nego o usklađivanju politika kako bi bile dosljedne i poticale korjenite promjene. Taj će postupak biti moguć samo uz aktivno sudjelovanje organizacija civilnog društva i socijalnih partnera. Bez socijalnog pakta temeljenog na demokratskom i učinkovitom sudjelovanju građana, EU-ov zeleni plan ne može koristiti svima.

2.4. Trebalo bi na dosljedan način uspostaviti mehanizam za usmjeravanje financijskih sredstava iz privatnog sektora prema ulaganjima usklađenima s okolišnim, socijalnim i upravljačkim kriterijima. Strategije za bankovnu uniju, uniju tržišta kapitala, održivo financiranje, digitalno financiranje i MSP-ove stoga se međusobno osnažuju i jamče usmjeravanje sredstava prema produktivnijim projektima u gospodarstvu u kojem do 80 % financijskih potreba ovisi o bankovnom sektoru.

2.5. U tom se kontekstu u vezi s okolišnim i tehnološkim promjenama pojavio pojam „pravedna tranzicija”. EGSO pravednu tranziciju smatra temeljnom sastavnicom proračuna i plana oporavka kojima se potiče zelenije europsko gospodarstvo. Stoga je potrebno razviti šire shvaćanje pojma pravedne tranzicije (koji nadilazi gospodarstva koja se temelje na ugljenu) u okviru koje se u potpunosti provodi europski stup socijalnih prava⁽²⁾ na temelju novog društvenog sporazuma, uz istodobno poticanje reformi u području sustava preraspodjele, ravnoteže između poslovnog i privatnog života i rodne ravnopravnosti. Za provedbu europskog stupa socijalnih prava posebno su važna visokokvalitetna radna

⁽¹⁾ EC Summer 2020 Economic Forecast: A deeper recession with wider divergences (Ljetna gospodarska prognoza 2020. Europske komisije: još dublja i neujednačenija recesija).

⁽²⁾ SL C 364, 28.10.2020., str. 1.

mjesta za sve, pristup visokokvalitetnom obrazovanju i osposobljavanju, uključujući pravo na cjeloživotno učenje, i to posebno ranjivih skupina, jednak pristup zdravstvenoj skrbi i socijalnim uslugama za sve, socijalna zaštita i uključenost ranjivih skupina poput dugotrajno nezaposlenih osoba, žena, mladih, migranata ili osoba s invaliditetom. Svi ti važni ciljevi mogu se postići ako je gospodarstvo prosperitetno, ako poslodavci nude nova visokokvalificirana radna mjesta i ako postoje nužna ulaganja u nove tehnologije.

2.6. Zemlje i regije u industrijskoj tranziciji uglavnom se suočavaju s izazovima pri modernizaciji svoje industrijske baze, usavršavanju vještina radne snage, nadoknađivanju gubitka radnih mjesta u ključnim sektorima i podizanju niske stope produktivnosti koja ograničava rast prihoda. Iako bi općenito gledano imale koristi od ozelenjavanja i tehnološkog napretka te s njima povezanih pojava, postoji opasnost da bi određena mjesta i određene skupine stanovništva ostali zanemareni, osobito ranjive skupine kao što su osobe s invaliditetom, starije osobe, Romi i migranti. Da bi riješili izazove dugoročne transformacije, oblikovatelji politika, socijalni partneri, organizacije civilnog društva i ključni dionici u tim zemljama i regijama trebaju promjene predvidjeti, a tranzicijom aktivno upravljati. Socijalni dijalog, informiranje, savjetovanje i sudjelovanje radnika i organizacija koje ih zastupaju (među ostalim u tijelima koja donose odluke poput odbora i nadzornih odbora) ključni su za rješavanje problema s kojima se poduzeća susreću u postupku donošenja odluka i za utjecanje na taj postupak te omogućavaju da se tranzicijom upravlja na način usmjeren prema budućnosti. EGSO poziva Komisiju da u budućoj ažuriranoj industrijskoj strategiji učvrsti i razvije socijalnu dimenziju.

2.7. Rješavanje krize prouzročene pandemijom i omogućavanje uspješne industrijske transformacije u interesu je svih interesnih skupina i zahtijeva zajedničke napore i ciljeve (kao što je dugoročni razvoj poslovanja), djelotvoran socijalni dijalog u ozračju povjerenja i pozitivan stav. EGSO smatra da se dobro, a time i održivo, upravljanje poslovanjem osim na zajedničkom predviđanju promjena mora temeljiti i na provjerenim zakonskim minimalnim standardima unutarnjeg tržišta, a da radnici svoje stavove moraju prenositi informiranjem, savjetovanjem i sudjelovanjem na sastancima odbora poduzeća.

2.8. Digitalizacija i automatizacija i pozitivno i negativno utječu na gospodarstvo i društvo. Tranzicija iziskuje propise koji uključivanjem npr. socijalnih partnera prate tijek tehnološke transformacije i predviđanje promjena. Europska radnička vijeća i radnička vijeća europskih dioničkih društava (Societas Europaea) mogu poslužiti kao pozitivan primjer obavezne prekogranične uključenosti radnika u postizanje ravnoteže među interesima i traženje rješenja u duhu socijalnog partnerstva. To uključuje zajamčeno osposobljavanje radnika te pregovaranje o kolektivnim ugovorima kako bi se pružila potpora radnoj autonomiji i zajamčila dobra ravnoteža između poslovnog i privatnog života. Digitalizacija i digitalno gospodarstvo stvorili su nove oblike rada, kao što je rad putem platformi, pri čemu radnici nemaju socijalnu sigurnost niti su im osigurana radna mjesta i često rade u vrlo nesigurnim uvjetima i nemaju jasan status. Njihovi radni uvjeti i status trebaju se uskladiti na europskoj razini kako bi se potaknule pravedna mobilnost i integracija na unutarnjem tržištu⁽³⁾. S obzirom na navedeno EGSO smatra da radnicima treba pružiti pravnu sigurnost definiranjem pravnog statusa rada u ekonomiji platformi. Slab ili nikakav pristup socijalnoj zaštiti prouzrokuje troškove samim radnicima, ali i sustavima socijalne sigurnosti.

2.9. Digitalna transformacija za sobom povlači i potencijalne rizike u pogledu financijske stabilnosti, financijskog kriminala i zaštite potrošača. Ti se rizici mogu dodatno povećati zbog rascjepkanosti regulatornog okruženja u EU-u i nejednakog uređenja tog sektora na svjetskoj razini. EGSO stoga smatra da EU u tom području treba izraditi sveobuhvatan i stabilan regulatorni okvir i preporučuje mu da ponovo pokrene inicijativu oporezivanja velikih digitalnih društava⁽⁴⁾.

2.10. Radnicima se mora omogućiti da se na odgovarajući način pripreme za tržište rada, a gospodarske promjene koje su već u tijeku bit će temelj za rast industrije i dalekosežan gospodarski uspjeh Europe. Nove i naprednije vještine, među ostalim i za zaposlenike u proizvodnji, predstavljaju izazov za sustave naukovanja. Naprednije vještine zahtijevaju viši stupanj strukovnog osposobljavanja u ustanovama tercijarnog obrazovanja. Za razliku od najbolje osmišljenih sustava

⁽³⁾ SL C 429, 11.12.2020., str. 173.

⁽⁴⁾ SL C 429, 11.12.2020., str. 6.

početnog naukovanja, problem leži u nedostatku nacionalnih okvira i kontrole kvalitete, kao i prelasku iz početnog naukovanja u tercijarno obrazovanje. Civilno društvo i vlade ubuduće će morati surađivati i biti inovativni na svim razinama kako bi stvorili ravnopravne uvjete na koje pozivaju organizacije zastupljene u EGSO-u⁽⁵⁾.

2.11. EGSO napominje da bi digitalna tehnologija i aplikacije umjetne inteligencije trebale biti antropocentrične i koristiti našem društvu u cijelosti te podupire regulatorni okvir za umjetnu inteligenciju. Ne treba se opirati zelenoj i digitalnoj tranziciji, a EU bi trebao promicati razvoj sustava umjetne inteligencije usmjerenih na konkretne primjene koje omogućuju ubrzanje ekološke i klimatske tranzicije⁽⁶⁾.

3. Inovacije

3.1. Pojavit će se znatna potreba za inovacijama – od osmišljavanja i ubrzanja novih niskougljičnih proizvodnih procesa (za mnoge od kojih su, osim novih sirovina i ključnih industrijskih procesa, potrebni i potpuno drukčiji načini dizajna i proizvodnje) do inovacija ne samo u kružnijim vrijednosnim lancima industrija osnovnih materijala nego i u energetske sustavima koji ih pokreću. Štoviše, morat će se dokazati da su najperspektivnije niskougljične tehnologije dorasle industrijskim potrebama. To će zahtijevati brzu potporu u obliku politika za uvođenje i poticanje širenja upotrebe novih niskougljičnih načina proizvodnje i upotreba materijala najkasnije do 2030.

3.2. Preobrazbe neophodne za ostvarenje pravedne tranzicije diljem EU-a iziskuju zajednički okvir kako bi se vlade, poduzeća i civilno društvo mogle mobilizirati za ciljano rješavanje problema. Veliku ulogu u tom procesu imaju socijalne inovacije. Izrada međusektorske strategije EU-a za socijalne inovacije, davanje većeg priznanja sudionicima socijalne ekonomije te ispitivanje i moguća primjena njihovih poslovnih modela mogli bi biti važan korak. Time bi se pomoglo u razvoju ekosustava za subvencionirano eksperimentiranje na razini EU-a te nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini.

4. Promicanje poduzetništva i uključivanje privatnog sektora

4.1. Poduzetništvo i uključivanje privatnog sektora kojima se potiču strukturne promjene imaju ključnu ulogu u industrijskoj tranziciji. Ondje gdje postoji snažno industrijsko nasljeđe često ustraju brojne prepreke inovativnom poduzetništvu, konkretno niska razina novoosnovanih i rastućih poduzeća, slaba poduzetnička kultura te nedostatak inovacija i djelotvorno povezanih mreža znanja.

4.2. Budući da su tvorci inovacija u Europi obično mali subjekti, potrebno je usredotočiti se na promicanje potencijala MSP-ova koji pružaju usluge visoke razine temeljene na znanju poput slobodnih profesija, uključujući i financiranje. Oni su često pioniri u tržišnom pozicioniranju povezanih industrija, pouzdani poslodavci i otporni na krize.

4.3. Poduzeća i organizacije socijalne ekonomije, akteri sektora koji je pokazao veliku otpornost i pridonio ublažavanju posljedica krize prouzročene bolešću COVID-19, pretežito su aktivni u područjima na koja su utjecale digitalna i zelena tranzicija. Stoga treba zajamčiti promicanje njihova djelovanja i postupaka u području socijalne inovacije.

5. Uloga socijalnih partnera i civilnog društva

5.1. EGSO je naglasio da će se „promjene koje nove tehnologije, umjetna inteligencija i velike količine podataka sa sobom donose u proizvodnim procesima i gospodarstvu općenito znatno odraziti i na tržište rada” te da je važno da se „ti procesi promjene odvijaju u okviru uspješnog socijalnog dijaloga i uz poštovanje prava i kvalitete života radnika”⁽⁷⁾.

⁽⁵⁾ Studija EGSO-a: *Finding a new consensus on European civil society values and their evaluation* (Postizanje novog konsenzusa o vrijednostima europskog civilnog društva i njihovoj evaluaciji).

⁽⁶⁾ SL C 47, 11.2.2020., str. 64.

⁽⁷⁾ SL C 353, 18.10.2019., str. 6.

5.2. Bliska suradnja ključnih lokalnih i regionalnih dionika temelj je za utvrđivanje najodrživijih primjena i maksimalno poboljšanje socioekonomskog razvoja. Dobre prakse socijalnih partnera na svim razinama koje se temelje na kolektivnim sporazumima kojima se stvaraju ravnopravni uvjeti za ekonomske konkurente u sektoru ili regiji služe kao referentno mjerilo za promicanje strategije pravedne tranzicije u pogledu dekarbonizacije i drugih ciljeva klimatske politike ⁽⁸⁾.

6. Jamčenje pravedne tranzicije – upravljački i regulatorni zahtjevi

6.1. Prelazak na klimatski neutralno gospodarstvo pred oblikovatelje politika postavlja skup složenih izazova u pogledu upravljanja. Jedan je od njih postizanje ravnoteže između dugoročne strateške dimenzije tranzicije i potrebe za kratkoročnim djelovanjem. Za tranziciju je potrebno dugoročno strateško promišljanje i oblikovanje politika, ali i sposobnost za prilagodbu izbornim ciklusima i s njima povezanim željama vlada i drugih dionika da vide rezultate provedenih projekata.

6.2. Europski semestar jedno je od ključnih upravljačkih rješenja za provedbu i praćenje napretka socijalno pravednih tranzicija. Nprestano evaluiranje europskih i nacionalnih politika na socijalnoj, gospodarskoj i okolišnoj razini od ključne je važnosti. Europski semestar postupno je razvio socijalniju dimenziju, no njegova makroekonomska i financijska dimenzija i dalje prevladavaju. EGSO stoga predlaže da se u europski semestar uključe novi, poboljšani, mjerljivi i dopunski socijalni, gospodarski i okolišni pokazatelji kojima bi se omogućilo nadziranje i praćenje svih aspekata i načela europskog stupa socijalnih prava te 17 ciljeva održivog razvoja ⁽⁹⁾ i koji će stvoriti sinergije s pregledom socijalnih pokazatelja uvođenjem koncepta održivog gospodarstva dobiti za sve ⁽¹⁰⁾, kao i ciljne preporuke po zemljama u području socijalne politike i okoliša ⁽¹¹⁾. Sada je preoblikovan i semestar kako bi omogućilo poduzimanje većeg broja mjera za potporu oporavka čime će se, EGSO se nada, pomoći i u obnovi cijelog mehanizma upravljanja EU-a kako bi poslužio kao pokretačka sila za opstanak demokracije i uzlaznu konvergenciju u EU-u.

6.3. Sveobuhvatna analiza sinergija i kompromisa između ciljeva, inicijativa i preporuka koje je predložio EU u raznim područjima politika semestra zahtijevala bi visok stupanj integracije, usklađenosti i koordinacije politika među raznim institucijskim akterima odgovornima za gospodarske, socijalne i okolišne politike te poboljšanje njihovih analitičkih kapaciteta.

6.4. Osim toga, za uklanjanje institucijske neravnoteže u gospodarskom i socijalnom upravljanju, EGSO preporučuje upotrebu „zlatnog pravila” ⁽¹²⁾ pri primjeni fiskalnih pravila EU-a, prema kojemu se javna ulaganja izuzimaju iz izračuna deficita i uzima se u obzir održivost postojeće razine duga kako bi se zajamčila moderna zdravstvena, ekološka, obrazovna i tehnološka infrastruktura te izbjegla nezabilježena recesija ⁽¹³⁾.

6.5. Isto tako EGSO pozdravlja Komisijinu suspenziju Pakta o stabilnosti i rastu te zahtijeva njegovu reviziju ⁽¹⁴⁾ kako bi se zajamčili stabilnost i rast radi potpore oporavku industrije EU-a i prelasku na klimatski neutralno kružno i digitalno gospodarstvo.

7. Regionalni preduvjeti za industrijsku tranziciju

7.1. Industrijska tranzicija javlja se u mnogim oblicima te je stoga u razvoju novih industrijskih usmjerenja vrlo teško primijeniti jednu politiku koja vrijedi za sve. Dok će određeni sektori gospodarstva doživjeti pad uz „nepovratno” smanjenje gospodarske proizvodnje i zaposlenosti, drugi će se morati drastično restrukturirati. To će iziskivati zauzimanje sveobuhvatnog političkog pristupa i golema ulaganja, i javna i privatna, kao i dobro funkcioniranje lokalnih i regionalnih tržišta rada.

⁽⁸⁾ Okvirni sporazum za pravednu tranziciju rudarskih djelatnosti i održivi razvoj rudarskih zajednica za razdoblje 2019. – 2027. (Španjolska); Radna mjesta za klimu (Portugal); Sporazum socijalnih partnera o pravednoj tranziciji i klimatskim promjenama (Grčka); Thyssenkrupp Steel Europe: Budući pakt za čelik 20-30 (Njemačka, ožujak 2020.).

⁽⁹⁾ SL C 120, 14.4.2020., str. 1.

⁽¹⁰⁾ Charveriat, C. i Bodin, E. (2020.), *Delivering the Green Deal: the role of a reformed European Semester within a new sustainable economy strategy* (Provedba zelenog plana: uloga reformiranog europskog semestra u okviru nove strategija održivog gospodarstva).

⁽¹¹⁾ SL C 14, 15.1.2020., str. 1.

⁽¹²⁾ SL C 311, 18.9.2020., str. 1.

⁽¹³⁾ SL C 311, 18.9.2020., str. 1.

⁽¹⁴⁾ SL C 311, 18.9.2020., str. 1.

7.2. Usklađivanje cilja dugoročne tranzicije s kratkoročnim prioritetima može predstavljati izazov jer bi moglo biti teško steći privolu javnosti za mjere politika koje nemaju trenutni učinak. To regije u industrijskoj tranziciji stavlja u nezavidan položaj. S jedne strane, moraju se suočiti s neposrednom potrebom za djelovanjem uslijed pada u tradicionalnim industrijama kako bi se riješila pitanja kao što su visoka nezaposlenost, gubici prihoda i pogoršanje životnih uvjeta dijela stanovništva, posebno osoba u nepovoljnom položaju i ranjivih skupina kao što su osobe s invaliditetom i starije osobe. S druge strane, moraju poduzeti korake kako bi iskoristile prilike povezane s industrijskom modernizacijom, npr. privlačenje industrije s većom dodanom vrijednosti, stvaranje i/ili privlačenje novih poduzeća i poslovnih modela te bolje iskorištavanje razvojnih tehnologija. Pogrešne odluke imaju političke posljedice koje mogu utjecati i na podršku djelovanju u području klime. Jačanje pokreta krajnje desnice u Europi i drugdje djelomično može biti posljedica deindustrijalizacije i zapostavljenosti cijelih regija⁽¹⁵⁾.

8. Sastanak s regijama u industrijskoj tranziciji: glavni ishodi

8.1. Europskim programom trebalo bi ojačati ulogu regija u procesu tranzicije. Uključenost regionalnih uprava mogla bi doprinijeti stvaranju potrebnih ekosustava za uspješnu tranziciju. Dugoročno planiranje, snažan lokalizirani pristup, pametna specijalizacija i program ljudskog kapitala navedeni su kao preduvjeti za taj proces.

8.2. U nekoliko europskih regija, osobito onih bogatih ugljenom i čelikom, tranzicija je već provedena iz gospodarskih ili klimatskih razloga. Glavni preduvjet za uspješnu tranziciju ključiv je pristup temeljen na predviđanjima kako bi se ljudima osigurala dostojanstvena budućnost. To obuhvaća izradu realnog plana djelovanja i uspostavu potrebne istraživačke, tehnološke, inovacijske, akademske i obrazovne infrastrukture uz potrebno financiranje. Da bi se zajamčila odgovarajuća financijska sredstva, europski instrumenti namijenjeni za potporu tim regijama (npr. europski Fond za pravednu tranziciju) ne bi smjeli zamijeniti nacionalne napore.

9. Financiranje i podupiranje djelovanja i projekata povezanih s tranzicijom na razini EU-a

9.1. Proces industrijske tranzicije može pružiti beskrajne mogućnosti, ali samo uz znatno ulaganje u naprednu proizvodnju i pristupačnu infrastrukturu te istraživanje i inovacije. To u početku podrazumijeva troškove koji obuhvaćaju zamjenske prihode i troškove za prekvalifikaciju radnika.

9.2. Na nacionalnoj razini i razini EU-a već su uvedeni brojni instrumenti za pružanje potpore djelovanju i projektima povezanim s tranzicijom. Cilj ostvarenja pravedne tranzicije ponovo je spomenut i u planu oporavka EU-a. Međutim, prečesto se mjere za potporu politikama izrađuju i provode neovisno na različitim razinama vlasti s malo ili nimalo koordinacije i nedovoljno praćenja i evaluacije.

9.3. EGSO poziva Vijeće i Europski parlament da u VFO-u za razdoblje 2021.–2027. povećaju i dodijele dostatna financijska sredstva za potrebe ulaganja kako bi se postigla stvarna i radikalna zelena i digitalna tranzicija. Kako bi se osigurao dostatan iznos financijskih sredstava EGSO zagovara i proširenje raspona vlastitih sredstava, koja bi prema potrebi uključivala porez na digitalne usluge, zajedničku konsolidiranu osnovicu poreza na dobit i porez na financijske transakcije⁽¹⁶⁾.

9.4. Pravilima koja se u tekućem programskom razdoblju primjenjuju na velika poduzeća koja su primila potporu iz europskih strukturnih i investicijskih fondova predviđa se da ta poduzeća moraju taj doprinos vratiti ako se u razdoblju od deset godina nakon završnog plaćanja potpore koju su primili dotična proizvodna aktivnost preseli izvan Unije (članak 71. stavak 2. Uredbe (EU) br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća⁽¹⁷⁾). EGSO smatra da se za buduće programsko razdoblje moraju učvrstiti odredbe kojima će se promicati vraćanje u matičnu zemlju, jamčiti kohezija, sačuvati proizvodne strukture i kapaciteti, potaknuti zapošljavanje i promicati održiviji „teritorijalni razvoj“.

⁽¹⁵⁾ Rodríguez-Pose, A. (2017.), *The revenge of the places that don't matter (and what to do about it)* (Osveta nebitnih mjesta (i što poduzeti u vezi s tim)), *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, sv. 11., br. 1., str. 189.–209.

⁽¹⁶⁾ SL C 440, 6.12.2018., str. 106.

⁽¹⁷⁾ SL L 347, 20.12.2013., str. 320.

9.5. EGSO također podupire ideju da se fiskalno upravljanje EU-a poboljša u pogledu rizika povezanih s održivošću i na temelju iskustava stečenih tijekom provjere najboljih praksi za dodjelu zelenih proračunskih sredstava i fiskalnih planova. Osim toga, da bi se poduzeća i pojedinci uvjerali da ulažu u zelene inicijative s društvenim učinkom potrebni su porezni poticaji ⁽¹⁸⁾.

9.6. Izazovi s kojima se Europa suočava u prijelazu na zeleno i digitalno gospodarstvo iziskuju golemu ulaganja koja se ne mogu ostvariti isključivo javnim sredstvima i tradicionalnim financiranjem putem bankovnog kreditiranja. Bit će potrebno uložiti golemo sredstvo iz privatnog sektora. Trebalo bi na dosljedan način uspostaviti mehanizam za usmjeravanje financijskih sredstava iz privatnog sektora prema ulaganjima usklađenima s okolišnim, socijalnim i upravljačkim kriterijima. Strategije za bankovnu uniju, uniju tržišta kapitala, održivo financiranje, digitalno financiranje i MSP-ove stoga se međusobno osnažuju i jamče usmjeravanje sredstava prema produktivnijim projektima. EGSO pozdravlja stvaranje Platforme za održivo financiranje i očekuje ubrzanje razvoja socijalne taksonomije.

10. Posljedice za zapošljavanje

10.1. Budući da je za industrijsku tranziciju često potreban prelazak sa starih i tradicionalnih proizvodnih industrija na djelatnosti usmjerene na budućnost (čak i u tradicionalnim sektorima), nezaposlenost se, barem privremeno, može povećati više od prosječne zbog lokalno koncentrirane deindustrijalizacije i činjenice da se baza vještina nalazi u sektorima koji slabe. Neophodni su predviđanje i uključenost predstavnika radnika na razini podružnica i poduzeća prije donošenja odluka. Ključno je da politike posvećene industrijskoj tranziciji pomažu radnicima i lokalnim zajednicama, osobito radnicima s invaliditetom i drugim radnicima iz ranjivih skupina, da upravljaju tranzicijom uz najmanje moguće poremećaje i najveće potencijalne koristi.

10.2. Vještine

10.2.1. Uspješan prelazak na rad budućnosti iziskuje da se politike zapošljavanja i politike za razvoj vještina prilagode uvjetima tržišta rada. Istodobno ponuda vještina mora biti u skladu s njihovom potražnjom. Bolje predviđanje budućih potreba za vještinama i odgovarajuća ponuda tih vještina putem prekvalifikacije i usavršavanja radnika (uključujući i pristup cjeloživotnom učenju) moraju se kombinirati s politikama kojima se stimuliraju ulaganja u nove izvore zapošljavanja i rast produktivnosti. Industrijsko istraživanje i razvoj moraju se posebno usmjeriti na mogućnosti za uspostavu tehnološkog vodstva koje će zauzvrat stvoriti mogućnosti za usavršavanje. Ključnu ulogu u pružanju podrške u obliku programa prekvalifikacije imaju će i tehnički instituti, stručne i nevladine organizacije te državne agencije za zapošljavanje.

10.2.2. EGSO napominje da potpora građanima u osposobljavanju u okviru pravedne digitalne i zelene tranzicije počinje vrednovanjem neformalnog i informalnog učenja te osiguravanjem priznavanja i certificiranja tečajeva za osposobljavanje čime se omogućuje da te vrste učenja u potpunosti budu dio kvalifikacija određene osobe ⁽¹⁹⁾.

10.3. U Programu vještina trebalo bi posvetiti više pozornosti razvoju ključnih kompetencija u okviru obveznih obrazovnih ciklusa i kurikuluma te obrazovanju mladih i odraslih osoba.

10.4. Komisija je objavila Akcijski plan za digitalno obrazovanje (2021.–2027.) ⁽²⁰⁾. To bi trebala biti međusektorska strategija kojom bi se mogla povećati i strateška važnost obrazovanja i osposobljavanja među područjima politika na europskoj razini.

⁽¹⁸⁾ SL C 311, 18.9.2020., str. 63.

⁽¹⁹⁾ SL C 10, 11.1.2021., str. 40.

⁽²⁰⁾ https://ec.europa.eu/education/sites/default/files/document-library-docs/deap-factsheet-sept2020_en.pdf.

10.5. Akcijski plan za provedbu europskog stupa socijalnih prava

Pravedne tranzicije zahtijevaju odgovarajuće socijalne politike kojima se podupiru dobri radni uvjeti, funkcionalno kolektivno pregovaranje i sustav industrijskih odnosa te pružaju odgovarajuće socijalne zaštite kako bi se radnicima pomoglo u tranziciji. EGSO bi želio iznijeti određene prijedloge za predstojeći akcijski plan Komisije za provedbu europskog stupa socijalnih prava.

10.5.1. EGSO predlaže da Komisija preispita prikladnost relevantne pravne stečevine EU-a u području radnog prava i učvrsti je kako bi bolje pružala potporu pravednoj tranziciji za radnike.

10.5.2. Pravo na sigurnost i zdravlje temeljno je pravo na radnom mjestu svakog radnika neovisno o njegovu radnom odnosu ili vrsti poslovnog modela u kojem radi. EGSO izražava zabrinutost zbog toga što bi određene nove vrste poslova koje su nastale zahvaljujući klimatskoj i digitalnoj tranziciji mogle izlaziti iz okvira odredbi sigurnosti i zdravlja na radu. Osim toga, na digitaliziranim radnim mjestima već su uočeni značajni rizici kao što su intenzifikacija rada, stres i psihosocijalno nasilje⁽²¹⁾, a u budućnosti možemo očekivati nesreće prouzročene umjetnom inteligencijom⁽²²⁾ koje moramo spriječiti. EGSO stoga poziva na to da se svi radnici u EU-u zaštite zakonodavstvom o sigurnosti i zdravlju na radu⁽²³⁾.

10.5.3. EGSO potiče Europsku komisiju da redovito revidira Opću uredbu o zaštiti podataka i povezane propise skladu s tehnološkim razvojem⁽²⁴⁾.

10.5.4. Socijalni dijalog na nacionalnoj i europskoj razini ima ključnu ulogu u oblikovanju gospodarskih, radnih i socijalnih politika. EGSO se zalaže za to da se u okviru socijalnog dijaloga na odgovarajućoj regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini razviju primjerene mjere za „pravednu tranziciju” namijenjene upravljanju minimalnom zaštitom, promjenama u tom pogledu i dodjeli minimalne zaštite u slučaju reorganizacije radnih mjesta ili kolektivnih otkaza uslijed tranzicije (zbog tehnoloških ili demografskih razloga odnosno razloga povezanih s globalizacijom, klimatskim promjenama i kružnim gospodarstvom), uključujući pravo na kolektivno pregovaranje radi predviđanja promjena i pružanja potpore pogođenim radnicima (prilagodba Direktive o kolektivnim otkazima)⁽²⁵⁾.

10.5.5. EGSO ponovno ističe potrebu za savjetovanjem s radnicima i njihovim predstavnicima te njihovim informiranjem tijekom uvođenja promjena, novih tehnologija i sustava umjetne inteligencije koji mogu dovesti do promjena u organizaciji rada, nadzoru i kontroli rada te u sustavima za procjenu i zapošljavanje radnika. U svim poduzećima treba osigurati prava na informiranje i savjetovanje, primjenjujući na propisan način Direktivu o Europskom radničkom vijeću, a na razini EU-a uspostaviti usklađeni okvir za sudjelovanje radnika u upravnim tijelima. EGSO stoga poziva na izradu snažnog i čvrstog europskog okvira informiranja i savjetovanja te sudjelovanja radnika⁽²⁶⁾ kao važnog aspekta razvoja pravednih i poštenih praksi za rekonstrukciju i/ili ekološku i digitalnu tranziciju. Komisija bi trebala promicati socijalni dijalog u cilju uključivanja radnika u klimatsku i digitalnu tranziciju u svim državama članicama i pratiti njegove rezultate u okviru europskog semestra.

10.5.6. Treba uspostaviti okvir za socijalno odgovorno restrukturiranje i predviđanje korporativnih promjena koji nadopunjuje postojeća prava radnika na informiranost, savjetovanje i sudjelovanje te je u skladu s ključnim elementima europske socijalnog modela⁽²⁷⁾. EGSO smatra da bi Europska komisija trebala revidirati Okvir EU-a za kvalitetu predviđanja promjena i restrukturiranja i predložiti pravni temelj za posebne okvirne uvjete u pogledu sudjelovanja radnika kako bi se povećala uključenost radnika u suočavanje s izazovima zelenog plana i digitalne transformacije⁽²⁸⁾.

⁽²¹⁾ Međunarodna organizacija rada (2019.), *The Threat of Physical and Psychosocial Violence and Harassment in Digitalized Work* (Opasnost od fizičkog i psihosocijalnog nasilja i uznemiravanja u digitaliziranom radu).

⁽²²⁾ SL C 47, 11.2.2020., str. 64.

⁽²³⁾ SL C 14, 15.1.2020., str. 52.

⁽²⁴⁾ SL C 47, 11.2.2020., str. 64.

⁽²⁵⁾ SL C 14, 15.1.2020., str. 1.

⁽²⁶⁾ SL C 10, 11.1.2021., str. 14.

⁽²⁷⁾ SL C 161, 6.6.2013., str. 35.

⁽²⁸⁾ SL C 364, 28.10.2020., str. 1.

10.5.7. Akcijskim planom trebala bi se utvrditi minimalna prava na razini EU-a: EGSO je pozvao na djelovanje u pogledu zaštite minimalnog dohotka ⁽²⁹⁾ u cilju iskorjenjivanja siromaštva i promicanja uključivog tržišta rada te stoga pozdravlja planove Komisije i njemačkog predsjedništva Vijeća da uspostave europski okvir za programe minimalnog dohotka ⁽³⁰⁾. EGSO preporučuje ispitivanje mogućnosti utvrđivanja zajedničkih minimalnih standarda u području osiguranja u slučaju nezaposlenosti u državama članicama EU-a ⁽³¹⁾. Odbor poziva i na europsku inicijativu o minimalnoj plaći i kolektivnom pregovaranju ⁽³²⁾ te stoga pozdravlja ⁽³³⁾ inicijativu Europske komisije o primjerenim minimalnim plaćama u Europskoj uniji ⁽³⁴⁾.

10.6. Novi društveni sporazum

Da bi se utvrdili modaliteti oporavka koji obuhvaćaju ulaganja u radna mjesta i zaštitu prava te pristojne plaće, ponovno izgradile snažne institucije tržišta rada za sve radnike u skladu s preuzetim obvezama i osigurala socijalna zaštita, EGSO poziva na to da pravedna tranzicija postane okosnica oporavka, što se može postići socijalnim dijalogom uz aktivno sudjelovanje civilnog društva koje će pomoći u oblikovanju socijalne, pravedne i uključive industrijske tranzicije.

Bruxelles, 2. prosinca 2020.

Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG

⁽²⁹⁾ SL C 190, 5.6.2019., str. 1.

⁽³⁰⁾ Zaključci Vijeća o jačanju zaštite minimalnog dohotka radi suzbijanja siromaštva i socijalne isključenosti uslijed pandemije bolesti COVID-19 i nakon nje.

⁽³¹⁾ SL C 97, 24.3.2020., str. 32.

⁽³²⁾ SL C 429, 11.12.2020., str. 159.

⁽³³⁾ SL C 364, 28.10.2020., str. 1.

⁽³⁴⁾ COM(2020) 682 final.

PRILOG

Sljedeći su amandmani odbijeni tijekom rasprave premda su dobili barem četvrtinu glasova (pravilo 59. stavak 3. Poslovnika):

(a) **Točka 2.1. (Amandman 9.)**

Izmijeniti kako slijedi:

2.1. ~~Odbor za zapošljavanje i socijalna pitanja Europskog parlamenta zatražio je izradu ovog razmatračkog mišljenja kao doprinos predstojećem akcijskom planu za provedbu europskog stupa socijalnih prava i sljedećem socijalnom samitu EU-a predviđenom za svibanj 2021. u Portu. Ovo razmatračko mišljenje zatražio je Odbor za zapošljavanje i socijalna pitanja Europskog parlamenta. U skladu s dopisom Europskog parlamenta, mišljenje bi se trebalo baviti sljedećim pitanjima: pravedna tranzicija, zeleni plan, digitalna tranzicija, industrijska strategija, politike zapošljavanja i socijalne uključenosti, koje su okosnica niza tekućih i budućih zakonodavnih i nezakonodavnih predmeta povezanih sa zelenom i digitalnom transformacijom.~~

Rezultat glasovanja:

Za: 99

Protiv: 129

Suzdržani: 20

(b) **Točka 2.2. (Amandman 10.)**

Izmijeniti kako slijedi:

2.2. ~~Europska poduzeća i radnici suočavaju se s golemim gospodarskim i socijalnim i gospodarskim posljedicama pandemije bolesti COVID-19. Mnoga poduzeća propadaju, ljudi gube radna mjesta se zatvaraju, a kućanstva gube sredstva za život. Unatoč dosad nezabilježenim mjerama za spašavanje gospodarstva koje su namijenjene ublažavanju posljedica mjera ograničenja kretanja na radna mjesta i poduzeća, gospodarske prognoze vrlo su zabrinjavajuće. Predviđa se da će se gospodarstvo EU-a u 2020. smanjiti za 8,3 %, a u 2021. narasti za 5,8 %. Rast u 2021. će također biti nešto slabiji u odnosu na proljetnu prognozu ⁽¹⁾. Pandemija bolesti COVID-19 teško je pogodila europsko gospodarstvo: mnoga poduzeća propadaju, zatvaraju se radna mjesta, kućanstva gube sredstva za život, a u zdravlju se smanjuje učinkovitost. Države članice bilježe rekordni dug i premašuju pravila za potrošnju, a EU po prvi puta bilježi zajednički dug. Ne znamo ni kakve će posljedice ostaviti Brexit, a ni kada će završiti pandemija.~~

Rezultat glasovanja:

Za: 95

Protiv: 140

Suzdržani: 22

(c) **Točka 2.3. (Amandman 11.)**

Izmijeniti kako slijedi:

2.3. ~~Potrebno je utvrditi i podržati ključne industrije i sektore, od ljudskih resursa do istraživanja, te provoditi europsku industrijsku politiku kojom se ti strateški sektori na tržištu štite i kojom im se jamči sigurnost opskrbe ključnim resursima. Europska industrijska politika trebala bi služiti kao krovna politika koja radi postizanja sinergija na dosljedan i sveobuhvatan način koordinira razne europske politike. Da bi se takva transformacija ostvarila, Europska komisija morat će odrediti ne samo smjer već i politike država članica koje~~

⁽¹⁾ EC Summer 2020 Economic Forecast: A deeper recession with wider divergences (Ljetna gospodarska prognoza 2020. Europske komisije: još dublja i neujednačenija recesija).

treba uskladiti s politikama EU-a. Tu nije riječ o mikroupravljanju, nego o usklađivanju politika kako bi bile dosljedne i poticale korjenite promjene. Taj će postupak biti moguć samo uz aktivno sudjelovanje organizacija civilnog društva i socijalnih partnera. ~~Bez socijalnog pakta temeljenog na demokratskom i učinkovitom sudjelovanju građana, EU-ov zeleni plan ne može koristiti svima.~~

Rezultat glasovanja:

Za: 91

Protiv: 137

Suzdržani: 18

(d) Nova točka 2.5. (Amandman 13.)

Dodati novu točku:

2.5. Najbolji je politički odgovor ispunjavanje očekivanja u pogledu instrumenta Next Generation EU kao jedinstvene prilike za brz i transformativan oporavak. Najveću važnost trebalo bi pridati pokretanju tog instrumenta i suradnji s privatnim sektorom.

Rezultat glasovanja:

Za: 97

Protiv: 136

Suzdržani: 22

(e) Nova točka 2.6. (Amandman 14.)

Dodati novu točku:

2.6. Izazovi koji proizlaze iz Brexita trebali bi se prevladati snažnim poticajem za jačanje jedinstvenog tržišta kojim se stvara snažnije povoljno i konkurentno okruženje za poduzeća.

Rezultat glasovanja:

Za: 93

Protiv: 141

Suzdržani: 20

(f) Točka 2.4. (Amandman 15.)

Izmijeniti kako slijedi:

2.4. U tom se kontekstu u vezi s okolišnim i tehnološkim promjenama pojavio pojam „pravedna tranzicija”. EGSO pravednu tranziciju smatra temeljnom sastavnicom proračuna i plana oporavka kojima se potiče zelenije europsko gospodarstvo. Stoga je potrebno razviti šire shvaćanje pojma pravedne tranzicije (koji nadilazi gospodarstva koja se temelje na ugljenu) u okviru koje se u potpunosti provodi europski stup socijalnih prava^(*) na temelju novog društvenog sporazuma, uz istodobno poticanje reformi u području sustava preraspodjele, na temelju ravnoteže između poslovnog i privatnog života i rodne ravnopravnosti. Za provedbu europskog stupa socijalnih prava posebno su važna visokokvalitetna i radna mjesta za sve, pristupa visokokvalitetnom obrazovanju i osposobljavanju, (uključujući prave pristup na cjeloživotnom učenju, i to posebno za ranjivije skupine), jednakog pristupa zdravstvenoj skrbi i socijalnim uslugama za sve, te socijalne zaštite i uključivanje ranjivih skupina poput dugotrajno nezaposlenih osoba, žena, mladih, zakonitih migranata ili osoba s invaliditetom. Svi ti važni ciljevi mogu se postići ako je gospodarstvo prosperitetno, ako poslodavci nude nova visokokvalificirana radna mjesta i ako postoje nužna ulaganja u nove tehnologije.

(*) Doprinos Europskog gospodarskog i socijalnog odbora programu rada Europske komisije za 2021. godinu.

Rezultat glasovanja:

Za: 82

Protiv: 152

Suzdržani: 20

(g) Točka 2.5. (Amandman 16.)

Izmijeniti kako slijedi:

2.5. Zemlje i regije u industrijskoj tranziciji uglavnom se suočavaju s izazovima modernizacije svoje industrijske baze, usavršavanja vještina radne snage, nadoknade gubitka radnih mjesta u ključnim sektorima i podizanja niske produktivnosti koja ograničava rast prihoda, uzlazne konvergencije te ublažavanja nepovoljnih demografskih trendova. Općenito bi imale koristi od ozelenjivanja i tehnološkog napretka te povezanih pojava, no postoji opasnost da bi određena mjesta i određene skupine stanovništva ostali zanemareni, osobito ranjive skupine kao što su osobe s invaliditetom, starije osobe, Romi i legalni migranti. Rješavanje izazova dugoročne transformacije od oblikovatelja politika, socijalnih partnera, organizacija civilnog društva i ključnih dionika u tim zemljama i regijama zahtijeva predviđanje promjena i aktivno upravljanje tranzicijom. Socijalni dijalog, informiranje, savjetovanje i sudjelovanje radnika i ~~organizacija koje ih zastupaju~~ (među ostalim u postupcima tijelima koja donose odluke poput odbora i nadzornih odbora) ključni su za rješavanje problema s kojima se poduzeća susreću u postupku donošenja odluka i za utjecanje na taj postupak i omogućavaju da se tranzicijom upravlja na način usmjeren prema budućnosti. ~~EGSO poziva Komisiju da učvrsti i razvije socijalnu dimenziju u budućoj ažuriranoj industrijskoj strategiji.~~

Rezultat glasovanja:

Za: 92

Protiv: 152

Suzdržani: 17

(h) Točka 2.6. (Amandman 17.)

Izmijeniti kako slijedi:

2.6. Rješavanje krize prouzročene pandemijom i omogućavanje uspješne industrijske transformacije u interesu je svih interesnih skupina i zahtijeva zajedničke napore i ciljeve (kao što je dugoročni razvoj poslovanja), djelotvoran socijalni dijalog u ozračju povjerenja i pozitivan stav. EGSO smatra da sje dobro, a time i održivo, upravljanje poslovanjem ~~osim na uz zajedničkom predviđanju~~ promjena ključno za uspjeh mora temeljiti i na provjerenim zakonskim minimalnim standardima unutarnjeg tržišta, a da radnici svoje stavove moraju prenositi informiranjem, savjetovanjem i sudjelovanjem na sastancima odbora poduzeća.

Rezultat glasovanja:

Za: 90

Protiv: 151

Suzdržani: 18

(i) Točka 2.7. (Amandman 18.)

Izmijeniti kako slijedi:

2.7. Digitalizacija i automatizacija pozitivno i negativno utječu na gospodarstvo i društvo. Tranzicija iziskuje ~~propise pristupe~~ koji uključivanjem npr. socijalnih partnera prate tijekom tehnološke transformacije i predviđanje promjena. Europska radnička vijeća i radnička vijeća europskih dioničkih društava (Societas Europaea) mogu poslužiti kao pozitivan primjer obvezne prekogranične uključenosti radnika u postizanje ravnoteže među interesima i traženje rješenja u duhu socijalnog partnerstva. To uključuje zajamčeno osposobljavanje radnika

te pregovaranje o kolektivnim ili drugim društvenim ugovorima kako bi se pružila potpora radnoj autonomiji i zajamčila dobra ravnoteža između poslovnog i privatnog života. Digitalizacija i digitalno gospodarstvo doveli su do novih oblika rada, kao što je rad putem platformi, pri čemu radnici nemaju socijalnu sigurnost niti su im osigurana radna mjesta i često rade u vrlo nesigurnim uvjetima i nemaju jasan status. Njihovi radni uvjeti i status trebaju se uskladiti na europskoj razini kako bi se potaknule pravedna mobilnost i integracija na unutarnjem tržištu ⁽³⁾. S obzirom na navedeno EGSO smatra da radnicima treba pružiti pravnu sigurnost definiranjem pravnog statusa rada u ekonomiji platformi. Slab ili nikakav pristup socijalnoj zaštiti prouzrokuje troškove samim radnicima, ali i sustavima socijalne sigurnosti.

Rezultat glasovanja:

Za: 88

Protiv: 149

Suzdržani: 24

(j) Točka 2.8. (Amandman 19.)

Izmijeniti kako slijedi:

2.8. Digitalna transformacija za sobom povlači i potencijalne rizike u pogledu financijske stabilnosti, financijskog kriminala i zaštite potrošača. Ti se rizici mogu dodatno povećati zbog rascjepkanosti regulatornog okruženja u EU-u i nejednakog uređenja tog sektora na svjetskoj razini. EGSO stoga smatra da EU u tom području treba izraditi sveobuhvatan i stabilan regulatorni okvir. Preporučuje i da se tijekom 2021. na razini OECD-a ostvari globalno rješenje u području oporezivanja EU nastavi s inicijativom oporezivanja velikih digitalnih društava ⁽⁴⁾.

Rezultat glasovanja:

Za: 89

Protiv: 149

Suzdržani: 22

(k) Točka 5.2. (Amandman 21.)

Izmijeniti kako slijedi:

5.2. Bliska suradnja ključnih lokalnih i regionalnih dionika temelj je za utvrđivanje najodrživijih primjena i maksimalno poboljšanje socioekonomskog razvoja. Dobre prakse socijalnih partnera na svim razinama koje se temelje na kolektivnim sporazumima ili drugim oblicima socijalnog dijaloga kojima se stvaraju ravnopravni uvjeti za ekonomske konkurente u sektoru ili regiji služe kao referentno mjerilo za promicanje strategije pravedne tranzicije u pogledu dekarbonizacije i drugih ciljeva klimatske politike ⁽⁵⁾.

Rezultat glasovanja:

Za: 93

Protiv: 146

Suzdržani: 19

⁽³⁾ Mišljenje EGSO-a (SOC/645) „Pravedni radni uvjeti u ekonomiji platformi“.

⁽⁴⁾ Mišljenje EGSO-a „Borba protiv utaje poreza, izbjegavanja plaćanja poreza i pranja novca“.

⁽⁵⁾ Okvirni sporazum za pravednu tranziciju rudarskih djelatnosti i održivi razvoj rudarskih zajednica za razdoblje 2019. – 2027. (Španjolska); Radna mjesta za klimu (Portugal); Sporazum socijalnih partnera o pravednoj tranziciji i klimatskim promjenama (Grčka); Thyssenkrupp Steel Europe: Budući pakt za čelik 20-30 (Njemačka, ožujak 2020.).

(l) Točka 6.2. (Amandman 22.)

Izmijeniti kako slijedi:

6.2. Europski semestar jedno je od ključnih upravljačkih rješenja za provedbu i praćenje napretka socijalno pravednih tranzicija. Neprestano ciklično evaluiranje europskih i nacionalnih politika na socijalnoj, gospodarskoj i okolišnoj razini od ključne je važnosti. Europski semestar postupno je razvio socijalniju dimenziju, no njegova makroekonomska i financijska dimenzija i dalje prevladavaju. EGSO stoga predlaže da se u europski semestar uključe novi, poboljšani, mjerljivi i dopunski socijalni, gospodarski i okolišni pokazatelji kojima bi se omogućilo nadziranje i praćenje svih aspekata i načela europskog stupa socijalnih prava te 17 ciljeva održivog razvoja⁽⁶⁾ i koji će stvoriti sinergije s pregledom socijalnih pokazatelja uvođenjem koncepta održivog gospodarstva dobrobiti za sve⁽⁷⁾, zajedno s ciljanim preporukama po zemljama u području socijalne politike i okoliša⁽⁸⁾. Semestar je i preoblikovan kako bi osigurao više mjera za potporu oporavku za koje se EGSO nada da će pomoći i u jačanju obnovi cijelog mehanizma upravljanja EU-a kako bi poslužio kao smjerokaz za ~~opstanak~~ jačanje demokracije i uzlaznu konvergenciju u EU-u.

Rezultat glasanja:

Za: 87

Protiv: 148

Suzdržani: 21

(m) Točka 6.4. (Amandman 23.)

Izmijeniti kako slijedi:

6.4. Osim toga, kako bi se uklonila institucijska neravnoteža u gospodarskom i socijalnom upravljanju, EGSO preporučuje upotrebu dobro uravnoteženog „zlatnog pravila”⁽⁹⁾ pri primjeni fiskalnih pravila EU-a, a da se pritom ne ugrozi srednjoročna financijska stabilnost, prema kojemu se opravdana javna ulaganja izuzimaju iz izračuna deficita i uzima se u obzir održivost postojeće i buduće razine duga kako bi se zajamčila moderna zdravstvena, ekološka, obrazovna i tehnološka infrastruktura te izbjegla nezabilježena recesija⁽¹⁰⁾.

Rezultat glasanja:

Za: 87

Protiv: 159

Suzdržani: 16

(n) Točka 9.3. (Amandman 24.)

Izmijeniti kako slijedi:

9.3. EGSO poziva Vijeće i Europski parlament da poboljšaju poslovnu klimu i da povećaju i dodijele dostatne iznose financijskih sredstava za potrebe ulaganja u VFO 2021.–2027. kako bi se postigla ~~stvarna i radikalna~~ zelena i digitalna tranzicija. U cilju prikupljanja dostatnog iznosa financijskih sredstava EGSO zagovara i analizu učinaka proširenja raspona vlastitih sredstava, koja bi prema potrebi uključivala sustav trgovanja emisijama EU-a, mehanizam za porez na ugljik na granici i digitalni namet ~~porez na digitalne usluge, zajedničku konsolidiranu osnovicu poreza na dobit i porez na financijske transakcije~~⁽¹¹⁾.

⁽⁶⁾ Mišljenje EGSO-a „Godišnja strategija održivog rasta 2020.”, SL C 120 14.4.2020., str. 1.

⁽⁷⁾ Charveriat, C. i Bodin, E. (2020.), *Delivering the Green Deal: the role of a reformed European Semester within a new sustainable economy strategy* (Provedba zelenog plana: uloga reformiranog europskog semestra u okviru nove strategija održivog gospodarstva).

⁽⁸⁾ Mišljenje EGSO-a „Europski stup socijalnih prava – evaluacija početne faze provedbe i preporuke za budućnost”, SL C 14, 15.1.2020., str. 1.

⁽⁹⁾ SL C 311, 18.9.2020., str. 1.

⁽¹⁰⁾ SL C 311, 18.9.2020., str. 1.

⁽¹¹⁾ SL C 440, 6.12.2018., str. 106.

Rezultat glasovanja:

Za: 91

Protiv: 157

Suzdržani: 13

(o) Točka 9.4. (Amandman 25.)

Izmijeniti kako slijedi:

9.4. Pravilima koja se u tekućem programskom razdoblju primjenjuju na velika poduzeća koja su primila potporu iz europskih strukturnih i investicijskih fondova predviđa se da ta poduzeća moraju taj doprinos vratiti ako se u razdoblju od deset godina nakon završnog plaćanja potpore koju su primili dotična proizvodna aktivnost preseli izvan Unije (članak 71. stavak 2. Uredbe (EU) br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća). EGSO smatra da se za buduće programsko razdoblje moraju učvrstiti odredbe kako bi promicale vraćanje u matičnu zemlju i jamčile koheziju u duhu strateške autonomije, sačuvale proizvodne strukture/kapacitete, potaknule zapošljavanje i promicale održiviji „teritorijalni razvoj“.

Rezultat glasovanja:

Za: 89

Protiv: 149

Suzdržani: 19

(p) Točka 9.5. (Amandman 26.)

Izmijeniti kako slijedi:

9.5. EGSO također podupire ideju da se fiskalno upravljanje EU-a poboljša u pogledu rizika povezanih s održivošću i na temelju iskustava stečenih tijekom provjere najboljih praksi za dodjelu zelenih proračunskih sredstava i fiskalnih planova. Osim toga, možda su potrebni ~~su~~ porezni poticaji kako bi se poduzeća i pojedinci motivirali ~~uvjeriti~~ da ulažu u zelene inicijative s društvenim učinkom ⁽¹²⁾. Takve bi subvencije trebalo pažljivo ocijeniti analiziranjem njihovih troškova i koristi.

Rezultat glasovanja:

Za: 93

Protiv: 154

Suzdržani: 16

(q) Točka 9.6. (Amandman 27.)

Izmijeniti kako slijedi:

9.6. Izazovi s kojima se Europa suočava u prijelazu na zeleno i digitalno gospodarstvo iziskuju golemu ulaganja koja se ne mogu ostvariti isključivo javnim sredstvima i tradicionalnim financiranjem putem bankovnog kreditiranja. Bit će potrebni golemi iznosi iz privatnog sektora svih vrsta privatnih sredstava koji se svake godine ulažu u štetne gospodarske aktivnosti u cijelom nizu gospodarskih sektora mogli bi na poslijetku završiti kao nepovratna imovina (eng. sunk assets). Trebalo bi na dosljedan način uspostaviti mehanizam za usmjeravanje financijskih sredstava iz privatnog sektora prema ulaganjima usklađenima s okolišnim, socijalnim i upravljačkim kriterijima. Strategije za bankovnu uniju, uniju tržišta kapitala, održivo financiranje, digitalno financiranje i MSP-ove stoga se međusobno osnažuju i jamče usmjeravanje sredstava prema produktivnijim projektima. EGSO pozdravlja stvaranje Platforme za održivo financiranje i očekuje ubrzanje razvoja socijalne taksonomije.

⁽¹²⁾ SL C 311, 18.9.2020., str. 63.

Rezultat glasovanja:

Za: 74

Protiv: 154

Suzdržani: 31

(r) Točka 10.1. (Amandman 28.)

Izmijeniti kako slijedi:

10.1. Budući da je za industrijsku tranziciju često potreban prelazak sa starih i tradicionalnih proizvodnih industrija na djelatnosti usmjerene na budućnost (čak i u tradicionalnim sektorima), nezaposlenost se, barem privremeno, može povećati više od prosječne zbog lokalno koncentrirane deindustrijalizacije i činjenice da se baza vještina nalazi u sektorima koji slabe. ~~Neophodni su predviđanje i uključenos~~ predstavnika radnika na razini podružnica i poduzeća prije donošenja odluka. Ključno je da politike posvećene industrijskoj tranziciji pomažu radnicima i lokalnim zajednicama, osobito radnicima s invaliditetom i drugim radnicima iz ranjivih skupina, da upravljaju tranzicijom uz najmanje moguće poremećaje i najveće potencijalne koristi.

Rezultat glasovanja:

Za: 88

Protiv: 149

Suzdržani: 17

(s) Točke 10.5., 10.5.1., 10.5.2., 10.5.3., 10.5.4., 10.5.5., 10.5.6., 10.5.7. (Amandman 30.)

Izbrisati točku:

~~10.5. Akcijski plan za provedbu europskog stupa socijalnih prava~~

~~Pravedne tranzicije zahtijevaju odgovarajuće socijalne politike kojima se podupiru dobri radni uvjeti, funkcionalno kolektivno pregovaranje i sustav industrijskih odnosa te pružaju odgovarajuće socijalne zaštite kako bi se radnicima pomoglo u tranziciji. EGSO bi želio iznijeti određene prijedloge za predstojeći akcijski plan Komisije za provedbu europskog stupa socijalnih prava.~~

~~10.5.1. EGSO predlaže da Komisija preispita prikladnost relevantne pravne stečevine EU-a u području radnog prava i učvrsti je kako bi bolje pružala potporu pravednoj tranziciji za radnike.~~

~~10.5.2. Pravo na sigurnost i zdravlje temeljno je pravo na radnom mjestu svakog radnika neovisno o njegovu radnom odnosu ili vrsti poslovnog modela u kojem radi. EGSO izražava zabrinutost zbog toga što bi određene nove vrste poslova koje su nastale zahvaljujući klimatskoj i digitalnoj tranziciji mogle izlaziti iz okvira odredbi sigurnosti i zdravlja na radu. Osim toga, na digitaliziranim radnim mjestima već su uočeni značajni rizici kao što su intenzifikacija rada, stres i psihosocijalno nasilje⁽¹³⁾, a u budućnosti možemo očekivati nesreće prouzročene umjetnom inteligencijom⁽¹⁴⁾ koje moramo spriječiti. EGSO stoga poziva na to da se svi radnici u EU-u zaštite zakonodavstvom o sigurnosti i zdravlju na radu⁽¹⁵⁾.~~

⁽¹³⁾ Međunarodna organizacija rada (2019.), The Threat of Physical and Psychosocial Violence and Harassment in Digitalized Work (Opasnost od fizičkog i psihosocijalnog nasilja i uznemiravanja u digitaliziranom radu).

⁽¹⁴⁾ SL C 47, 11.2.2020., str. 64.

⁽¹⁵⁾ SL C 14, 15.1.2020., str. 52.

10.5.3. EGSO potiče Europsku komisiju da redovito revidira Opću uredbu o zaštiti podataka i povezane propise u skladu s tehnološkim razvojem ⁽¹⁶⁾.

10.5.4. Socijalni dijalog na nacionalnoj i europskoj razini ima ključnu ulogu u oblikovanju gospodarskih, radnih i socijalnih politika. EGSO se zalaže za to da se u okviru socijalnog dijaloga na odgovarajućoj regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini razviju primjerene mjere za „pravednu tranziciju” namijenjene upravljanju minimalnom zaštitom, promjenama u tom pogledu i dodjeli minimalne zaštite u slučaju reorganizacije radnih mjesta ili kolektivnih otkaza uslijed tranzicije (zbog tehnoloških ili demografskih razloga odnosno razloga povezanih s globalizacijom, klimatskim promjenama i kružnim gospodarstvom), uključujući pravo na kolektivno pregovaranje radi predviđanja promjena i pružanja potpore pogođenim radnicima (prilagodba Direktive o kolektivnim otkazima) ⁽¹⁷⁾.

10.5.5. EGSO ponovno ističe potrebu za savjetovanjem s radnicima i njihovim predstavnicima te njihovim informiranjem tijekom uvođenja promjena, novih tehnologija i sustava umjetne inteligencije koji mogu dovesti do promjena u organizaciji rada, nadzoru i kontroli rada te u sustavima za procjenu i zapošljavanje radnika. U svim poduzećima treba osigurati prava na informiranje i savjetovanje, primjenjujući na propisan način Direktivu o Europskom radničkom vijeću, a na razini EU-a uspostaviti usklađeni okvir za sudjelovanje radnika u upravnim tijelima. EGSO stoga poziva na izradu snažnog i čvrstog europskog okvira informiranja i savjetovanja te sudjelovanja radnika ⁽¹⁸⁾ kao važnog aspekta razvoja pravednih i poštenih načina za rekonstrukciju i/ili ekološku i digitalnu tranziciju. Komisija bi trebala promicati socijalni dijalog u cilju uključivanja radnika u klimatsku i digitalnu tranziciju u svim državama članicama i pratiti njegove rezultate u okviru europskog semestra.

10.5.6. Treba uspostaviti okvir za socijalno odgovorno restrukturiranje i predviđanje korporativnih promjena koji nadopunjuje postojeća prava radnika na informiranost, savjetovanje i sudjelovanje te je u skladu s ključnim elementima europskoj socijalnog modela ⁽¹⁹⁾. EGSO smatra da bi Europska komisija trebala revidirati Okvir EU-a za kvalitetu predviđanja promjena i restrukturiranja i predložiti pravni temelj za posebne okvirne uvjete u pogledu sudjelovanja radnika kako bi se povećala uključenost radnika u suočavanje s izazovima zelenog plana i digitalne transformacije ⁽²⁰⁾.

10.5.7. Akcijskim planom trebala bi se utvrditi minimalna prava na razini EU-a: EGSO je pozvao na djelovanje u pogledu zaštite minimalnog dohotka ⁽²¹⁾ u cilju iskorjenjivanja siromaštva i promicanja uključivog tržišta rada te stoga pozdravlja planove Komisije i njemačkog predsjedništva Vijeća da uspostave europski okvir za programe minimalnog dohotka ⁽²²⁾. EGSO preporučuje ispitivanje mogućnosti utvrđivanja zajedničkih minimalnih standarda u području osiguranja u slučaju nezaposlenosti u državama članicama EU-a ⁽²³⁾. Odbor poziva i na europsku inicijativu o minimalnoj plaći i kolektivnom pregovaranju ⁽²⁴⁾ te stoga pozdravlja ⁽²⁵⁾ inicijativu Europske komisije o primjerenim minimalnim plaćama u Europskoj uniji ⁽²⁶⁾.

Rezultat glasanja:

Za: 93

Protiv: 149

Suzdržani: 17

⁽¹⁶⁾ SL C 47, 11.2.2020., str. 64.

⁽¹⁷⁾ SL C 14, 15.1.2020., str. 1.

⁽¹⁸⁾ Mišljenje EGSO-a SOC/644 „Socijalni dijalog za gospodarsku održivost i otpornost” (usvojeno 29.10.2020., još nije objavljeno).

⁽¹⁹⁾ SL C 161, 6.6.2013., str. 35.

⁽²⁰⁾ Rezolucija EGSO-a „Doprinos Europskog gospodarskog i socijalnog odbora programu rada Europske komisije za 2021. godinu”.

⁽²¹⁾ SL C 190, 5.6.2019., str. 1.

⁽²²⁾ Zaključci Vijeća o jačanju zaštite minimalnog dohotka radi suzbijanja siromaštva i socijalne isključenosti uslijed pandemije bolesti COVID-19 i nakon nje.

⁽²³⁾ SL C 97, 24.3.2020., str. 32.

⁽²⁴⁾ Mišljenje EGSO-a „Pristojne minimalne plaće diljem Europe”.

⁽²⁵⁾ Rezolucija EGSO-a o doprinosu Europskog gospodarskog i socijalnog odbora programu rada Europske komisije za 2021. godinu.

⁽²⁶⁾ COM(2020) 682 final.

(t) Točka 10.6. (Amandman 31.)

Izbrisati točku.

10.6. Novi društveni sporazum

~~Da bi se utvrdili modaliteti oporavka koji obuhvaćaju ulaganja u radna mjesta i zaštitu prava te pristojne plaće, ponovno izgradile snažne institucije tržišta rada za sve radnike u skladu s preuzetim obvezama i osigurala socijalna zaštita, EGSO poziva na to da pravedna tranzicija postane okosnica oporavka, što se može postići socijalnim dijalogom uz aktivno sudjelovanje civilnog društva koje će pomoći u oblikovanju socijalne, pravedne i uključive industrijske tranzicije.~~

Rezultat glasovanja:

Za: 85

Protiv: 146

Suzdržani: 19

(u) Točka 1.1. (Amandman 1.)

Izmijeniti kako slijedi:

1.1. ~~Da bi se ostvarila održiva, pravedna i socijalno prihvatljiva budućnost Europe treba ispuniti brojne preduvjete za industrijsku tranziciju prema zelenom i digitalnom europskom gospodarstvu. Međutim, potrebno je uzeti u obzir novu situaciju. Pandemija bolesti COVID-19 europskom je gospodarstvu nanijela težak udarac: mnoga poduzeća propadaju, radna mjesta se zatvaraju, kućanstva gube sredstva za život, a zdravstvene službe sve su neučinkovitije. Dodatno je istaknula neodgodivu potrebu za mnogo širim i snažnijim sudjelovanjem socijalnih partnera i civilnog društva u oblikovanju politika na svim razinama te za snažnim regulatornim realističnim okvirom i standardima na europskoj razini, pri čemu valja voditi računa o specifičnostima država članica, o podjeli nadležnosti između država članica i EU-a i o načelu supsidijarnosti, osobito u pogledu socijalnog programa. Akcijski plan kojim se najavljuje provedba europskog stupa socijalnih prava trebao bi imati važnu ulogu u tom nastojanju.~~

Rezultat glasovanja:

Za: 90

Protiv: 146

Suzdržani: 18

(v) Nova točka 1.5. (Amandman 4.)

Dodati novu točku:

1.5. Najbolji je politički odgovor ispunjavanje očekivanja u pogledu instrumenta Next Generation EU kao jedinstvene prilike za brz i transformativan oporavak. Najveću važnost trebalo bi pridati pokretanju tog instrumenta i suradnji s privatnim sektorom.

Rezultat glasovanja:

Za: 97

Protiv: 136

Suzdržani: 22

(w) Nova točka 1.6. (Amandman 5.)

Dodati novu točku:

1.6. Izazovi koji proizlaze iz Brexita trebali bi se prevladati snažnim poticajem za jačanje jedinstvenog tržišta kojim se stvara snažnije povoljno i konkurentno okruženje za poduzeća.

Rezultat glasovanja:

Za: 93

Protiv: 141

Suzdržani: 20

(x) Točka 1.4. (Amandman 6.)

Izmijeniti kako slijedi:

1.4. Otporna, održiva, pravedna i uspješna Europa iziskuje ~~regulatorni~~ koherentan okvir kojim se može poboljšati postupak pravedne tranzicije, a da se pritom vodi računa o njegovim etičkim učincima i pitanjima od javnog interesa ~~poput zaštite potrošača, zdravlja, sigurnosti i kvalitete. EGSO preporučuje da europske i nacionalne institucije uvedu nove upravljačke strukture koje mogu zajamčiti aktivno uključivanje predstavnika lokalnog gospodarstva, socijalnih partnera i civilnog društva u izradu i provedbu pravednih mjera kojima će se osigurati socijalna pravednost tranzicija. Europski semestar jedno je od ključnih upravljačkih rješenja za provedbu i praćenje napretka socijalno pravednih tranzicija. EGSO preporučuje da se u europski semestar uključe novi, poboljšani, mjerljivi i dopunski socijalni, gospodarski i okolišni pokazatelji koji bi omogućili nadziranje i praćenje svih načela europskog stupa socijalnih prava.~~

Rezultat glasovanja:

Za: 80

Protiv: 145

Suzdržani: 16

(y) Točka 1.8. (Amandman 8.)

Izmijeniti kako slijedi:

1.8. ~~The EESC welcomes the action plan announced to implement the EPSR. Relevantnu pravnu stečevinu Relevantantne politike EU-a u području radnog prava trebalo bi pojačati tako da se pruži bolju potporu bolja potpora pravednoj tranziciji radnika.: Akcijskim planom trebala bi se utvrditi minimalna prava na razini EU-a, među ostalim: pravo na zdravlje i sigurnost kojim su obuhvaćeni svi radnici i svi novi oblici poslova; pravo na informiranost, savjetovanje, suodlučivanje i sudjelovanje koje nije ograničeno na tranziciju u postupcima tranzicije; pravo na razvoj vještina; minimalni standardi osiguranja za slučaj nezaposlenosti; minimalna plaća i kolektivno pregovaranje ili drugi oblici sporazuma u skladu s nadležnostima država članica.~~

Rezultat glasovanja:

Za: 98

Protiv: 148

Suzdržani: 17

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Načelima javnih službi za stabilnost demokratskog poretka**(razmatračko mišljenje na zahtjev njemačkog predsjedništva)**

(2021/C 56/03)

Izvjestitelj: **Christian MOOS (DE-III)**Suizvjestitelj: **Philip VON BROCKDORFF (MT-II)**

Zahtjev njemačkog predsjedništva Vijeća:	dopis od 18.2.2020.
Pravni temelj:	članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Odluka Predsjedništva:	17.3.2020.
Nadležna stručna skupina	Stručna skupina za zapošljavanje, socijalna pitanja i građanstvo
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	11.11.2020.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	2.12.2020.
Plenarno zasjedanje br.:	556
Rezultat glasovanja	220/0/15
(za/protiv/suzdržani):	

1. Sažetak

1.1. Njemačko predsjedništvo Vijeća EU-a zatražilo je od EGSO-a da izradi mišljenje o načelima koja se moraju primjenjivati na javne službe država članica kako bi se osiguralo poštovanje temeljnih vrijednosti demokracije i vladavine prava te o uvjetima u kojima ta načela u kriznim razdobljima djeluju kao automatski stabilizatori demokracije i vladavine prava.

1.2. EU se već više od desetljeća suočava s ozbiljnim krizama: borbom protiv terorizma, globalnom financijskom dužničkom i gospodarskom krizom, krizom zajedničkog europskog sustava azila, okolišnom i klimatskom krizom te pandemijom bolesti COVID-19. Ključnu ulogu u nadvladavanju kriza imaju učinkovite javne službe koje garantiraju sigurnost građana i opskrbe, vodeći se u pružanju svojih usluga načelima jednakog pristupa i zajamčene univerzalnosti.

1.3. Zbog izvanrednog stanja, u nekim je od tih iznimnih kriznih situacija bilo potrebno privremeno ograničiti temeljna prava. Da bi osigurale opravdanost i proporcionalnost tih mjera, javne službe moraju pronaći ravnotežu između zadiranja u temeljna prava i provedbe vladavine prava s jedne strane i osiguravanja zakonitosti svih administrativnih mjera s druge.

1.4. U cijelom svijetu, pa tako i u EU-u, kad je riječ o prijetnjama demokraciji i vladavini prava, javne službe imaju zaštitnu funkciju jer mogu odbiti izvršenje nezakonitih uputa i tako zaštititi europske vrijednosti i vladavinu prava. Poštovanjem osnovnih načela objektivnosti, integriteta, transparentnosti, poštovanja za druge i predanosti Europskoj uniji i njezinim građanima i građankama javne službe djeluju kao stup demokracije i štite nas od populizma.

1.5. Kako bi se zajamčilo da javne službe u Europi u svim kriznim situacijama djeluju kao automatski stabilizatori, uprave se na europskoj razini moraju u svom ponašanju voditi europskim vrijednostima – sadržanima u Ugovorima EU-a, Povelji EU-a o temeljnim pravima, Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava, jamstvima država članica u pogledu temeljnih i ljudskih prava u nacionalnim ustavima te zajedničkim vrijednostima Unije u pogledu usluga od općeg gospodarskog interesa u smislu članka 14. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU), kako je utvrđeno Protokolom 26. o uslugama od općeg interesa Ugovora o Europskoj uniji (UEU) – a u svim državama članicama njihovim ustavima.

1.6. EGSO također naglašava da za funkcioniranje javnih službi na svim razinama i u cijelom EU-a treba osigurati odgovarajuće vještine i ljudske, tehničke, materijalne i financijske resurse, kao i odgovarajuće radne uvjete, dostatnu naknadu i socijalni dijalog za javne službenike, kako bi mogle izvršavati povjerene zadaće i djelovati kao automatski stabilizatori.

1.7. Države članice jedine su odgovorne za svoje javne usluge, koje organiziraju u skladu sa svojim tradicionalnim načelima i ustavnim pravom svoje države. Ne dovodeći to u pitanje, EGSO se zalaže za učinkovit europski pravni okvir (uključujući sankcije) kojim se jamči potpuna usklađenost svih država članica s demokracijom i vladavinom prava u skladu s „kriterijima iz Kopenhagena”, koji su nužna osnova za dobro postupanje uprava u EU-u i njegovim državama članicama.

2. Pitanja, definicije i cilj mišljenja

2.1. U Europskoj uniji ne postoji jedinstvena definicija „javnih službi”. Za potrebe ovog mišljenja EGSO javnim službama smatra razne državne i upravne javne službe te javne službe gospodarske i komercijalne prirode, koje služe općem interesu na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini.

2.2. Javne službe osiguravaju osnovne demokratske vrijednosti poput poštovanja temeljnih i ljudskih prava, konstituirajuće moći naroda, diobe vlasti, neovisnosti pravosuđa, odgovornosti vlade, višestranačkog sustava, prava na izražavanje i prigovor, slobode medija, nediskriminacije, prava manjina i zakonitosti upravnog djelovanja. Te su temeljne vrijednosti u Europskoj uniji definirane kao europske vrijednosti, i to posebice u članku 2. (UEU i Povelja o temeljnim pravima).

2.3. Pojam „automatskih stabilizatora” preuzet je iz ekonomske teorije. Po analogiji s definiciji tog pojma načela javnih službi smatraju se automatskim stabilizatorima koji štite osnovne demokratske vrijednosti, posebno u kriznim vremenima.

2.4. Cilj ovog mišljenja jest utvrditi kriterije i formulirati europske preporuke kako bi javne službe koje podliježu nacionalnom zakonodavstvu mogle funkcionirati kao stabilizirajući faktor za demokraciju i vladavinu prava. Potrebno je uvidjeti vrijednost učinkovitih javnih službi za obranu ključnih temeljnih vrijednosti demokracije i vladavine prava u Europi.

2.5. I fizičke i pravne osobe oslanjaju se na rad učinkovitih javnih službi, koje u velikoj mjeri doprinose dinamičnosti društva, produktivnosti gospodarstva i suradnji socijalnih partnera temeljenoj na povjerenju. Javne službe trebale bi prema svim građanima postupati jednako i zajamčiti im neometan pristup svojim uslugama, npr. kvalitetnom obrazovanju, socijalnim i zdravstvenim uslugama, stanovanju, opskrbi vodom i energijom te poštanskim uslugama, bez diskriminacije na temelju spola, etničkog podrijetla, vjere, uvjerenja, invaliditeta, dobi ili spolne orijentacije.

2.6. One su ključne za održavanje demokratskog poretka, ali to ne mogu ostvariti bez političkog pluralizma, slobode izražavanja, demokracije, prava civilnog društva i posredničkih tijela poput sindikata. One su sastavni dio demokracije i zajedno s drugim demokratskim akterima jamče socijalni napredak.

3. Krizna vremena – izazov za demokraciju i vladavinu prava

3.1. Demokracija i krizna politika

3.1.1. Uvijek je, a u kriznim vremenima pogotovo, od ključne važnosti u skladu s jasnim kriterijima jednakosti pred zakonom osigurati pomoć ugroženim osobama (bilo fizičkim ili pravnim), a osobama i skupinama u nepovoljnom položaju omogućiti pristup pomoći.

3.1.2. Eventualna ograničenja temeljnih prava koja su rezultat izvanrednog stanja nastalog uslijed iznimne krizne situacije moraju biti opravdana, privremena i proporcionalna, i mora ih odobriti demokratski izabran parlament u jasno definiranom okviru. Naravno, neovisno pravosuđe pruža zaštitu u slučaju neopravdanih postupaka upravnih tijela, no demokracija dugoročno ne može funkcionirati ako građani ne uživaju sva svoja prava. Osim što moraju djelovati u skladu s temeljnim pravima, zakonodavna tijela, vlade i javne službe moraju i jamčiti njihovo poštovanje.

3.1.3. Obveza nepristranosti javnih službenika jedan je od preduvjeta za jednako postupanje prema svim korisnicima i sprječavanje diskriminacije i treba je zajamčiti u svim državama članicama EU-a kako bi se javne službenike zaštitilo od populizma.

3.2. Terorizam i antiterorističke mjere na razini vlade

3.2.1. Od 11. rujna 2001., a možda i od ranije, održava se složena ravnoteža između slobode i sigurnosti. To je poseban izazov i za javne službe jer zaštita temeljnih sloboda i vladavine prava može doći u sukob s novim izvršnim ovlastima.

3.2.2. Upravo se u djelotvornoj provedbi državnog monopola na primjenu sile ostvaruje ravnoteža između kršenja temeljnih prava i sprječavanja rizika, ne samo u teoriji već i u svakodnevnoj praksi. Zbog toga su potrebne javne službe koje imaju obučene zaposlenike i resurse potrebne za rad uz poštovanje prava na slobodu. Moraju postojati zaštitne mjere kako bi se spriječila svaka zloupotreba javne vlasti i osiguralo pravo na žalbu protiv radnji koje prelaze opseg javne usluge, bilo putem zakonodavnog akta, bilo od strane pojedinaca.

3.2.3. Javne službe osiguravaju javni poredak, pri čemu moraju uspostaviti ravnotežu između sigurnosti i zaštite temeljnih prava koristeći manevarski prostor koji im osigurava načelo propisnog izvršavanja diskrecijskog prava.

3.2.4. Uz organizacije civilnog društva i različite neovisne socijalne službe, javne službe ključan su stup u sprečavanju ekstremističke radikalizacije, nasilja i netolerancije, u promicanju demokracije i obrani europskih vrijednosti. To se, među ostalim, odnosi i na javni obrazovni sustav.

3.3. Svjetska financijska i dužnička kriza

3.3.1. Godine štednje koje su uslijedile nakon svjetske financijske i dužničke krize negativno su utjecale na javne službe smanjivši njihovu učinkovitost.

3.3.2. Iskustva iz tog razdoblja govore nam da se radi kratkoročnog smanjenja duga ne moraju nužno privatizirati usluge od općeg interesa.

3.3.3. Kontinuirano i pouzdano pružanje slobodnog pristupa visokokvalitetnim uslugama od općeg interesa trebalo bi biti zajamčeno na europskoj razini. Zahvaljujući tom kontinuitetu, javne službe imaju značajnu ulogu u amortizaciji društvenih šokova, i to posebice u kriznim razdobljima.

3.3.4. Učinkovite i djelotvorne javne službe znatno pridonose održavanju odgovarajuće razine državnih rashoda. Učinkovitost ne znači „smanjenje uloge države” jer loše funkcioniranje dovodi do povećanja ukupnih socijalnih i ekonomskih troškova.

3.3.5. Javne službe koje imaju na raspolaganju osposobljene zaposlenike i odgovarajuće resurse doprinose sprječavanju budućih kriza zahvaljujući učinkovitoj provedbi pravila, na primjer u slučaju kada se uprava uspješno bori protiv utaje i izbjegavanja poreza i time osigurava naplatu javnih prihoda ili kada osigurava učinkovit nadzor financijskog sektora.

3.4. Kriza zajedničkog europskog sustava azila

3.4.1. Europa nakon 2015. godine bilježi nagli porast broja izbjeglica. Djelotvornost javnih službi i predanost civilnog društva ključni su za suočavanje s tim izazovom. EGSO insistira na tome da pravo na azil i s njime povezano međunarodno pravo mora biti zajamčeno u svim državama članicama EU-a i da se zajednički europski sustav azila mora dovršiti.

3.4.2. Kada su kapaciteti javnih službi jedne ili više država članica nedovoljni za osiguranje odgovarajuće zaštite temeljnih i ljudskih prava izbjeglica, posebno kada se radi o državama koje su mjesta ulaska u EU, potrebno je iznaći paneuropsko rješenje. Javne službe u cijeloj Europskoj uniji moraju biti u mogućnosti poštovati europske vrijednosti pri obavljanju svojih zadaća.

3.4.3. Ako javne službe jedne države članice nastupaju u ime svih država članica Unije, potrebno je osigurati pravednu raspodjelu opterećenja koje iz toga proizlazi. Istodobno je ključno u tom pogledu osigurati maksimalnu zaštitu temeljnih i ljudskih prava te poštovanje europskih vrijednosti.

3.4.4. Digitalna interoperabilnost sustava za nadzor granica mora biti usklađena s pravilima o zaštiti osobnih podataka. EU mora zajamčiti da sve uprave svih država članica poštuju zaštitu osobnih podataka.

3.5. Okolišna i klimatska kriza

3.5.1. Javne službe važne su za postizanje ciljeva održivog razvoja i provedbu europskog zelenog plana, a pokretanjem inicijativa i politika prihvatljivih za okoliš u području javne nabave i radnih praksi mogu djelovati kao katalizatori promjena.

3.5.2. I ekološka preobrazba postaje pitanje socijalne pravde. Kako bi dijeljenje opterećenja bilo prihvatljivo, nužno ga je pravedno raspodijeliti i obveze izvršavati bez diskriminacije.

3.5.3. Javne službe mogu primjenjivati poticajne programe i nuditi nove usluge, posebno u područjima mobilnosti, opskrbe energijom i energetske sigurnosti. Održivost i ugljična neutralnost također spadaju u temeljna načela čije bi poštovanje Unija trebala jamčiti u svim javnim službama u Europi.

3.6. Pandemija bolesti COVID-19

3.6.1. Sukob između slobode i sigurnosti te između pravâ i izvanrednog stanja ponovno se pojavio tijekom krize uzrokovane bolešću COVID-19. Svi su jednako pogođeni rizicima i ograničenjima temeljnih sloboda.

3.6.2. Javne službe i njihovi zaposlenici na prvoj su liniji borbe protiv virusa. Oni u svim okolnostima moraju jamčiti javno zdravlje, prevenciju rizika i sigurnost opskrbe.

3.6.3. Kriza uzrokovana bolešću COVID-19 pokazala je u kojoj su mjeri državama članicama i njihovim građanima potrebne javne službe koje brzo reagiraju, koje su učinkovite, moderne i adekvatno financirane. Ozbiljna kriza zahtijeva brzo donošenje odluka. Te odluke moraju biti dobro utemeljene i podlijevati demokratskom nadzoru jer bi u suprotnom mogla biti ugrožena demokracija. Pomanjkanjem legitimiteta smanjuje se spremnost na pridržavanje pravila. Da bi mogle brzo djelovati u kriznim situacijama, vlade moraju uživati veliko povjerenje javnosti i podršku djelotvornih javnih službi. Kao upravna grana izvršne vlasti, i same javne službe moraju imati povjerenja kako bi mogle djelotvorno provoditi odluke.

3.6.4. Pandemija je pokazala da javne službe moraju imati dovoljno obučeni i sposobni zaposlenici te dostatne resurse i zalihe. Primjena minimalnih socijalnih standarda na javne službenike i njihovo odgovarajuće plaćanje opravdani su prirodom zadaća koje obavljaju. Brojne države članice EU-a suočavaju se s demografskim problemima o kojima treba voditi računa kako bi se osiguralo da javne službe budu financijski konkurentne u privlačenju najboljih talenata.

3.6.5. Kvaliteta načela kojima se vode javne službe i odgovarajući radni uvjeti javnih službenika, uključujući dobar socijalni dijalog i demokratsku klimu, povećavaju povjerenje građana u njihove vlade.

3.6.6. U proteklom su razdoblju sve države članice, ovisno o svojim mogućnostima da zajamče pravo na život i tjelesni integritet, ograničile druga temeljna prava u mjeri u kojoj to dosad još nije zabilježeno u demokratskim društvima. Te, dosad nezabilježene mjere smiju biti samo privremene i izabrani parlamenti moraju ih redovito revidirati.

3.6.7. Javne službe ovise o jasnim odlukama vlade te pravnoj jasnoći i sigurnosti. EU, koji načela transparentnosti i dobrog upravljanja primjenjuje na sebe, želi osigurati da ih poštuju i sve javne službe u Europi.

3.6.8. Brojne javne službe bore se protiv gospodarskih i socijalnih posljedica krize. Zajedno, one pokazuju stvarnu i presudnu vrijednost djelotvornog upravljanja u kriznim razdobljima.

4. Javne službe kao automatski stabilizatori

4.1. Da bi uprava mogla djelovati kao automatski stabilizator, ona mora dobro funkcionirati na europskoj, nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini u cijelom EU-u te raspolagati odgovarajućim vještinama i tehničkim, materijalnim i financijskim resursima potrebnima za obavljanje povjerenih zadaća.

4.2. Osim na europskoj razini, raspodjelu zadataka različitim razinama nije potrebno regulirati ujednačenim propisima u cijeloj Europskoj uniji. Naprotiv, za učinkovito upravljanje treba voditi računa o specifičnim okolnostima pojedinačnih država članica.

4.3. Odluku o tome koje će njihove usluge pružiti javni, a koje privatni sektor donose države članice, koje pritom moraju osigurati da neuspjeh privatnih ili javnih pružatelja usluga u kriznom razdoblju ne dovodi u pitanje javnu sigurnost ili sigurnost opskrbe.

4.4. Kada se sve javne službe dosljedno pridržavaju načela zakonitosti, proporcionalnosti i jednakog postupanja i provode pravo na dobru upravu, jača povjerenje u vladavinu prava i demokraciju, kao i otpornost na populistička obećanja.

4.5. Transparentne javne službe znatno doprinose borbi protiv korupcije, a time i pouzdanosti i financijskoj pristupačnosti usluga. Povjerenje prema njima raste kad poštuju temeljna načela, kad su dostupne, kompetentne i otvorene prema neovisnim nadzornim tijelima.

4.6. Kad se drže svojih načela, javne službe imaju funkciju preraspodjele i zaštite (posebno kad je riječ o poštovanju temeljnih i ljudskih prava od strane vlada i zakonodavnih tijela na svim razinama) jer mogu odbiti provedbu nezakonitih uputa i tako zaštititi demokraciju i vladavinu prava.

4.7. U velikoj mjeri mora doprinijeti i javno obrazovanje podučavanjem o europskim vrijednostima i poticanjem demokratske građanske kulture. Formalno obrazovanje samo je po sebi ključna javna usluga, posebno u odgajanju „građana budućnosti“.

4.8. Aktualna pandemija pokazuje kako preopterećenost zdravstvenog sustava može dovesti do povrede ljudskog dostojanstva te u kojoj je mjeri ključno imati dovoljno osoblja i kapaciteta za skrb.

4.9. Učinkovita tijela za socijalnu skrb, koja omogućuju slobodan i nediskriminirajući pristup uslugama socijalne zaštite, jačaju povjerenje u vladavinu prava. U tom su kontekstu javne službe izraz društvene solidarnosti.

5. Načela javnih službi u Europskoj uniji

5.1. Države članice jedine su odgovorne za svoje javne usluge, koje organiziraju u skladu sa svojim tradicionalnim načelima i svojim ustavnim pravom. Ne dovodeći tu činjenicu u pitanje, a imajući na umu da su u cijelom svijetu, a nažalost i u Europi, demokracija i vladavina prava ugroženi, potrebno je utvrditi zajednička europska načela i jamstva kako bi se osiguralo da državna služba i javne službe i dalje jamče demokraciju i vladavinu prava.

5.2. EGSO se zalaže za djelotvoran europski pravni okvir kojim bi se zajamčilo potpuno poštovanje „kriterija iz Kopenhagena“ (koji od 1993. služe kao kriteriji za pristupanje država EU-u) i predvidjela mogućnost sankcija.

5.3. Sve javne službe u EU-u i njegovim državama članicama moraju se u svom radu voditi europskim vrijednostima sadržanima u Ugovorima EU-a, Povelji EU-a o temeljnim pravima, Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i jamstvima država članica u pogledu temeljnih i ljudskih prava u nacionalnim ustavima.

5.4. Zajedničke vrijednosti Unije u pogledu usluga od općeg gospodarskog interesa u smislu članka 14. UFEU-a kako je utvrđeno Protokolom br. 26 UEU-a o uslugama od općeg interesa, pružaju smjernice za aktiviranje načela javnih usluga u svim državama članicama.

5.5. Bez obzira na razlike, sve javne službe u državama članicama EU-a moraju se pridržavati triju načela: neutralnosti, pravnog poretka i transparentnosti. Nepotpuna neovisnost pravosuđa i ustavni amandmani kojima se ugrožavaju navedena načela javnih službi i time narušavaju njihova tradicionalna načela, moraju dovesti do djelotvornih sankcija.

5.6. U skladu s načelom neutralnosti, javne službe moraju osigurati pristup svojim uslugama vodeći se načelima jednakog pristupa i zajamčene univerzalnosti. Potpuna sloboda pristupa tim uslugama mora se zajamčiti i društvenim skupinama kojima je pristup otežan poput osoba s invaliditetom, manjina i osoba koje žive u ruralnim područjima.

5.7. Sve administrativno djelovanje mora biti zakonito, a zakoni i upute ne smiju se kositi s ustavnim poretkom ili europskim vrijednostima i moraju biti u skladu s načelima proporcionalnosti, jednakog postupanja i propisnog izvršavanja diskrecijskog prava.

5.8. Javne službe primjenjuju pravo na dobru upravu i u svom su radu transparentne, omogućujući time javni nadzor izvršne vlasti. One jamče slobodan pristup administrativnim informacijama i bezuvjetno odgovaraju na zahtjeve za informacijama. Iznimke se moraju tumačiti restriktivno.

5.9. Javne službe obvezane su Konvencijom UN-a protiv korupcije i u toj borbi poduzimaju sve potrebne mjere, a provode i preporuke iz europskih izvješća o borbi protiv korupcije.

5.10. Vode se isključivo demokratskim građanskim načelom za čije su poštovanje ključni djelotvorno i strukturirano civilno društvo i politička oporba.

5.11. Osoblje zaposleno u javnim službama mora biti zaštićeno zakonom, a uvjetima zapošljavanja mora im se zajamčiti takva sigurnost da mogu odbiti provedbu nezakonitih službenih uputa i podnijeti valjanu pritužbu. To je dio pravilnog funkcioniranja javnih službi i jamstvo demokracije i zaštite općeg interesa od korupcije, prijevare i zlouporabe.

5.12. Europska direktiva o pojačanoj zaštiti zviždača primjenjuje se i na osoblje javnih službi. Kao što je EGSO iznio u mišljenju SOC/593 „Jačanje zaštite zviždača u Europi” (¹), izbor je javnog službenika hoće li prijavu podnijeti internim ili vanjskim nadležnim tijelima (koja nisu mediji ili javnost).

5.13. Uspirkos digitalizaciji, treba i dalje osigurati izravan kontakt sa svim lokalnim, regionalnim i nacionalnim javnim službama kako bi se ranjivim osobama (starije i siromašne osobe, migranti itd.) osigurala osobna potpora i kako digitalizacija ne bi postala još jedan od uzroka njihovog isključenja.

5.14. Javne službe moraju ići ukorak s razvojem digitalizacije, ali pritom ne smiju narušiti temeljna prava, uključujući prava radnika. U okviru digitalne uprave, to se posebno odnosi na zaštitu osobnih podataka i pravo na nadzor vlastitih podataka.

5.15. Za obavljanje povjerenih im zadaća javne službe moraju imati odgovarajuće vještine i nužne ljudske, tehničke, materijalne i financijske resurse, a da bi mogle pravilno funkcionirati i za vrijeme izvanrednih kriznih situacija, za svaki od tih resursa potrebne su im rezerve.

5.16. Budući da su od ključne važnosti za nacionalni identitet, nacionalne javne službe isključiva su nadležnost dotične države članice, ali u okviru europskog sustava višerazinskog upravljanja moraju djelovati interoperabilno.

5.17. Obuka sveg osoblja koje obavlja javne poslove mora uključivati europsku suradnju i praktičnu primjenu načela javnih službi u EU-u.

5.18. Treba pojačati razmjenu zaposlenika između EU-a i država članica i među samim državama članicama kako bi se razine uprave bolje uklopile u europski višerazinski sustav. Javni službenici trebaju imati mogućnost rotacije radnih mjesta unutar država članica, ali ih to ne smije dovesti u nepovoljan položaj.

(¹) SL C 62, 15.2.2019., str. 155.

- 5.19. Europske institucije koje nude osposobljavanje uz rad trebale bi zaposlenicima javnih službi na svim razinama nuditi tečajeve o primjeni načela javnih službi i osiguravanju učinka automatskog stabilizatora.
- 5.20. Sve javne službe koje sudjeluju u dodjeli europskih sredstava moraju poštovati i primjenjivati načela javnih službi.

Bruxelles, 2. prosinca 2020.

Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Potrebama da se osobama s invaliditetom zajamči stvarno pravo glasanja na izborima za Europski parlament

(dodatno samoinicijativno mišljenje)

(2021/C 56/04)

Izvjestitelj: **Krzysztof PATER**

Odluka Plenarne skupštine:	20.2.2020.
Pravni temelj:	pravilo 32. stavak 2. Poslovnika (dodatno samoinicijativno mišljenje)
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za zapošljavanje, socijalna pitanja i građanstvo
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	11.11.2020.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	2.12.2020.
Plenarno zasjedanje br.:	556
Rezultat glasanja (za/protiv/suzdržani):	246/0/0

1. Uvod

1.1. Ovo je mišljenje sažetak druge faze rada Europskog gospodarskog i socijalnog odbora (EGSO), kojim se nastoji osigurati stvarno biračko pravo svih građana Europske unije s invaliditetom na izborima za Europski parlament (EP).

1.2. U prvoj fazi, koja je završila u ožujku 2019., EGSO je izradio informativno izvješće „Stvarna prava osoba s invaliditetom da glasaju na izborima za EP”⁽¹⁾. U izvješću se detaljno opisuju pravne i tehničke prepreke koje sprečavaju ostvarenje tih prava u svim državama članicama EU-a. U ovom se mišljenju navode samo neki nalazi i zaključci tog izvješća. Kako bi se u potpunosti razumjela situacija, potrebno je pročitati cijelo izvješće.

2. Zaključci i preporuke

2.1. U svakoj od 27 zemalja EU-a postoje pravila ili organizacijski mehanizmi kojima se nekim biračima s invaliditetom oduzima mogućnost sudjelovanja na izborima za EP.

2.2. Ako se ne dogode neke velike pravne promjene, uz starenje stanovništva doći će do stalnog porasta broja osoba koje zbog invaliditeta nemaju stvarno biračko pravo. To se odnosi i na osobe koje žive u vlastitom domu i na one koje žive u ustanovama za dugotrajnu skrb. Taj nedostatak mogućnosti glasanja tiče se i mnogih drugih, primjerice osoba koje su na kratkotrajnoj skrbi u bolnicama, osoba na liječenju ili rehabilitaciji kod kuće i osoba koje su zbog epidemioloških rizika u izolaciji ili karanteni.

2.3. EGSO smatra da je to neprihvatljivo i u suprotnosti s temeljnim vrijednostima EU-a i odredbama Ugovora o Europskoj uniji (UEU). Također je u suprotnosti s brojnim međunarodnim pravnim i političkim aktima, uključujući Konvenciju UN-a o pravima osoba s invaliditetom, Opću deklaraciju UN-a o ljudskim pravima, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima te preporuke Odbora ministara Vijeća Europe.

2.4. EGSO poziva EP, Europsko vijeće i države članice da hitno izmijene Izborni akt iz 1976.⁽²⁾ pojašnjavanjem načela općeg biračkog prava, neposrednosti i tajnosti izbora, čime bi se omogućila provedba standarda diljem EU-a kojima bi se jamčila stvarna biračka prava osobama s invaliditetom, u skladu s člankom 29. Konvencije o pravima osoba s invaliditetom. Ti standardi trebali bi uključivati barem sljedeće elemente:

⁽¹⁾ <https://www.eesc.europa.eu/en/node/68473>

⁽²⁾ SL L 278, 8.10.1976., SL C 340, 10.11.1997., SL L 283, 21.10.2002.

- zabranu uskraćivanja biračkog prava građanima na izborima za EP zbog invaliditeta ili zdravstvenog statusa,
- obvezu pružanja informacija o pravilima glasanja u odgovarajućem obliku s obzirom na potrebe koje proizlaze iz vrste invaliditeta,
- omogućavanje pojedincima kojima zbog invaliditeta njihovo biralište nije pristupačno da glasaju samostalno izvan birališta,
- primjenu rješenja kojima bi se osobama s invaliditetom kojima je potrebna znatna pomoć, kao što su gluhoslijepe, slijepe i slabovidne osobe ili osobe koje imaju ograničenu manualnu spretnost, omogućilo samostalno glasanje, bez oslanjanja na pomoć drugih osoba,
- mogućnost promjene dodijeljenog birališta u neko koje je primjerenije potrebama birača s invaliditetom,
- pravo osobe da slobodno izabere osobnog asistenta koji će joj pomoći u ostvarivanju biračkog prava.

2.5. Provedbom tih pravila države članice i dalje će imati široke diskrecijske ovlasti, ali će se ipak zajamčiti da od 2024. svaki građanin EU-a ima stvarno pravo birati svojeg predstavnika u EP-u, bez obzira na nacionalnost ili državu boravišta.

3. Trenutačno stanje

3.1. Prepreke s kojima se susreću osobe s invaliditetom prilikom ostvarivanja biračkih prava

3.1.1. Političari diljem Europe svjesni su činjenice da mnoge osobe s invaliditetom ne mogu ostvariti svoja biračka prava jer već dugi niz godina predstavnici organizacija koje se bave pravima osoba s invaliditetom i ljudskim pravima, kao i pojedine osobe s invaliditetom i njihove obitelji, traže stvarno biračko pravo bez ikakvih ograničenja. Predsjednik Europskog parlamenta Antonio Tajani također je istaknuo taj problem u pismu koje je 2017. uputio predsjednicima vlada svih država članica, tražeći od njih da poduzmu sve odgovarajuće mjere kako bi se osiguralo da osobe s invaliditetom mogu ostvariti svoja biračka prava na izborima 2019. Međutim, nisu ostvareni očekivani rezultati.

3.1.2. EGSO je 20. ožujka 2019. institucijama EU-a i državama članicama poslao informativno izvješće „Stvarna prava osoba s invaliditetom da glasaju na izborima za EP”.

3.1.2.1. U izvješću se detaljno opisuju pravne i tehničke prepreke s kojima se osobe s invaliditetom susreću u svim državama članicama EU-a prilikom ostvarivanja svojih biračkih prava. Također se navodi više od 200 primjera dobre prakse, odnosno rješenja koja im olakšavaju sudjelovanje na izborima.

3.1.2.2. Izvješće sadrži analizu prava osoba s invaliditetom na potpuno sudjelovanje u političkom životu, uključujući biračko pravo, koje proizlazi iz najvažnijih međunarodnih pravnih i političkih akata.

3.1.2.3. U izvješću se također daje detaljan opis pravila na snazi u EU-u kojima se uređuje način provedbe izbora za EP i način na koji se ta pravila mogu izmijeniti.

3.1.3. Ograničenja opisana u izvješću potvrđena su izvješćima europskih medija i organizacija civilnog društva s posljednjih izbora za EP od 23. do 26. svibnja 2019.

3.1.4. Tijekom dva mjeseca između objavljivanja izvješća u ožujku i izborâ za EP u svibnju donesene su zakonske promjene u Njemačkoj ⁽³⁾ i Francuskoj ⁽⁴⁾, čime je osobama kojima je ranije bilo uskraćeno to pravo omogućeno glasanje. Unatoč tome, nacionalni zakoni 14 država članica još uvijek isključuju ukupno oko 400 000 građana EU-a iz glasanja na izborima za EP na temelju intelektualnog invaliditeta ili psihičkih poteškoća, obično slijedom odluke o njihovu stavljanju pod potpuno ili djelomično skrbništvo.

⁽³⁾ https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/EN/2019/04/qs20190415_2bvq002219en.html

⁽⁴⁾ <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000038261631&categorieLien=id>

3.1.5. Zbog organizacijskih rješenja (tehničkih ograničenja) koja proizlaze iz pravila ili praksi u državama članicama milijuni građana EU-a ne mogu glasati na izborima za EP. Primjerice:

- u osam država članica osobe koje ne mogu doći na biralište zbog invaliditeta ili bolesti, uključujući osobe u ustanovama za cjelodnevnu skrb, nemaju drugog načina glasanja;
- u 18 zemalja slijepi osobe ne mogu samostalno glasati;
- u 12 zemalja birači s invaliditetom ne mogu odabrati biralište;
- u devet zemalja glasači moraju na glasačkom listiću napisati identifikacijski broj kandidata, njihovo ime ili ime stranke koju podržavaju, što predstavlja ozbiljnu prepreku, i to ne samo za slijepi;
- samo jedna zemlja EU-a ima pravila koja definiraju opremu i rad birališta kako bi bila prilagođena potrebama osoba s različitim vrstama invaliditeta (odnose se na polovicu birališta u zemlji).

3.1.6. U svakoj od 27 zemalja EU-a postoje pravila ili organizacijski mehanizmi kojima se nekim biračima s invaliditetom oduzima mogućnost sudjelovanja na izborima za EP. No kad bi se primijenile najbolje prakse iz svih zemalja, postojao bi idealan sustav u kojem bi svi građani EU-a s invaliditetom imali ne samo potpunu mogućnost glasanja, već bi od nekoliko opcija mogli odabrati metodu glasanja koja im najviše odgovara.

3.1.7. Pandemija bolesti COVID-19 potaknula je zemlje koje organiziraju izbore u 2020. da primijene nova, često inovativna rješenja, odnosno da uvedu mogućnost glasanja bez dolaska na biralište, čime se proširio raspon pozitivnih rješenja koja se primjenjuju u državama članicama, a koja su korisna, i to ne samo osobama s invaliditetom.

3.1.8. Europski parlament 26. studenoga 2020. usvojio je Rezoluciju o analizi europskih izbora ⁽⁵⁾ u kojoj je, pozivajući se na informativno izvješće EGSO-a, istaknuo ozbiljne prepreke s kojima se osobe s invaliditetom suočavaju pri ostvarivanju biračkog prava.

3.2. Demografske odrednice i odrednice zdravlja

3.2.1. Prema predviđanjima Eurostata ⁽⁶⁾, udio osoba u dobi od 65 godina ili više u ukupnom stanovništvu EU-a povećat će se s 19,8 % 2018. na 31,3 % 2100. godine.

3.2.2. Prema podacima Eurostata „djevojčica rođena 2015. može očekivati da će u prosjeku živjeti 63,3 godine u dobrom zdravstvenom stanju, bez ikakvog oblika invaliditeta, dok novorođeni dječak može očekivati da će bez invaliditeta živjeti 62,6 godina” ⁽⁷⁾. Budući da je očekivani životni vijek djevojčice iz primjera 83,3 godine, a dječaka 77,9 godina, prosječna žena rođena 2015. živjet će s invaliditetom 20 godina, a muškarci rođeni iste godine oko 15 godina.

3.2.3. Prema procjenama Eurostata ⁽⁸⁾ stopa osoba s invaliditetom u dobnoj skupini od 15 do 64 godine iznosi 11–14 %, ovisno o prihvaćenoj definiciji. Ako se kao referentna definicija upotrebljava ona iz članka 1. Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom, koju su ratificirali EU i sve države članice, tada stopa prelazi 15 %.

3.2.4. Stoga se može procijeniti da gotovo 20 % odraslih građana EU-a, oko 80 milijuna ljudi, trenutačno ima neki oblik invaliditeta koji im otežava funkcioniranje u svakodnevnom životu, a ta će se stopa povećati u prosjeku za 1 % svakih šest godina.

⁽⁵⁾ P9_TA(2020)0327.

⁽⁶⁾ https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/Population_structure_and_ageing#The_share_of_elderly_people_continues_to_increase

⁽⁷⁾ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=People_in_the_EU_-_statistics_on_an_ageing_society&oldid=458862

⁽⁸⁾ <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/34409.pdf>

3.2.5. Konvencija UN-a o pravima osoba s invaliditetom odnosi se na osobe „koje imaju dugotrajna tjelesna, mentalna, intelektualna ili osjetilna oštećenja”. Međutim, EGSO naglašava da i druge osobe, za koje se službeno ne smatra da imaju invaliditet jer je njihovo oštećenje privremeno, također imaju ista ograničenja kada je riječ o mogućnosti glasanja.

3.2.5.1. To uključuje primjerice kratkoročne bolničke pacijente i osobe na liječenju ili rehabilitaciji kod kuće koje zbog privremenih ograničenja uzrokovanih trenutnim zdravstvenim stanjem ne mogu glasati na biralištima. To bi se moglo odnositi na nekoliko stotina tisuća pacijenata u EU-u.

3.2.5.2. Može biti važno i kada je riječ o osobama kojima je zbog epidemiološkog rizika ograničeno kretanje, uključujući izolaciju u zatvorenoj ustanovi ili u vlastitom domu koji ne smiju napustiti. Iskustvo pandemije bolesti COVID-19 pokazalo je da brojni milijuni građana EU-a mogu biti istodobno pogođeni.

4. Glavni međunarodni pravni i politički okvir koji se primjenjuje na biračka prava osoba s invaliditetom

4.1. U članku 21. Opće deklaracije UN-a o ljudskim pravima donesene 10. prosinca 1948. navodi se da „svatko ima pravo sudjelovati u upravljanju svojom zemljom neposredno ili preko slobodno izabраниh predstavnika”.

4.2. U skladu s člankom 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, koji je Opća skupština UN-a usvojila 16. prosinca 1966., „svaki građanin mora imati pravo i mogućnost da bez ikakvih razlika navedenih u članku 2. i bez neutemeljenih ograničenja: [...] bira [...]”.

4.3. U Konvenciji UN-a o pravima osoba s invaliditetom, koja je stupila na snagu 3. svibnja 2008.:

— izričito se navodi da će države potpisnice „osigurati da osobe s invaliditetom mogu djelotvorno i u potpunosti sudjelovati u političkom i javnom životu na ravnopravnoj osnovi s drugima, [...] uključujući i pravo i mogućnost da glasuju” te je utvrđen niz mjera kojima se to omogućuje, u okviru kojih se zahtijeva da „glasački postupci, prostori i materijali budu prikladni, dostupni i laki za razumijevanje i uporabu” (članak 29.);

— naglašava se da „osobe s invaliditetom imaju pravo svugdje biti priznate kao osobe jednake pred zakonom” i „imaju pravnu sposobnost (pravni položaj) na jednakoj osnovi kao i druge osobe u svim aspektima života” (članak 12.);

— zahtijeva se da se osobama s invaliditetom osigura pristupačnost koja se primjenjuje na „građevine, ceste, prijevoz i druge zatvorene i otvorene prostore” koji se često koriste (članak 9.).

4.4. Odbor UN-a za prava osoba s invaliditetom istaknuo je 2015. da „osobe s invaliditetom diljem Europske unije, osobito one lišene poslovne sposobnosti ili koje borave u ustanovama, ne mogu ostvariti pravo glasa na izborima, a sudjelovanje na izborima nije im u potpunosti dostupno” te je preporučio „da se poduzmu potrebne mjere [...] kako bi se svim osobama sa svim vrstama invaliditeta [...] omogućilo uživanje prava glasa”⁽⁹⁾.

4.5. U članku 20. stavku 2. točki (b) Ugovora o funkcioniranju Europske unije jasno je propisano: „Građani Unije [...] između ostalog, imaju: [...] pravo da glasuju [...] na izborima za Europski parlament [...] u državi članici u kojoj imaju boravište, pod istim uvjetima kao i državljani te države”.

4.6. U članku 39. Povelje Europske unije o temeljnim pravima potvrđuje se pravo svih građana EU-a da glasaju na izborima za EP. Nadalje, u članku 21. stavku 1. Povelje naglašava se sljedeće: „Zabranjuje se svaka diskriminacija na bilo kojoj osnovi kao što je [...] invaliditet”. U članku 26. navodi se da „Unija priznaje i poštuje prava osoba s invaliditetom na mjere čiji je cilj [...] njihovo sudjelovanje u životu zajednice”.

⁽⁹⁾ Zaključne primjedbe o Inicijalnom izvješću Europske unije

4.7. U Preporuci Odbora ministara Vijeća Europe donesenoj 16. studenoga 2011. ⁽¹⁰⁾ ponovno je potvrđeno da sve osobe s invaliditetom imaju pravo sudjelovati u političkom i javnom životu kao građani ravnopravni s ostalima i da bi „pristupačni glasački listići i objekti trebali biti dostupni u vrijeme glasanja”.

5. Mjere koje treba poduzeti

5.1. EGSO naglašava da su u skladu s člankom 10. stavkom 2. Ugovora o Europskoj uniji (pročišćena verzija) „građani neposredno predstavljeni na razini Unije u Europskom parlamentu”. U članku 14. stavku 3. Ugovora navodi se sljedeće: „Članovi Europskog parlamenta biraju se [...] slobodnim i tajnim glasanjem na općim neposrednim izborima”. Te odredbe ne predstavljaju osnovu za bilo kakvu diferencijaciju u pogledu biračkog prava na izborima za EP osoba s invaliditetom na temelju njihova državljanstva ili države boravišta.

5.2. Trenutačno u EU-u postoje brojni primjeri neopravdane diferencijacije u pogledu prava osoba s invaliditetom i, prema tome, njihove diskriminacije. Primjerice:

- osoba s državljanstvom dviju država članica EU-a mogla bi, ovisno o identifikacijskoj ispravi koju je odabrala, glasati potpuno samostalno ili bi joj moglo biti uskraćeno biračko pravo zbog intelektualnog invaliditeta;
- osoba koja je nepokretna i koja zahtijeva cjelodnevnu skrb ne može glasati jer nije u mogućnosti doći do birališta i nema druge mogućnosti glasanja u zemlji boravišta. Međutim, da ista osoba živi u drugoj državi članici EU-a, mogla bi slobodno glasati poštom, putem mobilnih glasačkih kutija ili interneta;
- slijepa osoba u jednoj državi članici može glasati u potpunosti samostalno, bez ikakve pomoći, ali da živi u drugoj zemlji to bi bilo nemoguće – mogla bi glasati samo na biralištu uz pomoć druge osobe;
- netko tko ima Parkinsonovu bolest mogao bi glasati samostalno u zemlji u kojoj se glasa s pomoću jednostavnog grafičkog znaka (npr. „X”) ili odabira odgovarajuće kartice iz dobivenog paketa kartica, no u zemlji u kojoj je potrebno čitljivo upisati broj, ime ili prezime na glasačkom listiću suočit će se s nepremostivom preprekom;
- osoba s ozbiljnim ograničenjem pokretljivosti (npr. koja koristi štake ili invalidska kolica) u nekim bi zemljama mogla odabrati odgovarajuće biralište, dok u drugim zemljama slobodan izbor birališta nije dopušten, što često sprečava te osobe da sudjeluju na izborima.

EGSO takve situacije smatra neprihvatljivima i u suprotnosti s temeljnim vrijednostima EU-a i odredbama UEU-a.

5.3. Države članice odgovorne su za organizaciju izbora za EP i utvrđivanje njihovih pravila. Međutim, njihove diskrecijske ovlasti ograničene su pravom EU-a. Izbornim aktom iz 1976. godine, koji je pravna osnova za izbore za EP, utvrđeni su uvjeti koji se ponekad razlikuju od propisa država članica o lokalnim ili nacionalnim izborima ⁽¹¹⁾. EGSO smatra da je izmjena tog akta, kojom bi se zahtijevalo od država članica da provedu standarde kojima se osobama s invaliditetom jamči stvarno biračko pravo, prikladan i brz način za suzbijanje postojećih praksi kojima se diskriminiraju ti građani EU-a.

5.3.1. EGSO smatra da se načelo općeg biračkog prava iz članka 1. stavka 3. Akta mora pojasniti na način da se navede da se nijednom građaninu EU-a ne smije uskratiti biračko pravo na izborima za EP zbog invaliditeta ili zdravstvenog stanja na temelju nacionalnih propisa.

5.3.2. EGSO smatra ključnim razjasniti načela neposrednosti i tajnosti izbora iz članka 1. stavka 3. Akta navođenjem da su države članice prilikom određivanja detaljnih načela glasanja dužne:

- omogućiti osobama koje zbog invaliditeta ne mogu glasati na biralištu da glasaju neposredno i samostalno,
- pružiti informacije o pravilima glasanja u obliku prilagođenom potrebama koje proizlaze iz svih vrsta invaliditeta,

⁽¹⁰⁾ Preporuka CM/Rec(2011)14

⁽¹¹⁾ <https://www.eesc.europa.eu/en/node/68473> – Dio 4.

- odlučiti o načinu glasanja i primijeniti potrebna tehnička rješenja za osobe s invaliditetom kojima je potrebna znatna pomoć, kao što su gluhoslijepe, slijepe ili slabovidne osobe ili osobe koje imaju ograničenu manualnu spretnost, kako bi im se omogućilo samostalno glasanje bez pomoći drugih osoba,
- zajamčiti svim osobama s invaliditetom mogućnost promjene dodijeljenog birališta ako smatraju da je drugo biralište primjerenije njihovu invaliditetu,
- osigurati svim biračima s invaliditetom pravo da slobodno odaberu osobu koja će im pomoći u glasanju (osobnog asistenta).

5.4. EGSO smatra da je moguće iskoristiti bogato pozitivno iskustvo mnogih zemalja za brzu provedbu predloženih rješenja, uzimajući u obzir posebna obilježja i izborne tradicije svake države članice.

5.4.1. Već uspostavljene sustave za glasanje putem mobilnih glasačkih kutija za određene skupine birača ima 17 zemalja EU-a. U osam zemalja može se glasati poštom. U jednoj je zemlji moguće glasati putem interneta. Neke zemlje EU-a organiziraju zatvorena birališta u cjelodnevним ustanovama za njegu. Takva rješenja omogućavaju glasanje osobama koje nisu u mogućnosti doći na svoje dodijeljeno biralište.

5.4.2. Devet država članica uvelo je rješenja za samostalno glasanje slijepih osoba u obliku posebnih omota za glasačke listiće koji se prilikom glasanja označavaju jednostavnim grafičkim simbolom ili u obliku pripremljenih omotnica za glasačke listiće označene na Brailleovu pismu kako bi birač mogao lako pronaći pravi listić koji treba staviti u glasačku kutiju. Posebni omoti vrlo su korisni i za slabovidne osobe, kao i za one sa smanjenom manualnom spretnošću. Zemlje u kojima se trenutačno zahtijeva od birača da na glasačke listiće napišu redni broj ili prezime kandidata mogu iskoristiti ta znanja i iskustva ako odluče promijeniti sustav u neki praktičniji.

5.4.3. Mogućnost promjene birališta, barem u slučajevima kada je to opravdano zbog invaliditeta, postoji u 15 zemalja. U 10 zemalja omogućeno je glasanje unaprijed barem određenim skupinama ljudi, najčešće u ustanovama koje su dobro prilagođene potrebama osoba s različitim vrstama invaliditeta. Budući da ni u jednoj zemlji EU-a sva birališta nisu prilagođena osobama s raznim vrstama invaliditeta, davanje prava biračima da slobodno biraju odgovarajuće biralište jedino je prikladno rješenje.

5.4.4. U mnogim zemljama bilo koja osoba koju odabere birač s invaliditetom može vršiti funkciju asistenta na izborima. Međutim, u velikom broju zemalja pravo na slobodan izbor asistenta je ograničeno. To se može smatrati opravdanim samo u slučajevima kada asistent mora biti osoba koja istodobno obavlja druge dužnosti (primjerice član izbornog povjerenstva ili promatrač). U drugim slučajevima ograničenja nisu opravdana i postupak izbora asistenta u nekim zemljama narušava dostojanstvo birača s invaliditetom.

5.5. Primjenom tih načela ni na koji se način ne bi ograničile diskrecijske ovlasti država članica, a zajamčilo bi se da svaki građanin EU-a s invaliditetom ima pravo birati svojeg predstavnika u EP-u bez obzira na državljanstvo ili zemlju boravišta. EGSO smatra da je ta načela neophodno usvojiti kako bi se sljedeći izbori za EP mogli doista smatrati općima.

5.5.1. Člankom 223. stavkom 1. UFEU-a propisano je da „Europski parlament izrađuje prijedlog za utvrđivanje odredaba potrebnih za izbor svojih članova općim neposrednim izborima prema jedinstvenom postupku u svim državama članicama ili u skladu s načelima koja su zajednička svim državama članicama. Vijeće, odlučujući jednoglasno u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom i uz prethodnu suglasnost Europskog parlamenta koji odlučuje većinom svojih članova, utvrđuje potrebne odredbe. Te odredbe stupaju na snagu nakon što ih sve države članice odobre u skladu sa svojim ustavnim odredbama.”

5.5.2. S obzirom na navedeno i kako bi se svim građanima EU-a s invaliditetom zajamčilo biračko pravo na izborima za EP 2024., EGSO poziva:

- Europski parlament da hitno sastavi nacrt izmjene Izbornog akta iz 1976.,

- Europsko vijeće da utvrdi revidirana pravila u skladu s ciljevima navedenima u ovom mišljenju,
- države članice da odobre pravila koja će utvrditi Vijeće bez nepotrebnog odlaganja.

5.5.2.1. EGSO je svjestan da se posljednjih godina raspravljalo o mnogim, često kontroverznim prijedlozima za izmjenu pravila o izborima za EP. Međutim, smatra da bi prijedloge o biračkim pravima osoba s invaliditetom trebalo isključiti iz te općenite rasprave i iznijeti ih kao zasebni projekt jer će samo takav pristup omogućiti postizanje općeg konsenzusa i brzu provedbu predloženih promjena. Uvođenje standarda koji se odnose na ostvarivanje biračkog prava osoba s invaliditetom moglo bi biti dobar temelj za slične inicijative u pogledu drugih pitanja u budućnosti, kako je navedeno u Rezoluciji Europskog parlamenta od 26. studenoga 2020. ⁽¹²⁾

Bruxelles, 2. prosinca 2020.

Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG

⁽¹²⁾ Točka 23. Rezolucije Europskog parlamenta od 26. studenoga 2020. o analizi europskih izbora (2020/2088(INI)); P9_TA(2020)0327

III

(Pripremni akti)

EUROPSKI GOSPODARSKI I SOCIJALNI ODBOR

556. PLENARNO ZASJEDANJE EUROPSKOG GOSPODARSKOG I SOCIJALNOG ODBORA – INTERACTIO, 2.12.2020.–3.12.2020.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o prekograničnim plaćanjima u Uniji (kodificirani tekst)

(COM(2020) 323 final – 2020/0145 (COD))

(2021/C 56/05)

Izjavitelj: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Zahtjev za savjetovanje:	Europski parlament, 23.7.2020. Vijeće Europske unije, 15.10.2020.
Pravni temelj:	članak 114. stavak 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za jedinstveno tržište, proizvodnju i potrošnju
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	10.11.2020.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	3.12.2020.
Plenarno zasjedanje br.:	556
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	242/2/5

1. Zaključci i preporuke

1.1. Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) pozdravlja prijedlog Komisije o prekograničnim plaćanjima u Uniji čiji je cilj smanjiti troškove prekograničnih plaćanja u eurima i povećati transparentnost u pogledu naknada za preračunavanje valuta.

1.2. EGSO se slaže s time da bi Komisija trebala analizirati dodatne mogućnosti – kao i tehničku izvedivost tih mogućnosti – proširenja pravila o jednakim naknadama na sve valute Unije i daljnjeg poboljšanja transparentnosti i usporedivosti naknada za preračunavanje valuta. Proširenjem pravila o jednakim naknadama na sve valute Unije dodatno bi se ojačalo unutarnje tržište i izbjegla bi se diskriminacija građana i građanki koji žive izvan europodručja i koji bi, primjerice, mogli pokrenuti prekograničnu transakciju u valuti koja nije euro.

1.3. Kad je riječ o podnošenju izvješća kojim se evaluira nekoliko aspekata učinka predmetnog Prijedloga uredbe i o razdoblju koje to izvješće pokriva, EGSO se slaže s time da bi izvješće trebalo podnijeti najkasnije 19. travnja 2022. i da bi ono trebalo obuhvaćati barem razdoblje od 15. prosinca 2019. do 19. listopada 2021.

1.4. U duhu kodifikacije i budući da su se u međuinstitucijskom sporazumu od 20. prosinca 1994. Europski parlament, Vijeće i Komisija sporazumjeli da se za brzo donošenje kodificiranih akata može primijeniti ubrzani postupak (s obzirom na to da se akti koji se kodificiraju sadržajno ne mijenjaju), EGSO bez rezervi podržava 20. travnja 2021. kao datum na koji će predmetna uredba stupiti na snagu.

2. Prijedlog Komisije

2.1. U kontekstu Europe građana, Komisija veliku važnost pridaje pojednostavljenju i objašnjenju prava Unije kako bi ono bilo jasnije i pristupačnije građanima. Taj cilj ne može se ostvariti ako brojne odredbe koje su nekoliko puta izmijenjene, često i znatno, ostaju razasute u različitim aktima, pa se moraju tražiti dijelom u izvornom aktu, a dijelom u aktima o izmjenama. Kako bi se pronašla pravila na snazi, potreban je opsežan istraživački rad i usporedba mnogih različitih akata. Zbog toga je od ključne važnosti i kodifikacija pravila koja su često mijenjana kako bi pravo bilo jasno i transparentno ⁽¹⁾.

2.2. Svrha je ovog prijedloga Komisije (COM(2020) 323 final) kodificirati Uredbu (EZ) br. 924/2009 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²⁾. Uredba (EZ) br. 924/2009 izmijenjena je Uredbom (EU) br. 260/2012 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽³⁾, a zatim Uredbom (EU) 2019/518 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽⁴⁾.

2.3. Novom uredbom nadomjestit će se razni akti koji su u nju ugrađeni. U predmetni se prijedlog u cijelosti prenosi sadržaj akata koji se kodificiraju te se oni objedinjuju u jedan akt uz samo one formalne izmjene koje su potrebne za kodifikaciju ⁽⁵⁾.

3. Opće napomene

3.1. Prekogranina plaćanja od ključne su važnosti za integraciju gospodarstva EU-a i imaju važnu ulogu u osiguravanju toga da građani, građanke i poduzeća iz svih država članica EU-a uživaju ista prava koja nudi jedinstveno tržište ⁽⁶⁾. Plaćanja su zapravo ključni element jedinstvenog tržišta, koje obuhvaća slobodno kretanje robe, osoba, usluga i kapitala. Kako je navedeno u radnom dokumentu službi Komisije „Procjena učinka priložena Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EZ) br. 924/2009 u pogledu određenih naknada za prekogranična plaćanja u Uniji i naknade za konverziju valute” ⁽⁷⁾: „Visoki troškovi prekograničnog plaćanja stvaraju prepreke na jedinstvenom tržištu – stvarne prepreke prekograničnim aktivnostima kućanstava (kupnja robe/usluga u drugoj valutnoj zoni) i poduzeća (korištenje dobavljača koji se nalaze u inozemstvu i poslovanje s klijentima u drugoj valutnoj zoni) [...]. Visoki troškovi prekograničnih plaćanja također dovode do stvaranja dviju kategorija korisnika platnih usluga: korisnika u europodručju koji sa svojim plaćanjima mogu doprijeti do većine građana i poduzeća u EU-u uz vrlo niske troškove i korisnika u zemljama izvan europodručja koji uz niska plaćanja mogu doprijeti samo do malog broja osoba i poduzeća. Kako bi se riješila ta dva problema, najdjelotvorniji je odgovor donošenje zakonodavstva na razini EU-a, što je u skladu s ciljevima Ugovorâ.”

3.2. Od uvođenja eura EU je proveo nekoliko inicijativa čiji je cilj bio smanjiti troškove prekograničnih transakcija ⁽⁸⁾. Zakonodavstvo o prekograničnim plaćanjima s vremenom je napredovalo kroz razne korake čija je svrha bila smanjenje troškova za građane i poduzeća u europodručju. Međutim, kako je navedeno u spomenutom radnom dokumentu službi Komisije ⁽⁹⁾, „prekogranina plaćanja u eurima koja potječu iz zemalja izvan europodručja, kao i prekogranična plaćanja u drugim valutama – bez obzira na to iz koje zemlje i u koju zemlju se sredstva šalju – nisu pratila isti trend u pogledu visine naknada koje plaćaju korisnici platnih usluga”.

⁽¹⁾ COM(2020) 323 final.

⁽²⁾ Uredba (EZ) br. 924/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. o prekograničnim plaćanjima u Zajednici i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 2560/2001 (SL L 266, 9.10.2009., str. 11.).

⁽³⁾ SL L 94, 30.3.2012., str. 22.

⁽⁴⁾ SL L 91, 29.3.2019., str. 36.

⁽⁵⁾ COM(2020) 323 final.

⁽⁶⁾ Vidjeti sažetak EP-a – „Prekogranina prijenosi u eurima i konverzija valuta – korak naprijed u korist jedinstvenog tržišta”, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/628291/EPRS_BRI\(2018\)628291_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/628291/EPRS_BRI(2018)628291_EN.pdf)

⁽⁷⁾ Vidjeti https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CONSIL%3AST_7844_2018_ADD_1&from=FR.

⁽⁸⁾ Vidjeti, na primjer, Uredbu o SEPA-i (EU) br. 260/2012, kojom je uveden niz standarda za transakcije u eurima (kreditni transferi u SEPA-i, izravna terećenja u SEPA-i), ili direktive o platnim uslugama kojima je povećana transparentnost naknada i omogućen ulazak novih sudionika na tržište.

⁽⁹⁾ Vidjeti https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CONSIL%3AST_7844_2018_ADD_1&from=FR.

3.3. Predmetni prijedlog Komisije još je jedan korak prema smanjenju operativnih troškova. Njime se izmjenjuje Uredba (EZ) br. 924/2009 s ciljem:

- (a) smanjenja troškova prekograničnih plaćanja u eurima: drugim riječima, cijena transakcija za prekogranična plaćanja u eurima ne bi smjela biti drugačija od domaćih transakcija u nacionalnoj valuti država članica. Države članice koje nemaju euro kao svoju nacionalnu valutu mogu odlučiti proširiti primjenu predmetne Uredbe na svoju nacionalnu valutu pod uvjetom da o tome obavijeste Komisiju;
- (b) uvođenja veće transparentnosti u pogledu naknada za preračunavanje valuta kako bi se potrošače zaštitilo od prekomjernih naknada za usluge preračunavanja valuta i osiguralo da dobiju informacije koje su im potrebne za odabir najbolje opcije za preračunavanje valuta ⁽¹⁰⁾.

3.4. Obje mjere koje predlaže Komisija predstavljale bi korak naprijed u osiguravanju jednakih mogućnosti MSP-ovima u cijeloj Europi, čime bi se oslobodio potencijal jedinstvenog tržišta ⁽¹¹⁾. MSP-ovima koji se nalaze u europodručju omogućila bi se potencijalno veća potražnja od strane potrošača i poduzeća sa sjedištem u državama članicama izvan europodručja (u kojima visoke naknade za prekogranična plaćanja predstavljaju veliku prepreku). S druge strane, MSP-ovi sa sjedištem u državama članicama izvan europodručja mogli bi uz niže troškove doprijeti do 360 milijuna građana (potencijalnih klijenata) i 16 milijuna poduzeća u europodručju (klijenata i pružatelja usluga). Zahvaljujući tome mogli bi se bolje natjecati na tržištu EU-a ⁽¹²⁾. Još je jedan očekivani učinak promicanje veće jednakosti među europskim građanima u pogledu pristupa jeftinim prekograničnim plaćanjima.

4. Posebne napomene

4.1. Uredbom (EZ) br. 924/2009 o prekograničnim plaćanjima u cijelom su EU-u naknade za prekogranična plaćanja u eurima unutar EU-a izjednačene s naknadama za domaća plaćanja u eurima (odnosno za transakcije unutar jedne države članice). Države članice EU-a izvan europodručja mogu odlučiti proširiti primjenu predmetne Uredbe na svoju nacionalnu valutu pod uvjetom da o tome obavijeste Komisiju.

4.2. Iako Prijedlog uredbe predstavlja velik korak prema jačanju unutarnjeg tržišta, vrijedilo bi razmotriti mogućnost proširenja pravila o jednakim naknadama na sve valute Unije, kako je navedeno u uvodnoj izjavi 12. Postoje situacije u kojima neke banke koje se nalaze u državama članicama izvan europodručja naplaćuju od 15 do 30 EUR za prekograničnu transakciju u iznosu od 100 EUR.

4.3. Proširenje pravila o jednakim naknadama na sve valute Unije bilo bi korisno za potrošače financijskih usluga, prema kojima bi se jednako postupalo neovisno o državi članici ili valuti u kojoj obavljaju prekograničnu transakciju. Taj bi korak bio tim ambiciozniji jer bi podrazumijevao da pružatelji platnih usluga svoje naknade za sve prekogranične transakcije između država članica EU-a u bilo kojoj valuti EU-a moraju uskladiti s domaćim transakcijama, uključujući transakcije u valutama koje nisu valute zemlje iz koje i u koju se sredstva šalju. Korisnici platnih usluga zasigurno bi imali koristi od te opcije, ali to bi podrazumijevalo znatne troškove za pružatelje platnih usluga, među ostalim u pogledu infrastrukture ⁽¹³⁾.

4.4. Europska komisija svakako bi trebala dodatno razmotriti tu mogućnost i analizirati koristi i troškove za sve dionike.

⁽¹⁰⁾ Vidjeti [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/628291/EPRS_BRI\(2018\)628291_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/628291/EPRS_BRI(2018)628291_EN.pdf).

⁽¹¹⁾ Vidjeti [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/628291/EPRS_BRI\(2018\)628291_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/628291/EPRS_BRI(2018)628291_EN.pdf).

⁽¹²⁾ Vidjeti https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CONSIL%3AST_7844_2018_ADD_1&from=FR.

⁽¹³⁾ Vidjeti https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CONSIL%3AST_7844_2018_ADD_1&from=FR.

4.5. EGSO smatra da bi bilo uputno u budućoj reviziji Uredbe razjasniti situaciju u pogledu naknada za prihode od računa, dodatno razmotriti informacije koje se trebaju pružiti klijentima prije pokretanja naloga za plaćanje te izričito navesti u kojem trenutku i koliko često treba slati elektroničke obavijesti.

Bruxelles, 3. prosinca 2020.

Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Agenda i akcijski plan EU-a za borbu protiv droga (2021.–2025.)

(COM(2020) 606 final)

(2021/C 56/06)

Glavni izvjestitelj: **Ákos TOPOLÁNSZKY**

Zahtjev za savjetovanje:	Europska komisija, 23.9.2020.
Pravni temelj:	članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za zapošljavanje, socijalna pitanja i građanstvo
Odluka Predsjedništva:	15.9.2020.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	3.12.2020.
Plenarno zasjedanje br.:	556
Rezultat glasovanja	246/1/3
(za/protiv/suzdržani):	

1. Zaključci i preporuke

1.1. U postojećoj Strategiji EU-a za borbu protiv droga, čije se razdoblje primjene bliži kraju, istaknute su uloga i važnost uravnoteženog planiranja utemeljenog na dokazima te praćenja i evaluacije politike borbe protiv droga.

1.2. Ipak, u vanjskom izvješću o evaluaciji Strategije EU-a za borbu protiv droga zaključuje se da su njome tek djelomično ostvareni ciljevi u pogledu smanjenja opskrbe i potražnje, dok je u područjima međunarodne suradnje, praćenja, evaluacije i istraživanja ostvaren znatan napredak. U izvješću se ukazuje na neravnoteže u uporabi financijskih sredstava, posebno na štetu mjera za smanjenje potražnje.

1.3. U ispitivanju koje je proveo Forum civilnog društva o drogama, koji je osnovala Europska komisija, istaknuti su veliki nedostaci u provedbi zdravstvenih i socijalnih mjera na razini država članica i na lokalnoj razini. U većini država članica brojne na dokazima temeljene mjere kojima je cilj sprečavanje ili smanjenje štete uzrokovane drogama ili uopće ne postoje ili nisu dovoljno širokog opsega.

1.4. Europska komisija objavila je 24. srpnja 2020. novu strategiju EU-a za sigurnosnu uniju za razdoblje 2020.–2025., koja uključuje agendu za borbu protiv droga. EGSO smatra da ta agenda, u svojem sadašnjem obliku, pokazuje jasno nazadovanje i napuštanje sporazumnog i uravnoteženog pristupa borbi protiv droga utemeljenog na dokazima, koji je bio pozitivno ocijenjen.

1.5. EGSO pozdravlja odluku Horizontalne radne skupine za droge Europskog vijeća donesenu na sastanku 28. rujna, kojom se njemačko predsjedništvo Vijeća poziva da do prosinca preinači dokument koji je sastavila Europska komisija. EGSO čvrsto vjeruje da bi u okviru desete strategije EU-a za borbu protiv droga trebalo nastaviti s tehničkim pristupom i javnim politikama koji su činili sporazumni temelj prethodne strategije i dodatno ih ojačati.

1.6. EU bi trebao poštovati i odlučno braniti temeljne vrijednosti navedene u njegovoj aktualnoj strategiji te se na to obvezati u svojem strateškom dokumentu.

1.7. EGSO preporučuje da se novom strategijom za borbu protiv droga i novim akcijskim planovima EU-a u tom području znatno poboljša ravnoteža između mjera za smanjenje potražnje i mjera za smanjenje štete, kako u pogledu broja strateških mjera tako u pogledu dodjele sredstava.

1.8. Važno je da se u agendi usvoji istinski uravnotežen, integriran i multidisciplinarni pristup problemu droga unutar okvira utemeljenog na ljudskim pravima i međunarodnoj suradnji, kojim se uzimaju u obzir aspekti javnog zdravlja i razvoj znanstvenih spoznaja te omogućuje kontinuirana evaluacija. Strategijom EU-a za borbu protiv droga trebala bi se priznati temeljna prava korisnika droga u pogledu liječenju i skrbi, kao što je slučaj s bilo kojom drugom kategorijom bolesti.

1.9. EGSO smatra da radi usklađenosti i u tom području treba dugoročno osigurati dosljedniju primjenu prava država članica jer u njihovim praksama trenutačno postoje razlike kojima se nedvojbeno ugrožavaju ljudska prava.

1.10. Pandemija bolesti COVID-19 pokazala je da su ranjive skupine korisnika droga posebno izložene negativnim posljedicama epidemiološke situacije, što može dovesti do znatnog povećanja rizika povezanih s uporabom droga.

1.11. Trebalo bi što prije, na temelju modela koji se već primjenjuje za smanjenje potražnje, utvrditi pokazatelje za procjenu učinaka mjera za smanjenje opskrbe i standarda kvalitete.

2. Kontekst

2.1. Prvi zajednički akcijski plan EU-a za borbu protiv droga izradio je 1990. Europski odbor za borbu protiv droga (CELAD), osnovan na inicijativu francuskog predsjednika François Mitterranda. Europska komisija 1995. godine je preuzela zadaću definiranja europskih strategija za borbu protiv droga. Posljednja strategija EU-a za borbu protiv droga, koju je Europsko vijeće donijelo 7. prosinca 2012. za sedmogodišnje razdoblje (2013.–2020.), temeljila se na „uravnoteženom i integriranom pristupu temeljenom na dokazima”. Tijekom tog su razdoblja odgovornosti i kratkoročni ciljevi definirani u dvama akcijskim planovima (2013.–2016. i 2017.–2020.).

2.2. Iako strategija EU-a za borbu protiv droga nije pravno obvezujuća, njome se izražavaju zajednički politički angažman i težnje EU-a i država članica, utvrđuju mjere europskih institucija i agencija, utječe na političke pristupe država članica u tom području, određuju zajedničke smjernice i prioritete te omogućuje donošenje jedinstvenih stajališta na međunarodnoj sceni. EU je to odlučno pokazao, primjerice na izvanrednom zasjedanju Opće skupštine Ujedinjenih naroda (UNGASS) 2016. godine i na sjednici Komisije UN-a za opojne droge 2019. ⁽¹⁾.

2.3. U Strategiji EU-a za borbu protiv droga istaknute su uloga i važnost uravnoteženog planiranja utemeljenog na dokazima te praćenja i evaluacije politike borbe protiv droga.

2.4. Ipak, u vanjskom izvješću o evaluaciji Strategije EU-a za borbu protiv droga ⁽²⁾ zaključuje se da su njome tek djelomično ostvareni ciljevi u pogledu smanjenja opskrbe i potražnje, dok je u područjima međunarodne suradnje, praćenja, evaluacije i istraživanja ostvaren znatan napredak. U izvješću se ukazuje na neravnoteže u uporabi financijskih sredstava, posebno na štetu mjera za smanjenje potražnje. Iznesen je zaključak da je radi učinkovitijeg korištenja ograničenih sredstava potrebno postaviti prioritete djelovanja i skratiti razdoblje primjene strategije, koje trenutačno traje osam godina.

2.5. Forum civilnog društva o drogama, koji je osnovala Europska komisija, proveo je ispitivanje ⁽³⁾ o ostvarenju ciljeva akcijskog plana za razdoblje 2017.–2020. na razini država članica i na lokalnoj razini, u kojem je sudjelovalo 169 organizacija civilnog društva iz 39 zemalja. U njegovu izvješću istaknuti su veliki nedostaci u provedbi zdravstvenih i socijalnih mjera na nacionalnoj i lokalnoj razini. U većini država članica brojne na dokazima temeljene mjere kojima je cilj sprečavanje ili smanjenje štete uzrokovane drogama ili uopće ne postoje ili nisu dovoljno širokog opsega. To je uglavnom posljedica nedovoljnog financiranja i nedostatka političke odgovornosti.

2.6. Strategijom je prvi put uspostavljen zajednički okvir za tumačenje mjera za smanjenje potražnje, koji se sastoji od „niza jednako važnih mjera s komplementarnim učincima, koje obuhvaćaju prevenciju (okolišnu, opću, selektivnu i indiciranu), rano otkrivanje i intervenciju, smanjenje rizika i štete, liječenje, rehabilitaciju, socijalnu reintegraciju i oporavak”.

⁽¹⁾ Izjava EU-a na 62. sjednici Komisije za opojne droge, Beč, 14.–22. ožujka 2019. „Europska unija i njezine države članice odlučno podupiru praktičnu provedbu zaključnog dokumenta s izvanrednog zasjedanja Opće skupštine Ujedinjenih naroda u korist istinski uravnotežene politike borbe protiv droga na međunarodnoj razini, u kojoj se veći naglasak stavlja na prevenciju, javno zdravlje i ljudska prava kako bi se ubrzao naš zajednički angažman za učinkovito poboljšanje globalne situacije u vezi s drogama. [...] baviti se svim aspektima smanjenja potražnje za drogama: prevencijom, smanjenjem rizika i štete, liječenjem te socijalnom integracijom i rehabilitacijom.”

⁽²⁾ SWD(2020) 150.

⁽³⁾ https://drogiporther.hu/wp-content/uploads/2018/12/2018_CSF-report_final.pdf

2.7. U akcijskom planu provedbe strategije i njegovoj posljednjoj evaluaciji naglašava se potreba za znanstveno utemeljenim praćenjem mjera za smanjenje opskrbe i primjenom alternativnih sankcija za korisnike droga, kao i uloga civilnog društva u osmišljavanju, provedbi, praćenju i evaluaciji strategija na europskoj i na nacionalnoj razini.

3. Komunikacija Europske komisije

3.1. Europska komisija objavila je 24. srpnja 2020. novu strategiju EU-a za sigurnosnu uniju za razdoblje 2020.–2025., koja se sastoji od triju elemenata: strategije za borbu protiv seksualnog zlostavljanja djece, agende za borbu protiv droga (u nastavku teksta: „agenda”) i strategije protiv nezakonitog trgovanja oružjem. U uvodu agende izričito se naglašava potreba za promjenom paradigme u europskoj politici borbe protiv droga te se navodi nužnost davanja veće važnosti mjerama smanjenja opskrbe i jačanja tih mjera. Od triju stupova agende (pojačana sigurnost/smanjenje opskrbe, sprečavanje i smanjenje štete), najviše pozornosti posvećuje se prvome.

3.2. Prilog agendi sadržava nacrt akcijskog plana za borbu protiv droga, u kojem se 26 navedenih mjera odnosi na stup „smanjenje opskrbe”, dok ih se samo pet odnosi na stup „sprečavanje”, a 13 na stup „smanjenje štete”. U potonjem stupu navedene su, međutim, četiri mjere čije je uvrštavanje na to mjesto upitno (mjere 40. i 41.: vožnja pod utjecajem, mjera 42.: alternativne prisilnim sankcijama i mjera 43.: razmjena stručnih informacija u području kriminala). U akcijskom planu općenito postoji velika neravnoteža u korist stupa „smanjenje opskrbe”.

3.3. EGSO smatra da ta agenda pokazuje jasno nazadovanje i napuštanje dosadašnjeg sporazumnog i uravnoteženog pristupa borbi protiv droga utemeljenog na dokazima, koji je bio pozitivno ocijenjen.

3.4. Na sastanku Horizontalne radne skupine za droge Europskog vijeća 28. rujna većina država članica također je iznijela oštru kritiku agende, prozivajući uvjete njezine pripreme, njezino usmjerenje i sadržaj te je stoga odlučeno da će njemačko predsjedništvo Vijeća do prosinca preinačiti dokument koji je pripremila Europska komisija.

3.5. Savjetodavno tijelo Europske komisije za civilno društvo (Forum civilnog društva o drogama) kritiziralo je mnoge aspekte agende i smatra je neprihvatljivom:

- (a) tijekom postupka pripreme akteri civilnog društva i države članice primili su na znanje nalaze vanjske evaluacije tek nakon objave agende te stoga nisu mogli dati preliminarno mišljenje o njezinu nacrtu;
- (b) agenda ne odražava prioritete koje su predložili akteri civilnog društva, nego dodatno umanjuje važnost zdravstvenih i socijalnih mjera u okviru politike borbe protiv droga u kojoj se već daje nerazmjerna važnost mjerama za smanjenje opskrbe;
- (c) okvirom i jezikom programa koji su usmjereni na sigurnost jača se zastarjeli i stigmatizirajući pristup;
- (d) neuravnoteženost pristupa koji prevladava u akcijskom planu i njegov očekivani učinak na dodjelu sredstava razlog su za zabrinutost, kao i nedostatak mjerljivih pokazatelja i posljedice tog nedostatka u pogledu odgovornosti.

3.6. Organizacije civilnog društva koje sastavljaju mišljenja u tom području jednoglasno su kritizirale opći ton i detalje nacarta i pozvale na njegovu temeljitu reviziju.

4. Strateški aspekti

4.1. EGSO čvrsto vjeruje da bi u okviru desete strategije EU-a za borbu protiv droga trebalo nastaviti s tehničkim pristupom i javnim politikama koji su činili sporazumni temelj prethodne strategije i dodatno ih ojačati. Odbor stoga pozdravlja zalaganje Europskog vijeća za razvoj uravnotežene i integrirane europske strategije za borbu protiv droga utemeljene na dokazima. Poziva njemačku vladu, koja predsjeda Vijećem Europske unije, da u pripremi nove strategije za borbu protiv droga uzme u obzir sljedeće aspekte.

4.2. EGSO preporučuje da se zadrži jezik koji se koristi u programu, kao i stručna i znanstvena terminologija, te da se na sadržajnoj razini dodatno razradi dosadašnji strateški pristup, pri čemu bi ga trebalo prilagoditi administrativnoj uporabi i pobrinuti se za mogućnost kontinuiranog praćenja i kritičkog ocjenjivanja njegove provedbe.

4.3. EU bi trebao poštovati i odlučno braniti temeljne vrijednosti ⁽⁴⁾ navedene u njegovoj aktualnoj strategiji ⁽⁵⁾ te se na to obvezati u svojem strateškom dokumentu.

4.4. Odbor predlaže da se u dokumentu koji treba usvojiti izričito uputi na međunarodne konvencije i političke preporuke na kojima se temelji njegova materijalna i pravna valjanost ⁽⁶⁾ te da se dokument treba osloniti na te tekstove. EGSO potiče tijela EU-a nadležna za donošenje odluka da zadrže vodeći položaj EU-a i njegov primjerni angažman u međunarodnim forumima politike borbe protiv droga.

4.5. EGSO smatra da bi se u novoj agendi trebali preuzeti i vodeći elementi prethodne strategije i, uzimajući u obzir nove znanstvene spoznaje, dodatno razraditi okvir za prevenciju, liječenje, smanjenje štete, vrste liječenja i postupke oporavka.

4.6. Evaluacijom prethodne strategije i akcijskog plana za borbu protiv droga ukazano je da se pri određivanju prioriteta i raspodjeli sredstava za politike povezane s drogama velika prednost daje mjerama kaznenog progona. Države članice za zdravstvene i socijalne mjere izdvajaju tek djelić sredstava u odnosu na sredstva koja izdvajaju za smanjenje opskrbe. To je u određenim zemljama dovelo do prekida ili iznimno niske stope pružanja dotičnih usluga, što ponekad ima ozbiljne posljedice u pogledu povećane smrtnosti i oboljenja. EGSO preporučuje da se novom strategijom za borbu protiv droga i novim akcijskim planovima u tom području znatno poveća udio mjera za smanjenje potražnje u okviru politike o drogama, kako u pogledu broja strateških mjera tako u pogledu dodjele sredstava. Odbor se nada i da će Komisija poduzeti sve napore kako bi osigurala da države članice znatno povećaju područje primjene i kvalitetu tih mjera.

4.7. Također bi trebalo ojačati mandat i alate Europskog centra za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA), a znanstvene zaključke izravno uključiti u postupak donošenja odluka.

4.8. Važno je da se u agendi usvoji istinski uravnotežen, integriran i multidisciplinarni pristup problemu droga unutar okvira utemeljenog na ljudskim pravima i međunarodnoj suradnji, kojim se uzimaju u obzir aspekti javnog zdravlja i razvoj znanstvenih spoznaja te omogućuje kontinuirana evaluacija.

4.9. EGSO ističe da, s obzirom na to da je uporaba droga složen biopsihosocijalni fenomen, moguće neprimjerene mjere borbe protiv droge, kao što je jednostrana kriminalizacija korisnika droga, dovode do teških posljedica za zdravlje i društvo te stoga pogoršavaju probleme društvene sigurnosti umjesto da ih rješavaju. Zbog toga EGSO preporučuje da Europsko vijeće:

- (a) zadrži svoj dosadašnji pristup i ukloni program za borbu protiv droga iz paketa mjera za sigurnosnu uniju,
- (b) zajamči da se pojave povezane s različitim aspektima problema različito tretiraju,
- (c) usvoji multidisciplinarni pristup u odgovoru na te pojave,
- (d) primjenu sankcija i represije predvidi samo kao krajnje sredstvo u slučajevima u kojima se može dokazati da se drugi instrumenti intervencije ne mogu učinkovito upotrijebiti.

4.10. Tijekom proteklih desetljeća znatno se poboljšala kultura praćenja i evaluacije mjera za smanjenje potražnje za drogom i s njome povezanih rizika. U cilju promicanja politike borbe protiv droga utemeljene na dokazima, EGSO preporučuje:

⁽⁴⁾ „... oslanja se prije svega na temeljna načela zakonodavstva EU-a i u svakom pogledu potvrđuje temeljne vrijednosti Unije: poštovanje ljudskog dostojanstva, slobode, demokracije, jednakosti, solidarnosti, vladavine prava i ljudskih prava. Njezin je cilj zaštititi i povećati dobrobit društva i pojedinaca, zaštititi javno zdravlje, zajamčiti visoku razinu sigurnosti stanovništva i pristupiti fenomenu droge na uravnotežen i integriran način utemeljen na dokazima.”

⁽⁵⁾ https://www.consilium.europa.eu/media/30727/drugs-strategy-2013_content.pdf

⁽⁶⁾ <https://www.unodc.org/documents/postungass2016//outcome/V1603301-E.pdf>

https://www.unodc.org/documents/ungass2016/Contributions/IO/EU_COMMON_POSITION_ON_UNGASS.pdf

- (a) da se u novoj strategiji i novom akcijskom planu za borbu protiv droga snažan naglasak stavi na znatno povećanje raširenosti i kvalitete socijalnih i zdravstvenih usluga za korisnike droga, i u tu svrhu preispitaju pokazatelji upotrebljeni u prethodnom akcijskom planu;
- (b) da se uz sudjelovanje EMCDDA-a i Foruma civilnog društva o drogama uspostavi jedinstveni sustav koji će u različitim državama članicama omogućiti stalno praćenje i ocjenjivanje raširenosti i kvalitete mjera predviđenih u akcijskom planu EU-a za borbu protiv droga;
- (c) da se na temelju modela koji se već primjenjivao za smanjenje potražnje što prije odrede pokazatelji za procjenu učinka mjera za smanjenje opskrbe, kao i standardi kvalitete, priznajući da te mjere, iako potencijalno izravno i ozbiljno utječu na uvjete života i individualne slobode dotičnih osoba, rijetko podliježu ocjeni utemeljenoj na dokazima;
- (d) da se mandat EMCDDA-a proširi na procjenu učinka politike borbe protiv droga na ljudska prava, kojom će se, na primjer, mjeriti negativni učinci kriminalizacije i institucionalne diskriminacije na osobe koje konzumiraju droge i pripadaju ranjivim skupinama.

4.11. EGSO smatra da radi usklađenosti i u tom području treba dugoročno osigurati dosljedniju primjenu prava država članica jer u njihovim praksama trenutačno postoje razlike kojima se nedvojbeno ugrožavaju ljudska prava⁽⁷⁾.

4.12. EGSO je stoga uvjeren da Europska unija mora pronaći i usavršiti načine da navede države članice da u budućnosti znatno usklade svoje pristupe politici borbe protiv droga, i to ne samo političkim preporukama.

4.13. Isto tako, EGSO smatra važnim da se inovativne znanstveno utemeljene mjere prepoznaju, zajamče i podupru u strateškim programima EU-a i njegovih država članica.

4.14. S obzirom na to da su iz aspekta društvene stvarnosti zakonite ovisnosti (alkohol, pušenje, većina adiktivnih ponašanja itd.), kao i one nezakonite, pitanje međuljudskog sustava unutar obitelji i zajednica, EGSO preporučuje da se EU i njegove države članice tim rizicima više ne bave i ne ocjenjuju ih zasebno, nego kao međusobno povezane elemente jedinstvenog sustava, te da sve više predlažu zajedničke mjere politike.

4.15. Slijedeći načelo *primum nil nocere* („prvenstveno ne nanijeti štetu“) nužno je provesti iskrenu i odlučnu ocjenu i raspravu s protuargumentima kako bi se obračunalo s negativnim posljedicama politika i regulatornog okruženja, učincima socijalne stigmatizacije i neopravdane kriminalizacije, socijalnom isključenošću i preprekama pristupu liječenju. EGSO preporučuje da se u obzir uzme i sadržajna ocjena u okviru zajedničkog stajališta koje su 2019. usvojile 32 agencije UN-a⁽⁸⁾.

4.16. Strategijom EU-a za borbu protiv droga trebala bi se priznati temeljna prava korisnika droga u pogledu liječenju i skrbi, kao što je slučaj s bilo kojom drugom kategorijom bolesti.

4.17. Dodjelu proračunskih sredstava država članica treba ocjenjivati na temelju dostupnosti i kapaciteta priznatih i preporučenih usluga u tom području.

4.18. Veći stručni angažman civilnog društva neophodan je za provedbu temeljnih načela. Stoga bi trebalo ojačati europski mandat Foruma civilnog društva o drogama, kao i sudjelovanje stručnjaka iz civilnog društva država članica. U tu je svrhu potrebno redovito ocjenjivati otvorenost država članica i njihovu spremnost na suradnju, kao i njihove prakse u pogledu uključivanja strukovnih organizacija u postupak donošenja odluka.

(7) Isto ponašanje u nekim će zemljama dovesti do kaznenog progona i strogog izvršavanja zakonodavstva, a u drugima do pružanja usluga zdravstvene i socijalne skrbi. Ta razlika u postupanju temelji se, dakle, isključivo na državljanstvu ili mjestu boravišta korisnika droga. Slično tome, pružanje određenih usluga u nekim se državama članicama smatra temeljnim pravom, dok druge tu ideju odbacuju.

(8) CEB/2018/2, str. 12.–14.

4.19. Odbor smatra da su mjere za smanjenje opskrbe važne, ali naglašava potrebu da ih se uvijek koordinira s mjerama za smanjenje potražnje. Iako su učinkoviti represivni i pravosudni alati ključni za borbu protiv nezakonite trgovine drogom, posljednjih je desetljeća postalo jasno da politike jednostrane kriminalizacije negativno utječu na zdravlje ljudi i zajednica, kao i na socijalnu integraciju korisnika droga.

4.20. Pandemija bolesti COVID-19 pokazala je da su ranjive skupine korisnika droga posebno izložene negativnim posljedicama epidemiološke situacije, što može dovesti do znatnog povećanja rizika od zlouporabe droga (smanjen pristup liječenju, veći rizik pri nabavi droge, nabava opasnijih droga, povećani učinci kriminalizacije i stigmatizacije, negativne posljedice za javno zdravlje, daljnje smanjenje osnovnih životnih uvjeta itd.). Upravo će one usluge koje su u mnogim zemljama jedina poveznica između tih skupina i puta oporavka vjerojatno biti najpogođenije pandemijom i prisiljene smanjiti svoj kapacitet.

Bruxelles, 3. prosinca 2020.

Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o izmijenjenom Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o provedbi jedinstvenoga europskog neba (preinaka)

(COM(2020) 579)

i

Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) 2018/1139 u pogledu sposobnosti Agencije Europske unije za sigurnost zračnog prometa da vrši ulogu tijela za reviziju izvedbe u okviru jedinstvenog europskog neba

(COM(2020) 577)

(2021/C 56/07)

Glavni izvjestitelj: **Dumitru FORNEA**

Zahtjev za savjetovanje:	Vijeće Europske unije, 26.–27.10.2020. Europski parlament, 22.10.2020.
Pravni temelj:	članak 100. stavak 2. i članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za promet, energiju, infrastrukturu i informacijsko društvo
Odluka Predsjedništva:	28.10.2020.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	2.12.2020.
Plenarno zasjedanje br.:	556
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	198/21/34

1. Zaključci i preporuke

1.1. Europski gospodarski i socijalni odbor cijeni napore Europske komisije, Europskog parlamenta i specijaliziranih institucija EU-a u pronalaženju novih pravnih i administrativnih rješenja kojima se može osigurati održiv razvoj sustava zračnog prometa u korist svih građana, korisnika zračnog prostora i okoliša. Svi se slažemo da je potrebno zajamčiti sigurnost zračnog prometa, poboljšati njegovo ukupno funkcioniranje, prilagodljivost i otpornost upravljanja zračnim prometom i uslugama u zračnoj plovidbi (ATM/ANS), a također podupiremo cilj jedinstvenog europskog neba (SES) za koherentnu paneuropsku mrežu i postupno sve više integrirano i tehnološki modernizirano upravljanje zračnim prometom i uslugama u zračnoj plovidbi.

1.2. Brojni dionici općenito pozdravljaju izmijenjeni prijedlog preinake Europske komisije o jedinstvenom europskom nebu i on se smatra nužnim za postizanje ciljeva koje je utvrdila Komisija, a to su: smanjenje emisija CO₂, manja kašnjenja na tlu (zračne luke) i veća troškovna učinkovitost u pružanju usluga upravljanja zračnim prometom. Ti su ciljevi poduprti i drugim izvješćima, kao što je izvješće skupine stručnjaka o budućnosti jedinstvenog europskog neba iz 2019. godine ⁽¹⁾.

1.3. Predstavljani izmijenjeni prijedlog preinake o jedinstvenom europskom nebu ažuriran je regulatorni okvir kojim se nastoje postići izvorni ciljevi jedinstvenog europskog neba u pogledu smanjenja emisija CO₂, smanjenja kašnjenja i poboljšanja troškovne učinkovitosti pružanja usluga upravljanja zračnim prometom. Međutim, iako je prijedlog Komisije poboljšanje u odnosu na postojeću Uredbu, nije jasno hoće li nacrt biti dovoljan za postizanje izvornih ciljeva jedinstvenog europskog neba. Stoga predlažemo pokretanje rasprave kako bi se razjasnila ambicija nove uredbe o jedinstvenom europskom nebu.

⁽¹⁾ <https://www.sesarju.eu/node/3330>

1.4. Potrebno je pojasniti funkciju upravitelja mreže, a posebno ukupno područje primjene i njegov utjecaj na planiranje zračnih prijevoznika, upravljanje kapacitetima, organizaciju zračnog prostora, okoliš i određivanje prioriteta kad je riječ o zahtjevima.

1.5. Svi dionici u zrakoplovstvu trebali bi sudjelovati u donošenju važnih odluka. Načelo smislenog savjetovanja mora biti dio okvirnog prijedloga.

1.6. Postoji izvjesna zabrinutost da je ambicija ovog prijedloga preširoka te bi stoga mjere za zaštitu okoliša trebalo dodatno razmotriti i razvijati izvan okvira ovog prijedloga. U toj dodatnoj politici trebalo bi uzeti u obzir sve relevantne mjere održivosti u zrakoplovstvu, uključujući uvođenje i integraciju održivih zrakoplovnih goriva. U tim bi raspravama trebalo ocijeniti učinkovitost prilagodbe naknada kako bi se potaknulo ekološki osviješteno ponašanje zračnih prijevoznika.

1.7. Iako je očigledno da sektor upravljanja zračnim prometom može doprinijeti ukupnom smanjenju emisija CO₂, učinkovitom i održivom upotrebom tehnologije emisije CO₂ u zrakoplovstvu ipak se mogu smanjiti. Taj bi pristup trebalo smatrati sredstvom za daljnje smanjenje ugljičnog otiska zrakoplovne industrije. Potvrđeno je da se tehnologijama kao što su održiva zrakoplovna goriva mogu bitno smanjiti emisije CO₂, znatno više nego što se može postići predmetnim prijedlogom.

1.8. U prijedlogu se ne uzimaju u obzir dramatične posljedice bolesti COVID-19 na predmetni sektor. Konkretno, poticanje strukturnih promjena u prijedlogu moglo bi dovesti do daljnje rascjepkanosti i veće složenosti u vrijeme kada je zrakoplovnom sektoru potrebna stabilnost za oporavak. Stoga je potrebno dodatno analizirati i razmotriti socijalne i gospodarske posljedice pandemije bolesti COVID-19 za zaposlene i korisnike usluga. Osim toga, cilj prijedloga za poboljšanje kapaciteta u sektoru upravljanja zračnim prometom postao je manje važan jer se promet od početka pandemije bolesti COVID-19 drastično smanjio. Trenutačne procjene Eurocontrola pokazuju da će se promet tek 2024. godine vjerojatno vratiti na razine iz 2019. (2).

1.9. Kad je riječ o shemi izvedbe, u okviru EASA-ina pristupa „odozgo prema dolje” koji se odnosi na reviziju izvedbe trebalo bi na smislen način uzeti u obzir lokalne uvjete. Proces strukturiranog socijalnog dijaloga o izvedbi mora uzeti u obzir lokalne uvjete i čimbenike.

1.10. Mora se osigurati neovisnost novog gospodarskog regulatora i zadržati jasno razgraničenje između regulacije usluga i njihova pružanja. Stoga bi trebalo unijeti sljedeće izmjene u shemu izvedbe:

- ključna područja izvedbe za sigurnost trebalo bi razviti na istoj razini kao i ostala ključna područja izvedbe s mjernim ciljevima i pokazateljima EU-a,
- na lokalnoj bi razini trebalo uvesti mehanizme obaveznog savjetovanja kako bi se osigurala odgovarajuća uključenost predstavnika osoblja u donošenje lokalnih planova izvedbe,
- potrebno je priznati i na odgovarajući način ublažiti međuovisnost različitih ključnih područja izvedbe.

1.11. Trebalo bi osigurati da se strukturnim razdvajanjem nacionalnih nadzornih tijela i nacionalnih nadležnih tijela izbjegnju bitni sukobi interesa koji bi mogli utjecati na učinkovitost i isplativost sektora, živote radnika i sigurnost cjelokupnog sektora. Nacionalna nadzorna tijela i nacionalna nadležna tijela moraju djelovati neovisno o bilo kakvom pritisku sektora, odnosno gospodarskom, društvenom ili političkom pritisku te bi stoga, u skladu sa standardima u državama članicama, trebala ostati u javnoj nadležnosti. Pravila kojima se utvrđuju postupci odabira nacionalnih nadzornih i nacionalnih nadležnih tijela ne bi smjela biti u suprotnosti s uobičajenim postupcima odabira državnih službenika država članica.

1.12. Funkcionalni blokovi zračnog prostora, koji se ovim prijedlogom nastoje ukinuti, pridonijeli su stvaranju zajedničke kulture među svim socijalnim partnerima i doveli do bolje izvedbe.

(2) Eurocontrol, *Market Update* (Aktualno stanje na tržištu) [10. studenoga 2020.] kako ga je predstavio Eamonn Brennan: <https://www.youtube.com/watch?v=-VSQe97wDmc>

1.13. Kad je riječ o pružanju usluga podrške (CNS, AIS, MET), zabrinuti smo zbog toga što je namjera prijedloga usklađena s prethodnim prijedlozima, SES1 i SES2, za privatizaciju i fragmentaciju sektora, a oba ta prijedloga odbijena su u fazi između početnog prijedloga Komisije i usvajanja akata. Iako je u postupku SES2 postignut kompromis, ovaj pristup nije uravnotežen jer se prednost daje razdvajanju usluga podrške i primjeni tržišnih načela. U prijedlogu bi trebalo razmotriti uravnoteženo stajalište, uzimajući u obzir negativne socioekonomske posljedice takvog pristupa, cilj stvaranja učinkovite i djelotvorne usluge te nepostojanje političke volje izraženo u prethodnim prijedlozima o jedinstvenom europskom nebu.

1.14. Preporučuje se da se tijekom zakonodavnog postupka na odgovarajući način razmotre određeni aspekti ovog prijedloga, a posebno svaki prijedlog za razdvajanje ili liberalizaciju pružanja usluga. Potvrđeno je da ti čimbenici mogu imati štetan učinak na radnike i stoga bi socijalni partneri trebali biti uključeni u taj proces.

2. Kontekst i opće napomene

2.1. Cilj koji je Europska komisija navela za donošenje ovog zakonodavnog paketa

Cilj je Komisije poboljšati cjelokupnu učinkovitost organizacije europskog zračnog prostora i upravljanja tim prostorom s pomoću reforme monopola pružatelja usluga u zračnom prometu. Paket se već dugo odgađa, a zakonodavstvo o jedinstvenom europskom nebu nije ažurirano više od deset godina. Promjene u razvoju upravljanja zračnim prometom uzete su u obzir, a europsku mrežu upravljanja zračnim prometom potrebno je reformirati kako bi se mogla nositi s kontinuiranim rastom zračnog prometa u posljednjem desetljeću i sa znatnim nepredviđenim varijacijama u prometu, kao što su one uzrokovane aktualnom pandemijom bolesti COVID-19. Za to su potrebne promjene kojima se omogućuje da se operacije obavljaju u najsigurnijim, troškovno najučinkovitijim i ekološki najprihvatljivijim uvjetima te najučinkovitijim uvjetima letenja, kao i mjere kojima se doprinosi smanjenju emisija iz zračnog prometa, u skladu s ciljevima europskog zelenog plana. To podrazumijeva daljnju defragmentaciju europskog zračnog prostora, smanjenje kašnjenja, povećavanje sigurnosnih standarda i učinkovitosti uvjeta letenja kako bi se smanjio ekološki otisak zrakoplovstva te uređivanje naknada povezanih s monopolističkim pružanjem usluga.

Učinkovitost zračnih ruta može se povećati usvajanjem novih rješenja digitalne tehnologije. To se može provesti suradnjom i izgradnjom povjerenja između država članica Europske unije i dionika iz predmetnog sektora.

2.2. Socijalna dozvola za rad i odnos s organiziranim civilnim društvom

2.2.1. Ovaj prijedlog SES2+ djelomična je preinaka prethodnog prijedloga SES2+, čije je razmatranje dospjelo u mrtvu točku zbog bilateralnog neslaganja između dviju država članica. S obzirom na sličnost sadržaja s prethodnim neuspješnim prijedlozima o jedinstvenom europskom nebu, i dalje postoji mogućnost da se politički konsenzus ne postigne. Države članice tradicionalno su zabrinute zbog političkih pitanja, pitanja suvereniteta, socioekonomskih čimbenika, liberalizacije nacionalnog zračnog prostora i prisilne privatizacije. Preporučuje se da se tijekom zakonodavnog postupka o tim pitanjima vodi računa.

2.2.2. Europska komisija tvrdi da su socijalna pitanja uzeta u obzir u procjeni učinka početnog prijedloga SES2+ provedenoj 2013. godine. U tijeku je studija o radnim uvjetima kontrolora zračnog prometa (ATCO) i osoblja koje se bavi elektronikom u području sigurnosti zračnog prometa (ATSEP), koja će se uzeti u obzir pri sastavljanju sekundarnog zakonodavstva nakon što prijedlog o jedinstvenom europskom nebu bude usvojen. Međutim, od tada se društveni kontekst znatno promijenio. Studija o radnim uvjetima kontrolora zračnog prometa i osoblja koje se bavi elektronikom u području sigurnosti zračnog prometa uglavnom je usmjerena na trenutačnu situaciju, a povratne informacije socijalnih partnera nisu pretjerano pozitivne u odnosu na buduće scenarije.

2.2.3. Niz pitanja iz povratnih informacija koje su dionici dostavili u prethodnim raspravama nije uzet u obzir. Te rasprave uključuju niz okruglih stolova koji su doveli do izjave na visokoj razini o digitalnom europskom nebu i postojeće alate za savjetovanje, kao što su sektorski socijalni dijalog o upravljanju zračnim prometom, Skupina stručnjaka i Stručna skupina za jedinstveno europsko nebo koja se bavi ljudskom dimenzijom. To znači da i dalje postoji niz neriješenih socioekonomskih pitanja, uključujući primjenu novih tehnologija i inicijativu socijalnih partnera u upravljanju zračnim prometom da se osmisli plan za socijalnu i ljudsku dimenziju jedinstvenog europskog neba.

2.2.4. Vodeći dionici u području zrakoplovstva podupiru kontinuiranu suradnju između država članica, pružatelja usluga u zračnoj plovidbi i upravitelja mreže. U okviru inicijative europskog jedinstvenog neba podupire se takva prekogranična suradnja te bi se trebala nastaviti razvijati sredstva za poboljšanje operativne sigurnosti, učinkovitosti i isplativosti, među ostalim pristupom programima osposobljavanja osoblja o kojima ovisi ostvarenje „jedinstvenog europskog neba”.

2.2.5. Češći radni sastanci između vojnih uprava za zračni promet u državama članicama i stalni dijalog između civilnih i vojnih uprava za zračni promet mogu dovesti do učinkovitijih zračnih ruta u gospodarskom, a još više u ekološkom smislu, te do koristi za putnike, odnosno potrošače.

2.2.6. Utvrđivanje okolišne učinkovitosti morat će se više temeljiti na konkretnim parametrima od pukog troška. Potrebna je reforma kako bi se povećala važnost ozelenjavanja letova, a time i usluga koje nude pružatelji usluga u zračnoj plovidbi i upravitelj mreže, kao i važnost toga da korisnici zračnog prostora koriste mrežu na najbolji način.

2.3. Razmatranja povezana s pandemijom bolesti COVID-19

2.3.1. Treba istaknuti da je zrakoplovni sektor najviše pogođen gospodarskim padom uslijed krize uzrokovane COVID-om 19. Međunarodne procjene ukazuju na to da će do povratka na razine prometa iz 2019. doći najranije 2024. godine, i to pod uvjetom da se cjepivo protiv bolesti COVID-19 uspješno uvede u prvoj polovini 2021. S obzirom na sve veći pritisak na sektor da obnovi neki vid uobičajenih operacija, treba u potpunosti razumjeti učinak ovog prijedloga imaju li se u vidu znatne strukturne izmjene koje se u njemu predlažu za europski sektor upravljanja zračnim prometom. Prijedlog ne bi smio omesti mogućnost sektora za upravljanje zračnim prometom ili drugih sektora zrakoplovstva da ponovno pokrenu normalne operacije.

2.3.2. Uočen je nedostatak prilagodbi prijedloga s obzirom na krizu uzrokovanu COVID-om 19, čime se želi izraziti zabrinutost da u prijedlogu uopće nisu uzeti u obzir čimbenici koji utječu na zrakoplovni sektor u svijetu nakon pandemije bolesti COVID-19. Čini se da su sve procjene učinka prijedloga provedene prije pandemije COVID-a 19 i da stoga više nisu relevantne.

2.3.3. Kriza uzrokovana COVID-om 19 ima dramatičan učinak na radnu snagu u zrakoplovstvu i deseci tisuća radnika u Europi već su izgubili posao. „Funkcije podrške” sektora za upravljanje zračnim prometom, kao što su usluge plovidbe i nadzora (CNS), usluge zrakoplovnog informiranja (AIS) i meteorološke usluge za zračnu plovidbu (MET), mogle bi dovesti do daljnjih negativnih socijalnih posljedica zbog nastojanja u prijedlogu da se usluge razdvajaju. To treba jasno reći, a prijedlogom bi trebalo uzeti u obzir socioekonomske posljedice pandemije na te radnike i nestabilnost sektora u trenutačnoj situaciji.

2.3.4. Kako je budućnost sektora i dalje neizvjesna, teško je pripremiti zakonodavstvo kojim će se dati djelotvorno rješenje za probleme koji se prijedlogom žele riješiti. Osim toga, socijalne i gospodarske posljedice krize još nisu u potpunosti jasne i preuranjeno je davati ocjene ili zaključke na temelju trenutačnih predviđanja, koja se brzo mijenjaju ovisno o razvoju pandemije.

2.4. Primjena tržišnih načela

2.4.1. Komisija poziva na financijsku pouzdanost, ali pružatelji usluga u zračnoj plovidbi (ANSP) mogli bi novu predloženu institucijsku strukturu percipirati kao prilično birokratsku, uz uvođenje novih troškova koji nisu nužno povezani s operativnim radom. Drugi aspekt koji bi mogao biti upitan jest žalbeno tijelo, koje u predloženom formatu možda nije potpuno neovisno o tijelu za reviziju izvedbe (PRB), iako je namjera Komisije u tom pogledu prilično jasna, a to je osnivanje tijela kako bi se predmeti mogli rješavati u izvansudskom postupku, a ne samo na Sudu Europske unije.

2.4.2. Za razliku od drugih dijelova sektora, sektor upravljanja zračnim prometom mora ostati na visokoj razini operativnog kapaciteta bez obzira na potražnju u komercijalnom zračnom prometu. Taj sektor i njegova radna snaga nastavili su raditi bez obzira na pandemiju te pružaju potrebne usluge za osnovni promet kao što su teretni zračni promet te medicinski i vojni letovi.

2.4.3. Iz socioekonomskog gledišta postoji zabrinutost da bi primjena tržišnih načela na aerodromske usluge zračnog prometa mogla dovesti do nestabilnosti radne snage i smanjenja radnih standarda u tom sektoru, a na štetu radne snage i zajednice u cjelini. Time bi se ugrozio cilj povećanja operativne učinkovitosti te stoga nije vjerojatno da bi se tako smanjio trošak usluga. Osim toga, time bi se mogao smanjiti broj aerodroma na kojima se pružaju usluge zračnog prometa, što bi pak moglo izravno utjecati na sigurnost na tim aerodromima.

2.4.4. U sektoru upravljanja zračnim prometom u prethodnim je pokušajima liberalizacije tog sektora tradicionalno dolazilo do visoke razine socijalnih napetosti. Naime, velik dio uzroka tih napetosti odnosio se na prethodne prijedloge o jedinstvenom europskom nebu. Moguće je da će ovaj prijedlog u svojem sadašnjem obliku dovesti do daljnjih socijalnih napetosti i radnih sporova s obzirom na njegov cilj postizanja veće liberalizacije sektora i otvaranja daljnjoj privatizaciji i fragmentaciji sektora upravljanja zračnim prometom, posebno u takozvanim „funkcijama podrške”.

2.5. *Razdvajanje nadzornog tijela i pružanja usluga*

U skladu s uredbom SES1 obavezno je razdvajanje uloga nadzora i pružanja usluga, barem na funkcionalnoj razini. Ovu bi izmjenu trebalo razmotriti u okviru SES2+ jer je iskustvo stečeno u postupcima funkcionalnog razdvajanja pokazalo da se uspješnost može održati na istoj razini kao u sektoru u kojem je razdvajanje strukturno. Isto tako, dodatno pojašnjenje ukupnog područja primjene prijedloga u vezi s tim bilo bi dobrodošlo.

Bruxelles, 2. prosinca 2020.

Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG

PRILOG

Sljedeće točke nacrtu mišljenja izmijenjene su kako bi odrazile amandmane koje je Skupština usvojila iako su dobile više od četvrtine glasova (pravilo 54. stavak 4. Poslovnika):

(a) **Točka 1.14**

1.14. ~~Trebalo bi provesti procjenu socijalnog učinka o~~ Preporučuje se da se tijekom zakonodavnog postupka na odgovarajući način razmotre određeni aspekti ovog prijedloga, a posebno svaki prijedlog za razdvajanje ili liberalizaciju pružanja usluga. Potvrđeno je da ti čimbenici mogu imati štetan učinak na radnike i stoga bi socijalni partneri trebali biti uključeni u taj proces.

Rezultat glasanja o amandmanu:

Za: 119

Protiv: 104

Suzdržani: 26

(b) **Točka 2.2.1**

2.2.1. Ovaj prijedlog SES2+ djelomična je preinaka prethodnog prijedloga SES2+, čije je razmatranje dospjelo u mrtvu točku zbog bilateralnog neslaganja između dviju država članica. S obzirom na sličnost sadržaja s prethodnim neuspješnim prijedlozima o jedinstvenom europskom nebu, i dalje postoji mogućnost da se politički konsenzus ne postigne. Države članice tradicionalno su zabrinute zbog političkih pitanja, pitanja suvereniteta, socioekonomskih čimbenika, liberalizacije nacionalnog zračnog prostora i prisilne privatizacije. ~~Temeljit niz procjena učinka pomogao bi u utvrđivanju i ublažavanju tih problema.~~ Preporučuje se da se tijekom zakonodavnog postupka o tim pitanjima vodi računa.

Rezultat glasanja o amandmanu:

Za: 113

Protiv: 113

Suzdržani: 23

U skladu s pravilom 61. Poslovnika, s obzirom na to da je rezultat glasanja bio neodlučen (jednak broj glasova za i protiv), predsjednica je dala odlučujući glas za amandman.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju mjera upravljanja, očuvanja i kontrole primjenjivih na području Konvencije Međuameričke komisije za tropsku tunu i o izmjeni Uredbe Vijeća (EU) br. 520/2007

(COM (2020) 308 final – 2020/0139 (COD))

(2021/C 56/08)

Samostalni izvjestitelj: **Javier GARAT PÉREZ**

Zahtjev za savjetovanje:	Europski parlament, 23.7.2020. Vijeće, 20.7.2020.
Pravni temelj:	članak 43. stavak 2. i članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za poljoprivredu, ruralni razvoj i okoliš
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	12.11.2020.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	2.12.2020.
Plenarno zasjedanje br.:	556
Rezultat glasovanja	228/0/9
(za/protiv/suzdržani):	

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO smatra da se mjere kontrole, očuvanja i upravljanja, koje je donijela Međuamerička komisija za tropsku tunu (IATTC), moraju prenijeti u pravo EU-a kako bi se postigla njihova ujednačena i djelotvorna primjena u Uniji. To prenošenje treba biti vjerno dogovoru postignutom u IATTC-u, bez stvaranja novih obveza za europska plovila. U tom smislu Odbor podržava Prijedlog uredbe.

1.2. Međutim, Odbor preporučuje da se uzmu u obzir napomene iznesene u njegovom mišljenju o mjerama očuvanja i kontrole na području Organizacije za ribarstvo sjeverozapadnog Atlantika (NAFO) ⁽¹⁾.

1.3. Naime, EGSO smatra da se podnesenim prijedlogom ne uspostavlja fleksibilan mehanizam za prenošenje pravila donesenih u okviru IATTC-a i da se ne rješava pitanje potrebe za njihovim godišnjim ažuriranjem.

1.4. Odbor se zalaže za jednostavniji i učinkovitiji mehanizam te stoga predlaže donošenje uredbe sa samo jednim člankom kojim bi se odredilo da Europska unija mora na svoju flotu primjenjivati propise koje je odobrio IATTC.

1.5. EGSO naglašava rizik uvođenja sustava delegiranih akata kojim se Komisiji dodjeljuju ovlasti za donošenje zakonodavstva, a da pritom ne podliježe redovnim postupcima.

2. Sažetak Prijedloga uredbe Komisije

2.1. Svrha je predmetnog prijedloga ⁽²⁾ prenošenje u pravo Unije mjera kontrole, očuvanja i upravljanja koje je donijela Međuamerička komisija za tropsku tunu (IATTC), čija je ugovorna stranka od 2006. i Europska unija (EU).

⁽¹⁾ Mišljenje EGSO-a o utvrđivanju mjera očuvanja i provedbe – NAFO (SL C 429, 11.12.2020., str. 279.).

⁽²⁾ Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju mjera upravljanja, očuvanja i kontrole primjenjivih na području Konvencije Međuameričke komisije za tropsku tunu i o izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 520/2007 [COM/2020/308 final], <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A52020PC0308&qid=1603701098515>.

2.2. U Konvenciji IATTC-a navodi se da su njezine rezolucije obvezujuće i da ugovorne stranke moraju poduzimati potrebne mjere za osiguravanje provedbe Konvencije i usklađenosti s njom te sa svim mjerama očuvanja i upravljanja usvojenima u skladu s njom.

2.3. Stoga je zadaća Europske unije osigurati usklađenost sa svim mjerama koje je odobrio IATTC, pri čemu se mjere utvrđene u ovom prijedlogu odnose na mjere koje je IATTC donio od 2008. U Prijedlog uredbe uključen je i mehanizam kojim se olakšava provedba mjera IATTC-a u budućnosti.

2.4. Predviđa se i dodjela delegiranih ovlasti Komisiji, u skladu s člankom 290. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, kako bi joj se omogućila eventualna izmjena tih mjera, odobrenih na godišnjim sastancima IATTC-a, i kako bi se osigurali jednaki uvjeti za europska ribarska plovila i za ribarska plovila drugih ugovornih stranaka IATTC-a.

2.5. Mjere predviđene u prijedlogu odnose se na tehničke specifikacije za parangale za morske pse i, općenito, na zaštitu određenih vrsta morskih pasa, na razdoblja zabrane ribolova, odredbe povezane s konstrukcijom i postavljanjem uređaja za privlačenje ribe, registar podataka, zaštitu morskih ptica, prisutnost znanstvenih promatrača, regionalni registar plovila, programe podataka i statističke programe te smjernice o smrtnosti kornjača.

3. Opće napomene

3.1. EGSO smatra da se mjere kontrole, očuvanja i upravljanja, koje je donijela Međuamerička komisija za tropsku tunu (IATTC), moraju prenijeti u pravo EU-a kako bi se postigla njihova ujednačena i djelotvorna primjena u Uniji. To prenošenje treba biti vjerno dogovoru postignutom u IATTC-u, bez stvaranja novih obveza za europska plovila.

3.2. Međutim, budući da se mjere za očuvanje i kontrolu redovno mijenjaju na godišnjim sastancima IATTC-a, Odbor smatra da se podnesenim prijedlogom ne uspostavlja fleksibilan mehanizam za prenošenje pravila usvojenih u okviru IATTC-a, kao ni za njihovo godišnje ažuriranje.

3.3. EGSO smatra da bi se fleksibilniji mehanizam za provedbu tih redovitih ažuriranja pravila donesenih u okviru IATTC-a mogao uspostaviti izradom jednostavne uredbe u kojoj bi se objasnila potreba za redovnim ažuriranjem mjera koje se odnose barem na dodijeljene nadležnosti i koja bi sadržavala samo jedan članak kojim se utvrđuje obveza Europske unije da na svoju flotu primjenjuje pravila koja IATTC odobrava svake godine.

3.4. U suprotnom, EGSO upozorava na rizik od trajne neusklađenosti između pravila donesenih u okviru IATTC-a i zakonodavstva koje je objavio EU, što bi moglo uzrokovati visok stupanj pravne nesigurnosti.

Bruxelles, 2. prosinca 2020.

Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu direktive Vijeća o izmjeni Direktive Vijeća 2006/112/EZ u pogledu privremenih mjera povezanih s porezom na dodanu vrijednost za cjepiva protiv bolesti COVID-19 i *in vitro* dijagnostičke medicinske proizvode za tu bolest kao odgovor na pandemiju bolesti COVID-19

(COM(2020) 688 final – 2020/0311 (CNS))

(2021/C 56/09)

Zahtjev za savjetovanje:	Vijeće Europske unije, 6.11.2020.
Pravni temelj:	članak 113. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za ekonomsku i monetarnu uniju te ekonomsku i socijalnu koheziju
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	2.12.2020.
Plenarno zasjedanje br.:	556
Rezultat glasanja	195/0/3
(za/protiv/suzdržani):	

Budući da je Odbor najavio svoju potporu propisima o oporezivanju u kontekstu krize izazvane COVID-om 19 u svom mišljenju o Prijedlogu direktive Vijeća o izmjeni Direktive 2011/16/EU zbog hitne potrebe za produljenjem određenih rokova za podnošenje i razmjenu informacija u području oporezivanja u kontekstu pandemije bolesti COVID-19 [COM(2020) 197 final – 2020/0081 (CNS)]; o Prijedlogu Odluke Vijeća o izmjeni direktiva (EU) 2017/2455 i (EU) 2019/1995 u pogledu datumâ prenošenja i početka primjene zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19 [COM(2020) 198 final – 2020/0082 (CNS)] i o Prijedlogu uredbe Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) 2017/2454 u pogledu datumâ početka primjene zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19 [COM(2020) 201 final – 2020/0084 (CNS)]⁽¹⁾, usvojenom 10. lipnja 2020., i da ova izmjena Direktive 2006/112/EZ nema nikakvih dodatnih sadržaja koje bi EGSO trebao razmotriti, odlučio je na svom 556. plenarnom zasjedanju od 2. i 3. prosinca 2020. (sastanak održan 2. prosinca 2020.), sa 195 glasova za i tri suzdržana glasa, o tom prijedlogu dati pozitivno mišljenje i uputiti na stajalište koje je iznio u gore navedenom dokumentu.

Bruxelles, 2. prosinca 2020.

Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG

⁽¹⁾ SL C 311, 18.9.2020., str. 76.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu odluke Europskog parlamenta i Vijeća o ovlaštivanju Komisije da glasa za povećanje kapitala Europskog investicijskog fonda

(COM(2020) 774 final – 2020/0343 (COD))

(2021/C 56/10)

Zahtjev za savjetovanje:	Europski parlament, 26.11.2020. Vijeće Europske unije, 30.11.2020.
Pravni temelj:	članak 173. stavak 3. i članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za ekonomsku i monetarnu uniju te ekonomsku i socijalnu koheziju
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	2.12.2020.
Plenarno zasjedanje br.:	556
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	207/1/8.

Budući da Odbor prihvaća sadržaj prijedloga i da je već izložio svoje mišljenje o Prijedlogu uredbe o uspostavi programa InvestEU ⁽¹⁾, usvojeno 17. listopada 2018., i o njegovoj preinaci ⁽²⁾, usvojenoj 15. srpnja 2020., na 556. plenarnom zasjedanju Odbora održanom 2. i 3. prosinca 2020., (sjednica od 2. prosinca 2020.) odlučeno je, s 207 glasova za, 1 protiv i 8 suzdržanih, o tom prijedlogu dati pozitivno mišljenje te uputiti na stajališta iznesena u gore navedenim dokumentima.

Bruxelles, 2. prosinca 2020.

Predsjednica Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG

⁽¹⁾ SL C 62, 15.2.2019., str. 131.

⁽²⁾ SL C 364, 28.10.2020, str. 139.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Direktive 2004/37/EZ o zaštiti radnika od rizika zbog izloženosti karcinogenim ili mutagenim tvarima na radu

(COM(2020) 0571 – 2020/0262 COD)

(2021/C 56/11)

Zahtjev za savjetovanje:	Vijeće Europske unije, 21.10.2020. Europski parlament, 5.10.2020.
Pravni temelj	članak 153. stavak 2. i članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za zapošljavanje, socijalna pitanja i građanstvo
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	2.12.2020.
Plenarno zasjedanje br.:	556
Rezultat glasovanja	224/0/6
(za/protiv/suzdržani):	

Budući da Odbor bezrezervno prihvaća sadržaj Prijedloga i da je svoj stav o toj temi već iznio u prethodnim mišljenjima SOC/545 – „Zaštita od kancerogenih tvari” (usvojeno 21. rujna 2016.), SOC/559 – „Zaštita radnika od karcinogenih ili mutagenih tvari na radu” (usvojeno 31. svibnja 2017.), SOC/591 – „Zaštita radnika od karcinogenih ili mutagenih tvari na radu” (usvojeno 19. rujna 2018.) i CCMI/130 – „EU bez azbesta” (usvojeno 18. veljače 2015.),⁽¹⁾ na svojem 556. plenarnom zasjedanju održanom 2. i 3. prosinca 2020. odlučio je o njemu dati pozitivno mišljenje s 224 glasa za i 6 suzdržanih te uputiti na stajalište izneseno u gore navedenim dokumentima.

Bruxelles, 2. prosinca 2020.

Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG

⁽¹⁾ SL C 487, 28.12.2016., str. 113.; SL C 288, 31.8.2017., str. 56.; SL C 440, 6.12.2018., str. 145.; SL C 251, 31.7.2015., str. 13.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o određenim aspektima željezničke sigurnosti i povezanosti u pogledu prekogranične infrastrukture koja povezuje Uniju i Ujedinjenu Kraljevinu putem izravne veze ispod Engleskog kanala

(COM (2020) 782 final – 2020/0347 (COD))

(2021/C 56/12)

Zahtjev za savjetovanje:	Vijeće Europske unije, 2.12.2020. Europski parlament, 14.12.2020.
Pravni temelj:	članak 91. stavak 1. i članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za promet, energiju, infrastrukturu i informacijsko društvo
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	2.12.2020.
Plenarno zasjedanje br.:	556
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	210/1/4

Budući da Odbor bezrezervno prihvaća sadržaj prijedloga i smatra da njegov komentar nije potreban, na 556. plenarnom zasjedanju održanom 2. i 3. prosinca 2020. (sjednica od 2. prosinca 2020.) odlučio je o njemu dati pozitivno mišljenje s 210 glasova za, 1 protiv i 4 suzdržana.

Bruxelles, 2. prosinca 2020.

Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG

ISSN 1977-1088 (elektroničko izdanje)
ISSN 1977-060X (tiskano izdanje)

Ured za publikacije
Europske unije
L-2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

HR